SLOVENSKI JADRAN

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA KOPRSKEGA OKRAJA

KOPER — 3. JUNIJA 1960 ★ POŠTNINA PLAČANA V GOTOVINI ★ LETO IX. — ŠTEV. 23

NA LETNI KONFERENCI OBSS V IZOLI SO KRITIČNO OCENILI

delo sindikatov v izolski občini

Izpolnjevanje planskih nalog je bilo tudi na letni konferenci Občinskega sindikalnega sveta v Izoli osrednje vprašanje, ob katerem so delegati tridesetih sindikalnih podružnic gospodarskih organizacij in ustanov izolske komune podali v plodni razpravi obračun dela. Razpravo je odlikovala smela in nepristranska ocena z zdravim jedrom kritičnosti, kar nedvomno kaže novo vlogo sindikata in njegovo rast v pravi luči.

Poročilo predsednika ObSS Izola Tihomila Javorška in kasnejša razprava sta pokazala, da je gospodarstvo komune na dobri poti ter so perspektive za razvoj osnovnih dejavnosti, predvsem industrije, povsem ugodne. Občutno zaostajanje v kmetijstvu in gradbeništvu pa je spričo objektivnih težav moč oceniti za prehodno obdobje, čeprav nekaterih neskladnosti, ki bi utegnile povzročiti v zaključni bilanci ob zaključku leta prav tukaj določeno odstopanje, ne kaže podcenjevati. Prispevek političnih organizacij pa bo lahko zadovoljiv le v primeru pravilnega razumevanja z gospodarskimi problemi s strani vodstev podjetij in organov samoupravljanja, kajti prav v tej pomanjkljivosti je nemalokrat treba iskati vzroke nepravilnosti; te so se pokazale najbolj izrazito tam, kjer je delo samoupravnih organov vodeno od zgoraj navzdol, kajti v tem primeru člani delavskih svetov očitno niso dovolj seznanjeni z gospodarskimi vprašanji podjetja in z njihovo perspektivno potjo — to pa je hkrati slabo jamstvo za uspešno povezovanje tega organa s sindikalno organizacijo. Takšni odnosi imajo lahko negativne posledice na celotno gospodarsko in politično aktivnost kolektiva ter so čestokrat izhodišče nepravilnosti, ki ponekod upravičeno povzročajo slabo kri. Vzemimo za primer samo fluktuacijo delovne sile, zaradi katere so utrpele številne gospodarske organizacije v Izoli že veliko škodo. Zgodi se, da dobijo delavci po večletnem službovanju v istem podjetju in na istem delovnem mestu odpoved z dvomljivimi utemeljitvami, čeprav so delali na mestih, ki so zdravju škodljiva. Tak postopek očitno kaže na nepravilno delo kadrovske komisije, ki s premalo prizadevnosti ugotavlja in razglablja o pogojih zaposlovanja delavcev, o njihovem premeščanju na ustreznejša delovna mesta in podobno.

Na konferenci je bilo med ostalim tudi govora o vlogi sindikata v skrbi za človeka. Izkazalo se je namreč, da nekatere sindikalne organizacije to važno nalogo precej zapostavljajo, zato je skoraj očitno, da vodstva teh podružnic ne poznajo v celoti vloge svoje organizacije. Tudi tako enostransko delo ima za posledico določene slabosti. Kako si je sicer mogoče drugače tolmačiti nezdrav pojav v gradbenem podjetju »Gradbenik«, kjer je pred nedavnim nek član kolektiva ostro obsodil pomanjkljivo skrb podjetja za svoje delavce s popačenimi dejstvi in je kljub temu žel priznanje kolektiva. Nihče od vodilnega osebja, niti zastopnik delavskega sveta ali sindikalne organizacije, ni reagiral ter obrazložil kolektivu dejanskega stanja, čeprav je znano, da prav to podjetje posveča skrbi za človeka dovolj pozornosti. Sindikalna organizacija podjetja »Gradbenik« občinskemu sindikalnemu svetu tudi ni zadovoljivo tolmačila gradbene operative, kajti tempo stanovanjske izgradnje v Izoli precej zaostaja, premalo pa so se doslej ukvarjali z vzroki takega stanja. Dejstvo, da dolgujejo investitorji podjetju 150 milijonov dinarjev, da se je občutno podražil gradbeni material in da je prišlo do zastoja gradbenih del tudi zaradi slabe dobave gradbenega materiala s strani lesnega podjetja »Bor«, nedvomno odločilno vpliva na postavko plana o stanovanjski gradnji. Občinski ljudski odbor Izola, trenutno celo edini investitor, vsekakor brez učinkovitejšega deleža neposredno zainteresiranih gospodarskih organizacij ne bo sam zmogel tega bremena. Hvale vredna je le gradbena aktivnost podjetja »Riba«, ki je doslej zgradilo 26 novih stanovanj, vrsto starih pa adaptiralo. Seveda pa to ne bi smelo biti vzrok, da so ribiči med zadnjimi pri delitvi stanovanj.

Obsežno poročilo referenta ni zajelo tudi zdravstva, kar vsekakor ni pravilno, kajti v izolski bolnišnici je v razdobju preteklega leta dobilo zdravniško pomoč 35 tisoč oseb. Izolska bolnišnica ima trenutno največ težav okrog nabave novega rentgenskega aparata, ker je sedanji že zastarel in doslužil. Ker gre za izdatek v višini 30 milijonov dinarjev, vod-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Te dni so prišli — kot vedno vsako leto — na obisk v svojo staro domovino in rojstni kraj ameriški Slovenci. Na sliki: prisrčen sprejem v Postojni, ko je mladinka v narodni noši pozdravila prispele izseljence in izročila lep šopek nageljnov članici glavnega odbora Slovenske narodne podporne enote iz ZDA

V nedeljo, 29. t. m., se je začela v Kopru III. republiška revija amaterskih dramskih skupin iz vse Slovenije. V petih dneh se bo zvrstilo v gledališčih v Kopru in v Izoli 11 predstav. Slavnostna otvoritev je bila v nedeljo zvečer v Kokru, ko so oznanile fanfare začetek in sta spregovorila pokrovitelj revije, predsednik ObLO Koper tovariš Miran Bertok (na sliki) in tajnik republiške Zveze Svobod in prosvetnih društev iz Ljubljane tovariš Vinko Trinkaus. Predstavniki vseh nastopajočih skupin so nato prejeli spominske zastavice

Predstavam, ki so vsak dan popoldne in zvečer, prisostvuje še kar zadovoljivo število občinstva, zlasti mladine. Nastopajoči amaterji in njihovi režiserji imajo vsak dan razgovore z gledališkimi strokovnjaki in kritiki. V splošnem je pokazala revija kar lepo raven amaterske dramske dejavnosti in zlasti je razveseljivo dejstvo, da segajo skupine po sodobnejših delih. Nastopajoče skupine je izbrala posebna žirija pri republiškem Svetu med stotimi prijavljenci

V OBČINI ILIRSKA BISTRICA SO ANALIZIRALI IZVAJANJE DRUŽBENEGA PLANA

Prvi rezultati so zadovoljivi

V soboto sta oba zbora Občinskega ljudskega odbora Ilirska Bistrica razpravljala o izpolnjevanju občinskega družbenega plana in proračuna v prvih štirih mesecih letošnjega leta. Ugotovila sta, da so industrijska podjetja izpolnila plan v višini 34,3 % ob povečanju delovne sile za 8 %, kar predstavlja kar 97-odstotni porast delovne sile od predvidenega porasta za vse leto.

Gradbeništvo je izpolnilo plan za 16,3 % in preseglo lanskoletno realizacijo. Ta uspeh so dosegli kljub 8-odstotnemu zmanjšanju števila delovne sile.

Čeprav ima avtoprevozniško podjetje Transport v Ilirski Bistrici nekaj težav, je njegov delovni kolektiv dosegel v prvih štirih mesecih 23 % celoletnega plana in z manj zaposlenimi kot lani ustvaril znatno večji promet, kakor ga je imel v mesecih januar-maj 1959. Težave pa so predvsem v zmanjšanju tarif za 30 odstotkov za vožnje na dolgih progah in je zato podjetje začelo opravljati samo prevoz blaga na manjše relacije.

Trgovina in gostinstvo sta vzlic temu, da v nekaterih mesecih nista imela zadovoljivega prometa, izpolnila plan v višini 26,4 odstotka. Le obrt ni dosegla, kar je bilo pričakovati, pa čeprav je v njej zaposlenih več novih delavcev.

J.

Vojska prevzela oblast v Turčiji

Skrajno napetemu položaju v Turčiji, kjer se je prebivalstvo čedalje odločneje upiralo vladi zaradi kršenja demokratičnih pravic, je sledil nenadni vojaški udar, ki so ga izvedle turške pomorske, letalske in kopenske sile 27. maja ponoči. Zapoved za akcijo je dal oboroženim silam bivši komandant kopenskih sil Džemel Gursel, ki so ga pred nekaj več kot tremi tedni odstranili s tega položaja. Kljub temu, da ob državnem udaru ni prišlo do prelivanja krvi, je Odbor nacionalne enotnosti, ki ga je ob prevzemu oblasti imenoval general Džemal Gursel, izdal zaporno povelje za najvidnejše politične osebnosti prejšnje vlade. Med aretiranimi državnimi voditelji so tudi predsednik republike Bayar, predsednik vlade Menderes in zunanji minister Zorlu. Menderesu in Bayaru nameravajo soditi zaradi kršenja demokratičnih pravic v Turčiji, zaradi diktature, ukinitve svobode tiska, zapiranja novinarjev in drugih protidemokratičnih dejanj, med katerimi najbolj obsojajo surove ukrepe za likvidacijo politične opozicije prejšnje vlade.

Takoj po vojaškem udaru je komandant Gursel objavil proklamacijo, v kateri je poudaril, da hoče armada uveljaviti normalni ustavni red. V proklamaciji posebej poudarjajo, da bo Turčija nadaljevala svojo zunanjo politiko, predvsem pa bo spoštovala Ustanovno listino OZN, deklaracijo o pravicah človeka ter sporazume z Atlantskim paktom in paktom CENTO.

MEDNARODNE AVTO-MOTO DIRKE V PORTOROŽU

Športni dogodek leta

Že četrto leto po vrsti so prebivalci obalnega področja prisostvovali pomembni mednarodni motoristični prireditvi. Tokrat je bilo zanimanje še večje kot prejšnja leta, saj je prispelo več znanih mednarodnih tekmovalcev iz Italije in Avstrije. Zlasti z velikim zanimanjem pa je občinstvo pričakovalo nastop Tomosovih motorjev, za katere so vedeli, da so jih tehnično precej izpopolnili.

Že kmalu po dvanajsti uri so se začele pomikati množice proti trikotu Lucija—Portorož—Valeta—Lucija in zasedle vsa podnožja gričev ob tekmovalni progi. Računajo, da je prisostvovalo dirkam nad 20 tisoč ljudi, ki so prispeli peš in z okrog 4 tisoč motornimi vozili. Opazili smo tudi mnogo izletnikov iz vseh krajev Slovenije in iz Hrvatskega Primorja ter iz obmejnih krajev Italije.

Prireditev je bila pod pokroviteljstvom predsednika OLO Koper Albina Dujca in v počastitev desetletnice delovanja Ljudske tehnike v koprskem okraju. Po uvodnih besedah predsednika piranske občine Davorina Ferligoja so se pojavila na startu prva vozila.

Kategorija do 500 ccm: 1. Untersteggaber (Avstrija, Norton M) povprečna hitrost 90,7 km na uro, najboljši krog 93 km na uro, 2. Szente-Varga (Avstrija, BSA), 90,5 km, 3. Delorenzo (Gillera) 88.0, 4. Živčič (Hrvatska BMW), 5. Breznik (Slovenija, Guzzi).

Avtomobili do 2000 ccm: 1. Dorati (Trst, Lancia), povprečna hitrost 90,5 km na uro, najboljši krog 93 km na uro, 2. Šantavec (Hrvatska, BMW) 83 km in 3. Rodica (Hrvatska, Triumph) 81 km na uro.

V kategoriji motorjev do 50 ccm so doživela Tomosova vozila pravi triumf. Pintar in Oblak sta s Colibrijema pustila vse tekmovalce daleč za seboj. Zlasti se je odlikoval Pintar, ki je dosegel povprečno hitrost 76 km na uro, medtem ko je lani dosegel s Cilibrijem le 62 kilometrov na uro. To je treba pripisati večji izkušenosti voznika, predvsem pa tehničnim izpopolnitvam stroja.

Pri nastopu vozil do 175 ccm je množica prvič vzvalovila. Tržačan Parlotti je namreč zrušil rekord proge, ki ga je postavil lani Pintar s povprečno hitrostjo 91,5 km na uro. Parlotti je z odličnim strojem Morini dosegel povprečno hitrost 93 km na uro.

V kategoriji motociklov do 350 je Pintar zabeležil že drugo zmago. Tekmoval je s Tomosovim serijskim motorjem 250 ccm in pustil nasprotnike za 3 km zadaj.

V kategoriji motorjev do 125 ccm je prepričljivo zmagal Tržačan Rinaudo z Ducatijem. Množica pa je zlasti z zanimanjem opazovala, kako se bo uveljavil v tej kategoriji Oblak s Colibrijem 50 ccm. Lahko trdimo, da je prekosil vsa pričakovanja. Dosegel je namreč povprečno hitrost 74,1 km na uro, v enem krogu pa je postavil rekord proge za Colibrije in sicer 79 km na uro. V tej kategoriji je nastopila tudi tekmovalka Mara Bratina iz No-

(Nadaljevanje na 11. strani)

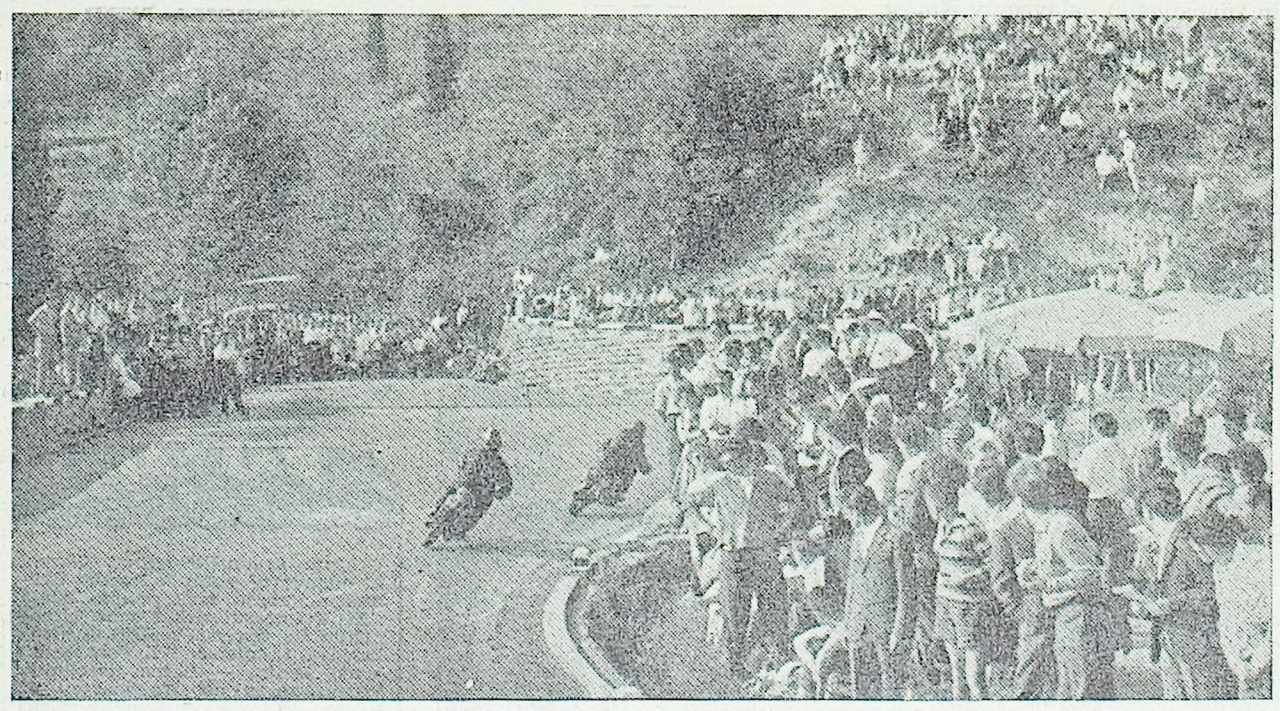

Avto-moto dirke za Nagrado Primorske so minulo nedeljo privabile v Portorož nad deset tisoč gledalcev, ki so večinoma prišli s svojimi vozili — pravijo, da je bilo teh nad 4500. Portorške dirke so že postale znane in tradicionalne, zato pomenijo vsakokrat športni dogodek leta in njihov sloves se že širi ne samo po Jugoslaviji, marveč že čez meje

Vsemu delovnemu ljudstvu občine Ilirska Bistrica čestitajo za občinski praznik 4. junija in jim želijo mnogo uspehov pri nadaljnjem razvoju občine

OBČINSKI LJUDSKI ODBOR
OBČINSKI KOMITE ZKS
OBČINSKI ODBOR SZDL
OBČINSKI ODBOR ZB
OBČINSKI SINDIKALNI SVET
OBČINSKI KOMITE LMS

ILIRSKA BISTRICA

Jubilej Ljudske tehnike v Kopru

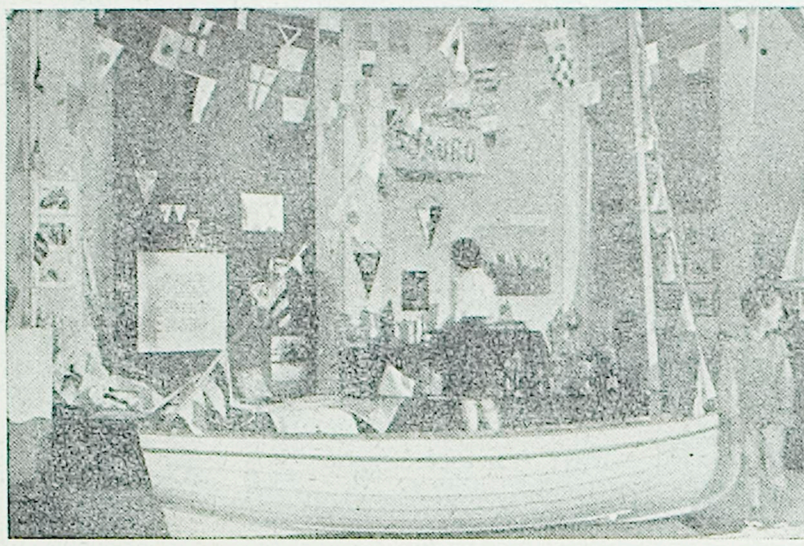

Razstava »10 let Ljudske tehnike« v Kopru je doživela velik uspeh in je po številu obiskovalcev presegla vse dosedanje podobne prireditve. Hkrati je bila dobra propaganda za še večji razmah organizirane tehnične vzgoje v koprskem okraju. Na sliki: detajl z razstave — kotiček jadralcev, članov Jadro sluba Koper

Ob letošnji deseti obletnici delovanja klubov in krožkov »Ljudske tehnike« v koprski občini je občinski odbor te organizacije prejšnjo nedeljo na svečani seji pregledal rezultate desetletnega dela. Svečane seje se je udeležil tudi predsednik ObLO Koper Miran Bertok ter predsednik Okrajnega odbora »Ljudske tehnike« Vinko Žnidaršič.

Marko Rajner, predsednik Občinskega odbora »Ljudske tehnike«, je v svojem slavnostnem govoru orisal uspehe štirih klubov in društev, ki slave jubilej. Pred desetimi leti ustanovljeno Avto-moto društvo Koper je v tem času usposobilo več sto šoferjev-amaterjev, organiziralo vrsto tečajev za prometno vzgojo otrok. Radio klub »Jadran« je v tem času vzpostavil radijske zveze z več kot deset tisoči radioamaterji iz vsega sveta ter vzgojil nekaj desetin radiotelegrafistov, tudi zdaj vodijo njegovi člani celo vrsto krožkov tehnične vzgoje. Jadralni klub »Jadro« se v desetih letih obstoja lahko pohvali s tem, da je vzgojil vrsto odličnih jadralcev, ki so že trikrat osvojili državno prvenstvo v jadranju. Jubilej slavi tudi Radio klub Šmarje, ki danes uspešno deluje kot krožek »Ljudske tehnike«. V tem krožku so izdelali večino učil za tamkajšnjo osnovno šolo.

Boško inž. Šnajder iz Zagreba s svojim sovozačem med vožnjo na nedeljskih dirkah v Portorožu

Predsednik občinskega odbora »Ljudske tehnike« je nato opozoril na težave, ki jih imajo osnovne organizacije Ljudske tehnike na Koprskem zaradi tega, ker nimajo primernih prostorov. To jih kljub obilici dobre volje ovira pri širjenju tehnične vzgoje med množice. Vendar pa bo tudi ta problem rešen, kajti v delu so načrti za nov skupni dom organizacij »Ljudske tehnike« v Kopru, ki ga bodo začeli graditi konec leta, popolnoma končan pa bo leta 1963.

Govornik je nato opozoril na velik pomen tehnične vzgoje v koprski občini, kjer se je v zadnjih letih fizični obseg proizvodnje povečal za sedemkrat. Rastoča industrija potrebuje vedno več tehnično usposobljenih ljudi in »Ljudska tehnika« kot organizacija za množično tehnično izobraževanje ji pri tem lahko veliko pomaga.

Na svečani seji so nato govorili o letošnjih prireditvah organizacij »Ljudske tehnike«, ki so se začele na dan občinskega praznika, to je 15. maja, in so se končale z nedeljskimi avto-moto dirkami v Portorožu. V tem času so priredili še uspelo razstavo, ki prikazuje rezultate desetletnega dela »Ljudske tehnike« na Koprskem, izvedli so tekmovanje mladih modelarjev, jadralcev, radioamaterjev, nastopili so tudi člani prometnih krožkov, svoj delež pri prireditvah pa so dali tudi fotoamaterji.

Odborniki so sklenili, da bodo podobne prireditve organizirali tudi naslednja leta. Začele se bodo 15. maja na dan občinskega praznika, zaključene pa bodo 25. maja ob Dnevu mladosti.

OBVEZNIKI PREDVOJAŠKE VZGOJE NA REPUBLIŠKEM TEKMOVANJU

Častna uvrstitev obveznikov koprskega okraja

Zopet so se pomerili obvezniki predvojaške vzgoje srednjih šol na okrajnem tekmovanju v predvojaškem mnogoboju, ki je bilo v Piranu dne 15. maja 1960 v organizaciji oddelka za narodno obrambo okraja Koper. Udeležile so se ga vse srednje šole našega okraja. Prvo mesto je zasedla ekipa srednje pomorske šole iz Pirana s 1041 točkami pred industrijsko kovinarsko šolo Koper (932 točk) in ekipo gimnazije Koper, ki je dosegla 870 točk. Tekmovalci so tekmovali v streljanju z vojaško puško na kroge, v metanju bomb na določen cilj in v ocenjevanju daljine s prostim očesom do 600 metrov. Rezultati v streljanju so bili naravnost presenetljivi, saj so mladinci morda streljali drugič ali tretjič v življenju. Najboljši posameznik je dosegel višino državnih rezultatov, to je 841 krogov od 1000 možnih. Najboljši posamezniki v vseh treh disciplinah so bili Vlado ŠMUC pred Jožetom SKOKOM, oba pomorska šola Piran, in pred Jožetom LEBANOM iz industrijske kovinarske šole v Kopru.

V nedeljo, 22. maja 1960, pa se je okraj Koper udeležil republiškega tekmovanja v orientacijskem patrolnem teku na Bledu. Za okraj so tekmovale ekipe obveznikov predvojaške vzgoje odreda Ilirska Bistrica in ekipa srednje pomorske šole iz Pirana, ki je dosegla prvo mesto v kategoriji obveznikov predvojaške vzgoje srednjih in strokovnih šol s 76,48 točkami od 100 možnih pred ekipama Ljubljane in Celja. Okrajna ekipa delavske in kmečke mladine pa je dosegla v svoji kategoriji četrto mesto s 67,32 točkami od 100 možnih. V skupnem plasmanu je okraj Koper na tretjem mestu.

Ekipa srednje pomorske šole iz Pirana v sestavu SKOK, LOŽINA, INTIHAR, ŠMUC in FEFER se kot zmagovalna ekipa v predvojaškem mnogoboju v Piranu resno pripravlja za republiško prvenstvo z istim nazivom. Želimo jim mnogo sreče. V. T.

Vnebaj vrstah

LONDON — Spodnji dom britanskega parlamenta je pred dnevi poslušal razpravo premiera Macmillana, ki je tolmačil neuspeh pariške konference. Kakšno stališče je zavzel predsednik britanske vlade na predlog Hruščova, da bi na novo konferenco šefov vlad povabili tudi Kitajsko, Indijo, Indonezijo in druge države še ni znano.

JOHANNESBURG — Južnoafriške policijske sile, ki štejejo sedaj 26 tisoč mož bodo v najkrajšem času povečali na 47 tisoč policajev — torej pravcato armado, ki naj bi onemogočila svobodoljubnemu črnopoltemu prebivalstvu vsakršno gibanje. Znano je, da imajo pravico do vstopa v policijsko službo samo ljudje, ki jih odlikuje — krutost.

SEUL — Po burnih političnih dogodkih, ki so v Južni Koreji spodkopali režim 85-letnega diktatorja Sing Man Rija, je nova začasna vlada Hu Čunga organizirala pred dnevi njegov beg na Havaje. Predsednik začasne vlade Hu Čung je izjavil, da se je na ta način hotel zavarovati pred ponovno vrnitvijo Sing Man Rija na predsedniški položaj. Zaradi bega proslulega diktatorja je študentska mladina v nekaterih mestih organizirala protestne demonstracije.

RIŽANSKI VODOVOD
priporoča potrošnikom,
naj štedijo z vodo!

Mladina v Valdoltri

Mladinska organizacija v Valdoltri, ki šteje okrog 70 članov, je v letošnjem letu svoje delo močno razširila. Najprej je poskrbela za številčno okrepitev članstva, nato pa za vzpostavitev tesnejših stikov z drugimi mladinskimi organizacijami koprskega okraja. Tako so že obiskali mladinsko organizacijo tovarne TOMOS in si ogledali delovni proces podjetja. Ob Dnevu mladosti so imeli v gosteh mlade šahiste iz Portoroža in v dvoboju na desetih deskah so se z gosti razšli z neodločenim rezultatom 5 proti 5. Letos so člani mladinske organizacije v Valdoltri opravili tudi 300 prostovoljnih delovnih ur na ekonomiji bolnišnice v Valdoltri, imajo pa še vrsto nalog, ki jih bodo izvršili do prihodnje letne konference.

PREDAVANJE VIDE TOMŠIČEVE

Pretekli petek je v kinematografski dvorani v Postojni predavala o mednarodnem pomenu in karakterističnih značilnostih vloge nedavnega V. kongresa SZDL v Beogradu podpredsednica Glavnega odbora SZDL Slovenije Vida Tomšičeva. Isti dan je predaval o aktualnih mednarodnih dogodkih tudi glavni urednik zagrebškega tednika »Globus« Frane Barbieri.

ŠPORT V POSTOJNI

Na meddružinskem strelskem tekmovanju z zračno puško v počastitev Dneva mladosti je med ekipami zmagal »Borac« pred »Gozdarjem« in »Centrom« (vsi Postojna), medtem ko je bil med posamezniki najboljši reprezentant inž. Krivec (Gozdar) s 177 krogi od 200 možnih pred Mikuletičem (Center) in Djusićem (Borac) s 171 krogi. Pokal Mladosti, ki sta ga podarila najuspešnejši ekipi ObO SZDL in novo ustanovljena občinska športna zveza, je osvojila družina »Borac« pred »Gozdarjem«.

— — —

Tudi domači balinarji so pripravili v čast Dneva mladosti izredno uspel turnir s sodelovanjem šestih ekip, med katerimi je bil najuspešnejši Sovič pred Jamo in prvo zasedbo Studenega.

— — —

Na nočnem odbojkarskem turnirju v počastitev Dneva mladosti je v finalnem srečanju Gozdarska srednja šola premagala moštvo domače garnizije s 3:0, tretje mesto pa je zasedla mestna reprezentanca, ki je izgubila srečanji z GSŠ in Garnizijo JLA.

— — —

Nogometna reprezentanca postojnske garnizije je v prijateljskem srečanju v čast Dneva mladosti katastrofalno porazila garnizijo iz Vipave z rezultatom 6:0 (0:0).

OTVORITEV PLANINSKE JAME

V nedeljo, 5. junija, bo v Planini pri Rakeku otvoritev Planinske jame. Ob močni električni razsvetljavi si bodo udeleženci otvoritve lahko brezplačno ogledali zadnji del podzemske poti Pivke, kjer se združi z rokavom reke Raka. S to otvoritvijo bodo zaključili praznovanje Dneva mladosti in krajevnega praznika ter vrsto kulturnih in športnih prireditev.

POSTOJNA OB DNEVU MLADOSTI

S svečanim mimohodom po postojnskih ulicah je bilo v nedeljo dopoldne v postojnski občini zaključeno letošnje praznovanje Dneva mladosti in rojstnega dneva predsednika Tita. V mimohodu je sodelovalo okrog 1000 članov družbenih, množičnih, političnih in športnih organizacij, nadalje organizacij Ljudske tehnike, obveznikov predvojaške vzgoje, tabornikov, planincev, športnikov garnizije JLA, organizacije LMS, vaške mladine ter pionirjev in cicibanov.

Dan prosvetnih delavcev obalnih občin

Sindikat prosvetnih in znanstvenih delavcev občine Koper bo priredil jutri, v soboto 4. junija, skupno z istim sindikatom iz Izole in Pirana Dan prosvetnih delavcev. Svoj praznik so prosvetni delavci izpopolnili z zanimivim kulturnim programom:

1. ob 8.30 uri predavanje tovariša Franca Ostanka o temi »Prispevki slovenskih šolnikov k šolski reformi« v mali dvorani koprske gledališke hiše;
2. ob 10. uri odkritje spominske prošče Viktorju Bežku, slovenskemu pedagogu, na pročelju učiteljišča v Kopru. Slavnostni govor bo imel Venceslav Čopić. Tukaj bo nastopil tudi pevski zbor učiteljišča in recitatorji;
3. ob 11,30 uri ogled koprskega Muzeja;
4. ob 14. uri skupno kosilo v Izoli;
5. od 16. do 18. ure ogled zgodovinskih znamenitosti Izole;
6. ob 19. uri skupna večerja v Izoli, kasneje družabni večer.

Pripravljalni odbor vljudno vabi vse člane sindikata prosvetnih in znanstvenih delavcev v Kopru, Izoli in Piranu, vse kulturne delavce in ostalo prebivalstvo, da se udeleže svečanosti in prireditev.

ODPOTOVALA JE NOVA KOPRSKA MDB

V sredo, 1. junija, je odpotovala v Vranjsko Banjo v Srbiji VI. koprska MDB »Rudi Brkinc«, ki se je na tem odseku pridružila mladim graditeljem avtomobilske ceste »Bratstvo-enotnost«, da bo nadaljevala delo svojih tovarišev iz prve izmene. Brigada šteje 100 mladincev, pretežno mladih delavcev, njen komandant pa je član sekretariata OK LMS Koper Mirko Škrabar.

Brigadirji koprske MDB iz prve izmene so se vrnili z avtomobilske ceste včeraj, toda več o tem v prihodnji številki našega lista.

Delo sindikatov v Izoli

(Nadaljevanje s 1. strani)

stvo bolnišnice upravičeno računa na pomoč podjetij.

Vsekakor je razveseljiva ocena dela in izpolnjevanja plana industrije, ki je letos dobro preskrbljena s surovinami. Kombinat »Delamaris« ima na primer zalogo surovin za vse leto. Ker je delež tega giganta izolske industrije po vrednosti svojega bruto proizvoda največji, je povsem jasno, da bo industrija lahko svoj gospodarski plan celo presegla. Pač pa ni doseglo bistvenega napredka obrtništvo, ki sicer svoje planske naloge zadovoljivo izpolnjuje, vendar je čedalje bolj čutiti pomanjkanje obrtnih delavnic nekaterih strok. Več kot tri tisoč žena nima na razpolago niti enega šiviljskega podjetja, zato je razumljiva tudi želja sindikalne organizacije, da bi čimprej zgradili sodobno stavbo oziroma paviljon, kjer bi uredili vse obrtniške delavnice.

Med gosti so bili na konferenci tudi sekretar OK ZKS Koper tovariš Albert Jakopič-Kajtimir, član Republiškega odbora Zveze sindikatov Slovenije Janez Dougan, predsednik OSS Franc Klobučar in sekretar Občinskega komiteja ZKS Izola Jože Buh-Borut. Ker je izvajanje predstavnikov sindikalnih forumov in ObK ZKS Izola delno že obravnavano v doslej zajetem gradivu, naj navedemo za zaključek še nekaj osnovnih misli iz izčrpne razprave tovariša Kajtimira, ki je dejal, da je med osnovnimi nalogami sindikalne organizacije predvsem upoštevati skrb za to, da se bodo podružnice v gospodarskih organizacijah in ustanovah osamosvojile v taki meri, da bodo lahko same reševale vse probleme samostojno. Ob tem je omenil pomanjkljivost, ki izhaja ponekod iz podcenjevanja problemov politične in ideološke vsebine. Vodilna vloga Jugoslavije, njena miroljubna politika in brezkompromisno podpiranje boja ljudstev v preostalem kolonialnem svetu je vsekakor tema, ki je prepogosto predmet razprav na sindikalnih shodih. Tovariš Kajtimir je ponovno opozoril na pomanjkljivo izkoriščanje gospodarske zmogljivosti in na preudarno vlaganje investicij. Politiko usmerjanja sredstev je zato treba postaviti na najširšo osnovo in omogočiti pri tem sodelovanje slednjega člana kolektiva. (bb)

BERITE IN ŠIRITE
SLOVENSKI JADRAN

Taborniški odred »Jadranski stražarji« v Izoli je minulo soboto slovesno razvil prapor, ki ga sprejema iz roke Gina Gobba

SLOVENSKI JADRAN

Urejuje uredniški odbor. Glavni in odgovorni urednik Rastko Bradaškja. Izhaja vsak petek. Izdaja ČZP Primorski tisk Koper. Uredništvo in uprava v Kopru, Cankarjeva 1, telefon 170. Posamezen izvod 10 din. — Letna naročnina 500 din, za tujino 1300 dinarjev ali 3.5 am. dolarja. — Bančni račun 602-70-1-181. Rokopisov in fotografij ne vračamo. — Tisk in klišeji tiskarna ČZP »Primorski tisk«

Z OBČNEGA ZBORA OBČINSKEGA SINDIKALNEGA SVETA V SEŽANI

V središču razprave nagrajevanje po delu

Gospodarski uspehi, ki so bili v sežanski občini doseženi v zadnjih letih, zlasti pa v letu 1959, so zanesljiva osnova in izhodišče za izpolnitev nalog petletnega perspektivnega načrta v štirih letih. To potrjujejo tudi podatki o realizaciji letošnjega družbenega plana za prve štiri mesece. Čeprav gre za prvo tretjino leta, ki je običajno najbolj kritična, je že ugotovljeno, da je bil plan za to obdobje izpolnjen.

Ko so delegati 44 sindikalnih podružnic na občnem zboru, ki je bil 25. maja v Sežani, razpravljali o dosedanjih uspehih, so kot važno dejstvo podčrtali ugotovitev, da je tak gospodarski vzpon posledica izboljšane organizacije dela, racionalnejšega izkoriščanja kapacitet in sredstev, investicijskih vlaganj v Tovarni pletenin, v »Mizarstvu« Divača, v Mehanični tkalnici v Senožečah in drugod, kakor tudi porasta poslovanja uvozno-izvoznega podjetja »Jadran« Sežana in nekaterih drugih podjetij. V dobršni meri je k povečanju storilnosti in s tem proizvodnje kot najneposrednejši vzvod pripomoglo nagrajevanje po delu. Ta pojav je bil zlasti zabeležen v drugi polovici preteklega leta. In samo ob sebi je umevno, da imajo pri tem velike zasluge sindikalne podružnice, ki so bile čestokrat pobudnik, vedno pa nosilec borbe za vse hitrejši razvoj gospodarskih organizacij. Tudi v teh letošnjih nekaj mesecih je bilo treba napeti vse sile. Z istim, če ne s še večjim elanom, bo potrebno izvajati vse naloge, ki nas še ločijo od dokončne izpolnitve plana. Posebno bodo morale o tem razmišljati — skupaj z delavskimi sveti in upravnimi odbori — sindikalne podružnice nekaterih podjetij, kot so obrat KGPZ »Gruda« Sežana, »Marmorindus« Sežana in Rudnik črnega premoga v Vremskem Britofu, kjer je izpolnjevanje plana iz objektivnih razlogov v zaostajanju.

Sistem nagrajevanja po delu ni zgolj vprašanje strokovnjakov in posameznih uslužbencev podjetja, ampak je stvar kolektiva in slehernega člana kolektiva. V praksi so se že uveljavile različne oblike nagrajevanja na osnovi stimulacije, ki imajo za končni cilj hitrejši razvoj proizvodnje, kar zopet odpira nadaljnjo perspektivo za realno povečanje osebnih dohodkov delavcev pri razširjevanju in utrjevanju teh oblik. Vendar pa so še nekateri primeri podjetij, kjer si tak sistem nagrajevanja še ni utrl poti. Same sindikalne podružnice niso bile dovolj prizadevne, drugi odgovorni činitelji pa se izgovarjajo, češ da se v njihovi gospodarski organizaciji učinek dela ne da meriti. Tako v Elektro Sežana, v Mlekarni Sežana in v Preskrbi in morda še v kakem drugem podjetju. Res je, da so v teh organizacijah določene specifičnosti, vendar je zelo verjetno, da niso bile še poiskane vse možnosti preorientacije v načinu nagrajevanja. Morda bi kot najbolj učinkovita metoda služili analitični podatki o rentabilnosti posameznih mest v določenem razdobju, n. pr. v enem ali dveh letih. Že samo razmišljanje o problemu bi pokazalo, katera delovna mesta so v večji ali manjši meri le socialna mesta in da nikakor ni v interesu podjetja in niti delovnega kolektiva, da jih v določenih primerih ne ukinejo oziroma da jih ne izkoristijo do maksimalne stopnje rentabilnosti. Pri vsem tem bi morali imeti pred očmi dvoje: prvič, da je nepravilno, če bolj priden delavec prejema enake dohodke kot oni, ki je manj prizadeven, in drugič, da gredo neizkoriščena (govora je o delni neizkoriščenosti) mesta na račun potrošnika, kar je tudi sam proizvajalec.

Občinski sindikalni svet je z vso resnostjo sodeloval pri potrjevanju novih tarifnih pravilnikov. Tu je zastopal pravilno stališče, naj se osebni dohodki ne večajo, ne da bi se istočasno dvigala storilnost dela. V skladu s tem načelom so bile dane mnoge pripombe, ki so jih kolektivi upoštevali, pa najsi je šlo za pretirane ali prenizke osebne dohodke. Ugotoviti pa je treba, da se nekatere sindikalne podružnice pri sestavljanju predlogov pravilnikov niso znašle in da so zadevo prepustile strokovnim in vodilnim uslužbencem. Tudi kasneje so bile tu pa tam storjene napake pri obračunavanju osebnega dohodka, kar je rodilo določene negativne posledice, n. pr. na gradbišču »Kraškega zidarja« Sežana v Postojni.

Koncem preteklega leta so podjetja razpolagala s 6 milijoni dinarjev, namenjenih za strokovni dvig kadrov. Ta sredstva bo treba smotrno izkoristiti. Imenovana je že posebna komisija, ki naj bi izobraževanje delavcev postavila na nove, boljše temelje. Najuspešnejše je bilo doslej izobraževanje v kurilnici in na postaji JŽ v Divači ter v obratu »Telekomunikacij« v Sežani. V kompleks kadrovsko socialnih vprašanj pa sodijo še varnost pri delu, prehrana, stanovanjski problemi, odnosi v kolektivu itd. Trenutno je v raznih podjetjih 7 menz družbene prehrane, v katerih se hrani preko 600 delavcev in uslužbencev po dokaj zmerni ceni. Povprečna cena za zajtrk je 19, za kosilo 75, za večerjo pa 70 dinarjev. Podjetja prispevajo v raznih oblikah preko 6 milijonov dinarjev letno. Najbolj pereč je problem v Sežani, kjer je več sto delavcev in uslužbencev navezanih na drago prehrano v gostilnah. Zato bo več kot dobrodošel obrat družbene prehrane, ki se snuje v okviru stanovanjske skupnosti in ki bo zmogel okrog 300 obrokov. Pred sindikalne podružnice v mestu se zato postavlja posebna naloga, da vplivajo na organe v podjetjih in ustanovah, da materialno in moralno podpro ta obrat.

Vse bolj postaja aktualno vprašanje oddiha in razvedrila delavcev. Vrsta podjetij si je že uredila počitniške domove ob morju in drugod. V tem pogledu pa so v najneugodnejšem položaju manjše organizacije. Zdi pa se, da bi problem lahko reševali v sodelovanju med več kolektivi. Nekatere sindikalne organizacije, zlasti večje, imajo razne športne in prosvetne sekcije. Vendar bi bilo v tem pogledu misliti več tudi na skupna prosvetna društva, to je na DPD Svobode, ki so v vseh večjih centrih, kakor tudi na TVD Partizan, kakor so nekateri kolektivi že storili in se vključili v razne sekcije oziroma oddelke teh društev. Predavanja Ljudske univerze je lani poslušalo 2.714 delavcev. Higienska in tehnična zaščita pri delu še ni zadovoljiva. V zadnjih letih narašča število nesreč pri delu. Izrazit primer je Rudnik črnega premoga v Vremskem Britofu, kjer je lansko leto izpadlo kar 3 % delovnih dni zaradi poškodb. V tem podjetju (4,7 %) in tudi drugod je še vedno previsoko število izostankov zaradi bolezni, ki so čestokrat namišljene in jih sugerira delo na malih kmetijah.

Na občnem zboru, zlasti pa v zelo izčrpnem poročilu, ki ga je podal predsednik Občinskega sindikalnega sveta Rado Dolgan, je bilo še govora o vlogi sindikalnih organizacij pri delu organov v podjetjih, posebno delavskih svetov, in pa pri delu zbora proizvajalcev v komuni. Vsi ti organi odločajo o življenjsko važnih vprašanjih delovnih kolektivov in je zato razumljiva potreba po medsebojnem sodelovanju.

Med vrsto diskutantov, ki so dajali tehtne predloge in pripombe, sta bila tudi predsednik Okrajnega sindikalnega sveta Koper Franc Klobučar in sekretar Občinskega komiteja ZKS Sežana Alfonz Grmek.

V nov občinski sindikalni svet je bilo na zboru izvoljenih 41 članov, med njimi 7 žensk. —er

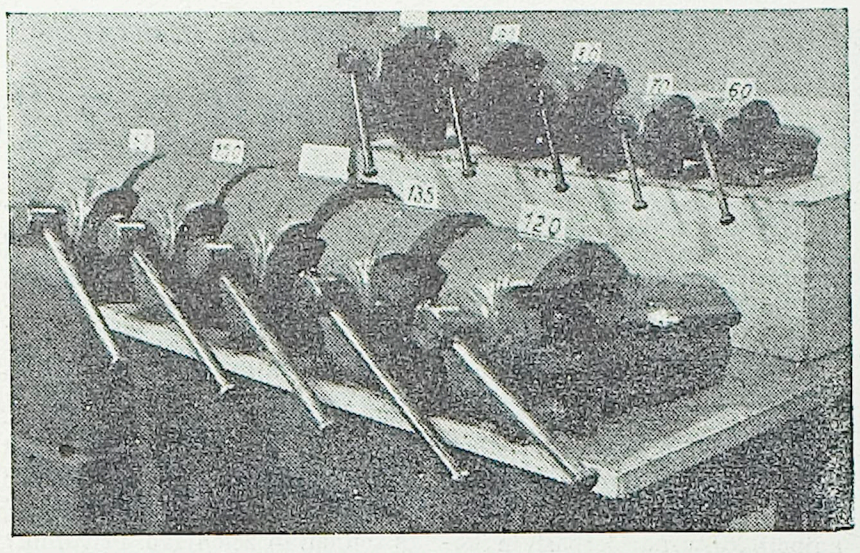

Postojnsko podjetje LIV se pohvali z odličnimi izdelki, ki si utirajo pot na vse strani in v vsa podjetja. Svoje izdelke ima LIV že vnaprej prodane, zlasti pa kvalitetne primože (na sliki)

Sezona nas vedno prehiteva

Na letnem občnem zboru Turistično olepševalnega društva Koper, ki je bil pretekli torek — žal ob dokaj slabi udeležbi članov in ostalega prebivalstva — se je po poročilu predsednika društva Zvonimira Pelca razvila živahna diskusija, predvsem glede ureditve in lepšega videza mesta in okolice. Na tem področju si je društvo sicer tudi v minulem razdobju močno prizadevalo, da bi Koper končno le dobil videz lepega turističnega mesta, vendar so številne pobude odbora naletele na malo razumevanja pri prebivalstvu. Pomanjkljivo sodelovanje prebivalstva je bilo zaslediti skozi vse leto, društvo pa pogreša predvsem več sodelovanja mladine, ki bi lahko učinkovito posegla v izvajanje programa društva.

Med ostalim je bilo na občnem zboru tudi govora o slabem izkoriščanju okoliških izletniških točk, vključno zgodovinskega spomenika v Hrastovljah, farme bobrov, gradu Socerb in številnih drugih zanimivosti, ki se našemu turizmu dobesedno ponujajo v boljše izkoriščanje.

Kljub temu ni moč trditi, da društvo v preteklem letu in v prvi polovici tega leta ni zabeležilo določenih uspehov — to predvsem na delovnih popriščih, ki jih je lahko reševal odbor samostojno. Tako bomo že sredi meseca doživeli prvo izdajo turističnega prospekta Kopra. Izdatek blizu milijon dinarjev za to prepotrebno in sploh prvo tovrstno publikacijo obeta kvaliteto in pestrost, prav to, kar smo doslej pri večini podobnih izdaj hudo pogrešali. Na občnem zboru so med drugim tudi ugotovili, da bi moral biti ta zbor najkasneje marca in ne maja, kot so to doslej prakticirali. Številne pobude in predloge, ki vzniknejo prav na občnem zboru bo namreč le tako moč vsaj delno uresničiti še isto sezono, medtem ko so doslej skoraj vsi sklepi občnega zbora lahko bili izvajani šele proti koncu sezone ali pa celo naslednje leto.

Zaradi pomanjkanja prostora bomo v prihodnji številki našega lista načeli še nekatera vprašanja, ki jih je obravnaval občni zbor, predvsem pa želimo obelodaniti negativne pojave, ki so se pokazali letos posebno v našem gostinstvu in turizmu nasploh.

VAŽEN DATUM V ŽIVLJENJU MEHANIČNE TKALNICE V SENOŽEČAH

Prvič so volili delavski svet

Zmogljivosti mehanične tkalnice v Senožečah so v stalnem porastu. Pred petimi leti so začeli s petimi starimi stroji. Danes imajo že 54 tkalnih strojev in 210 vreten. Razen teh investicij so s pomočjo Okrajnega ljudskega odbora Koper in bivšega Občinskega odbora Divača preuredili delovne prostore in nabavili kamion.

Sedaj ima podjetje v načrtu dozidavo skladiščnih prostorov in kovinsko stružnico. S tem strojem, ki bo veljal okrog 4 milijone dinarjev, si bodo uredili prepotrebno lastno mehanično delavnico. Poleg tega pa pripravljajo program za rekonstrukcijo celotnega obrata. Program bodo v kratkem predložili v revizijo. Rekonstrukcija bo stala 137 milijonov dinarjev. Ko bo izvršena, bo podjetje lahko zaposlilo še okrog 100 ljudi.

Vzporedno z obsegom podjetja je naraščal tudi delovni kolektiv. Danes je v podjetju 37 delavcev, v pretežni večini žena. To je prvič, da je kolektiv v dobi volitev organov delavskega samoupravljanja presegel število 30, zaradi česar so letos tudi prvič izvolili delavski svet. Že pred volitvami je bil kolektiv podrobno seznanjen s stanjem podjetja, pa tudi na svoji prvi seji neposredno po volitvah, ki so bile v soboto, 28. maja, je izvoljeni delavski svet že razpravljal o poteku priprav za rekonstrukcijo gospodarske organizacije. Do prvega delavskega sveta je torej prišlo v najlepšem razvoju podjetja in naloga novega organa bo, da se z vsemi silami bori za čim hitrejši napredek proizvodnje.

Zadružna gradnja stanovanj v Kopru

V preteklih dveh številkah sta bili objavljeni v tem časopisu dve notici glede zadružne gradnje stanovanj, ki se v Kopru še ni razvila, čeprav so tudi tu dani pogoji za tak način gradnje stanovanj.

Res je, da je tak način gradnje v Kopru šele na samem začetku. Temu je bilo dolgo časa glavni vzrok neurejeno stanje glede zemljiških parcel. Sedaj je to vprašanje rešeno, pa so se že pokazali prvi znaki zanimanja za zadružno gradnjo. Piscu verjetno ni znano, da so se prvi zadružniki zbirali že pred leti v Izoli, kasneje pa tudi v Piranu in Kopru. Prav zaradi tega, ker ni bilo primernih lokacij in izdelanih zazidalnih načrtov, so vsi upi in načrti zadružnikov propadli. Prve vidne uspehe je dosegla skupina državljanov, ki so se združili v stanovanjsko zadrugo »Naš dom« v Kopru že v letu 1958. Ta zadruga je izposlovala, da je bil izdelan zazidalni načrt za zidanje enostanovanjskih hiš v Semedeli (26 po številu) in tudi gradnja sama se je dejansko pričela potem, ko so bile urejene vse formalnosti. Vendar pa je bila zadruga organizacijsko bolj šibka, zaradi tega so posamezni člani sami prevzeli organizacijo gradbišč in s svojimi sredstvi ter sredstvi, ki so jih dobili v obliki posojila iz občinskega sklada za zidanje stanovanjskih hiš, zgradili svoje hiše. Danes je že polovica teh hiš pod streho, štiri pa so že vseljene. To so sicer prav razveseljivi rezultati, vendar pa je gradnja takih stanovanj sorazmerno draga, posebno še, če mora vsak zadružnik zase organizirati gradbišče.

Interesentov za zadružno gradnjo stanovanjskih hiš pa je mnogo več, kot bi marsikdo mislil. Prošenj za lokacijo, kjer bi posamezniki radi gradili svoje stanovanjske hiše, je bilo vloženih mnogo več, kakor pa znašajo realne možnosti dodelitve zemljišč. Še vedno je temu vzrok nerešeno vprašanje urbanistične ureditve. Prepričani smo, da bo to v prihodnjih mesecih rešeno, ker bo skupina mladih arkitektov iz Ljubljane pod vodstvom inž. arh. Mihevca začela prav s tem delom.

Stanovanjska zakonodaja, ki je bila v preteklem letu zelo izpopolnjena z objavo petih zakonov s stanovanjskega področja, omogoča velik razmah tudi zadružni gradnji stanovanj. Zato se je porodila misel, da bi se moral tak način uporabiti v širšem merilu kot doslej.

To je bilo realizirano v mladem delovnem kolektivu porajajočega se pristanišča v Kopru, ki je dal pobudo na letni skupščini sindikalne podružnice za ustanovitev stanovanjske zadruge. Pri tem je bilo poudarjeno, da je tak način gradnje stanovanj celo bolj rentabilen za podjetje in za družbo, saj zajame sredstva posameznih interesentov, zagotavlja vrnitev sredstev podjetju in družbi, končno pa še v večini primerov stanovalec bolje pazi na stanovanje kot pa nekdo, ki se vseli v stanovanje, za katerega ni sam ničesar žrtvoval.

V zelo kratkem času so bile urejene priprave za ustanovitev stanovanjske zadruge, ki je imela svoj ustanovni občni zbor dne 23. maja 1960. Tega dne so ustanovitelji, med katerimi sta tudi podjetji »Pristanišče Koper« in »Intereuropa« iz Kopra, ustanovili stanovanjsko zadrugo »Primorski dom«. Članstvo v tej zadrugi je možno predvsem gospodarskim organizacijam s področja pomorskega gospodarstva in prometa ter njihovim delavcem, poleg tega pa tudi drugim pravnim in fizičnim osebam, ki bi lahko delo te zadruge koristno dopolnjevale. Čeprav zadruga še ni pravna oseba, t. j. še ni vpisana v zadružni register pri gospodarskem sodišču, so člani njenih organov že pričeli s pripravljalnimi deli, da ne bi zamudili dragocenega časa. Med drugim je najvažneje to, da je dana zahteva za dodelitev lokacije za 55 stanovanjskih hiš, od tega 50 v vrstnem sistemu in 5 v sistemu individualnih hiš. Ta zahteva bo istočasno tudi važna osnova arhitektom, ki bodo urejevali področje Semedele II., kjer je bila lokacija zahtevana. Prosimo vse interesente, ki žele graditi stanovanja na tem področju, in ki razpolagajo z delom lastnih sredstev ter zadovoljujejo pogojem članstva v tej zadrugi, da javijo svoje potrebe, kar bi pripomoglo k spremembi zahteve za lokacijo, ki se bo reševala v najkrajšem času. Vse informacije dobite na telefonu 48 oziroma pismeno na zadrugi »Primorski dom« — Koper (Pristanišče Koper).

FR — EN

NAŠ GOSPODARSKI KOMENTAR

Temeljne naloge za nadaljnjih pet let

Znano je, da je v pripravi perspektivni načrt za razvoj našega gospodarstva v nadaljnjih petih letih potem, ko bomo izvršili proporcije, predvidene za dosedanjih pet let v štirih letih.

Temelj novemu perspektivnemu gospodarskemu načrtu daje sedanja dinamika gospodarskega razvoja. Ta v prihodnjih letih ne bo in ne sme biti nič manjša kakor doslej. Vendar bo potrebno bolj kot doslej varovati skladnost v razvoju posameznih gospodarskih vej, v prvi vrsti pa v investicijski in tudi v osebni potrošnji. Sicer nam sedanji in še večji tempo razvoja jamči porast družbenega proizvoda, večja delovna storilnost, večanje zaposlenosti v skladu s porastom proizvodnje na vseh področjih in območjih ter zlasti vedno večje spremembe v strukturi prebivalstva. Večanje števila zaposlenih v industriji nasproti v kmetijstvu je bilo značilno že doslej in bo tudi v prihodnje.

Med temeljne značilnosti prihodnjega petletnega razvoja je treba všteti nadaljnje večanje in krepitev družbenega standarda in večanje stanovanjske izgradnje. Tudi za komunalne in druge potrebe, kakor je šolstvo, zdravstvo in podobno, bo vloženih več sredstev kot doslej. Posebej naj bi se povečale zmogljivosti za preskrbo prebivalstva, to je zlasti zmogljivost trgovine, prometa in drugih dejavnosti, ki so s tem v zvezi. Seveda bo potrebno v prihodnjih letih posvetiti posebno skrb nekaterim industrijskim vejam, ki naj bi zagotovile skladnejši razvoj. Med temi je zlasti skrb za povečanje energetskih virov vseh vrst. Posebej naj bi se povečala proizvodnja v industriji, ki izdeluje stroje za kmetijstvo.

Kmetijstvu posveča načrt posebno skrb, ker ga je potrebno dvigniti na raven, ki bo v skladu z ostalim gospodarstvom. Zato bodo tudi v prihodnje predvidena ogromna sredstva za razvoj kmetijstva, v prvi vrsti tistega, ki je v družbenih rokah. Ta naj bi predstavljal ob koncu petih let 70 odstotkov celotne planirane kmetijske proizvodnje, dočim naj bi njegovi tržni viški predstavljali 90 odstotkov vseh tržnih viškov. Tako bo ob koncu petletnega načrta v letu 1960 oskrboval tržišče v glavnem le družbeni sektor, kar postavlja pred kmetovalce velike naloge, ki jih bodo morali opraviti, zlasti pa njihovo preorientacijo v vseh pogledih. Vedno bolj postaja jasno, da bo osnova za njihovo delo v prihodnje kmetijsko zadružništvo. Tudi sicer predvideva petletni načrt spremembe v strukturi prebivalstva, saj bo odstotek kmetijskega prebivalstva od sedanjih 50 % padel na 41 % v letu 1960. Razlika naj bi povečala število industrijskega prebivalstva in povečala njegovo koncentracijo v mestih in industrijskih krajih.

Načrt predvideva tudi povečanje osebne potrošnje in s tem izboljšanje standarda prebivalstva. V tem pogledu razvoj ne bo tako nagel kot v zadnjih letih, vendar bo doseglo povečanje osebne potrošnje konec leta 1965 porast za 41 odstotkov. S tem bomo znatno zboljšali življenjsko raven našega prebivalstva. O tem vprašanju pa bomo posebej govorili, ko bodo točneje znani vsi zadevni podatki. -dt-

Nabrali smo

NOVA NAHAJALIŠČA ČRNEGA PREMOGA

Kakor je znano, je v naši državi malo rudnikov črnega premoga. Razen nekaj manjših v Srbiji je še rudnik Raša in v koprskem okraju vremski rudnik. Zato je zelo razveseljiva novica, da so odkrili v Vrški Čuki v Srbiji velike plasti črnega premoga. Prva raziskovanja so namreč odkrila, da je tam okrog 1,9 milijona ton najbolj kakovostnega črnega premoga, vse pa kaže, da so zaloge znatno večje od prvih ocenitev.

PROBLEM IZ DIVAČE

Kako pa trgovina z zelenjavo?

Kdo ve, na katerih in na kolikih sestankih in sejah je bilo govora o tem, da bi se v Divači organizirala trgovina s sadjem in zelenjavo. Nazadnje je o tem govoril — sicer v zelo skopih besedah, a tehtno — delegat neke sindikalne podružnice v Divači na občnem zboru sindikalnih podružnic v Sežani.

Poudarek je pravzaprav bolj na potrebi po zelenjavi, kajti sadje pripeljejo kmetice iz okolice Črnega kala. Seveda ni postrežba najbolj kulturna: jerbasi in košare na tleh, ročna tehtnica in konec. Huje je z zelenjavo. Te ni in ni od nikoder. Delegat na občnem zboru je — kot že razni drugi prej in drugod — predlagal, naj bi gostinsko podjetje Divača ukinilo tako imenovani »bunker«, t. j. bife ob železniški postaji, ki, sodeč po raznih dosedanjih razpravah, ni najbolj v číslih. Seveda naletijo taki predlogi na protipredloge, vse pa se vrti okrog prostora, ki bi ga bilo najmanj škoda. Vsi prostori so namreč do skrajnosti izkoriščeni. Drugo vprašanje, ki je še odprto, pa je, kdo naj prevzame trgovino s sadjem in zelenjavo. Privatnik? Podjetje? Katero?

Bivši ObLO Divača je skušal rešiti problem, a ni uspel. Če bi tudi bil na razpolago primeren prostor, ni hotel trgovine nihče prevzeti.

Z gradnjo novih pekarniških prostorov v Divači se odpira nova in morda najbolj realna možnost. Tu bo na razpolago prostor, ki bo samo za prodajalno kruha odločno prevelik. Tudi nameščenec, ki bo prodajal kruh, samo s tem delom ne bo polno zaposlen. Izhod bi bil torej v tem, da bi neko podjetje — kot dve varianti prideta v poštev Preskrba Sežana in Timav Hrpelje — prevzame prodajo kruha in zraven še drugih živilskih artiklov. Tako bi bil polno zaposlen nameščenec in prostor bi bil smotrno izkoriščen. Med živilskimi artikli je seveda mišljena tudi prodaja zelenjave in sadja. Vprašanje je samo dogovora med podjetjem in občino. Tako bi bil črtan z dnevnega reda problem, ki povzroča negodovanje med številnimi družinami, ki ne obdelujejo niti metra vrta.

-er

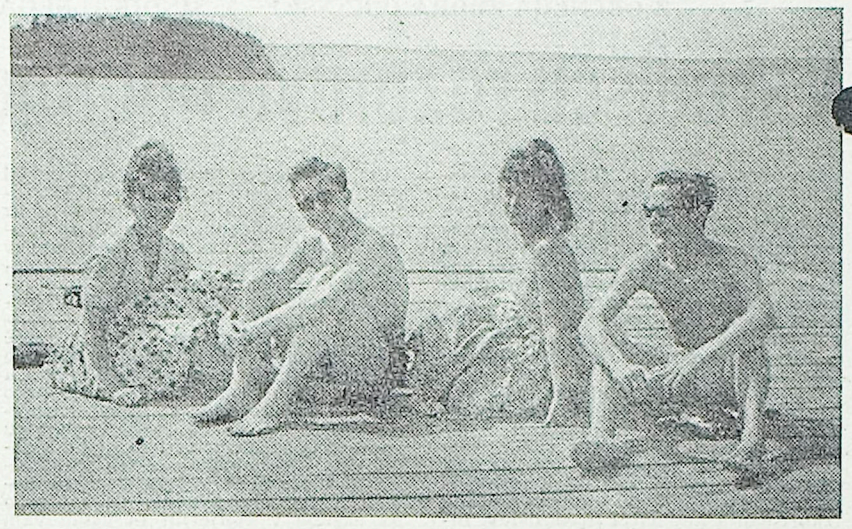

Toplo in suho vreme je zvabilo že cele množice kopalcev na naše morske peščine, kjer so si pred mesecem dni šele najbolj pogumni upali v hladno vodo in na mrzel zrak v Portorožu (na sliki)

Slavje v Hrpeljah ob Dnevu mladosti

Hrpeljska mladina je na večer pred Dnevom mladosti prižgala na vrhu Slavnika kres, ki je odseval do morja in daleč onstran meje. Vedro večerno nebo so razsvetljevali tudi raketni ognjeni izstrelki s Slavnika. Na mladinski praznik so v Hrpeljah sprejeli v mladinsko organizacijo 29 pionirjev in pionirk, nato pa so priredili krajšo kulturno prireditev.

IZ PODGRADA

Na pobudo osnovne organizacije ZKS in sindikalne podružnice v industrijskem obratu IPLAS v Podgradu so ustanovili tovarniški mladinski aktiv ter tako najlepše proslavili letošnji Dan mladosti. Slovesnosti so prisostvovali sekretar občinskega komiteja ZK Slovenije Viktor Ljubič, sekretarka občinskega komiteja LMS Marica Segulin in predstavnik hrpeljske šolske mladinske organizacije Marjan Erjavec. Na tem ustanovnem občnem zboru so govorili o nalogah nove mladinske organizacije v podjetju.

Istočasno so sprejeli v mladinsko organizacijo 30 pionirjev — učencev podgrajske osnovne šole.

-va-

TATRE V BRKINIH

V Tatrah so Praznik mladosti počastili s prostovoljnim delom pri ureditvi krajevne ceste. Več kot 150 prostovoljnih delavcev s področja hrpeljske občine, med njimi je bilo največ mladine, je splaniralo in nasulo nekaj sto metrov cestišča, kmetijske zadruge Hrpelje-Kozina, Podgrad, Slivje, trgovsko podjetje Timav ter občinska komunalna uprava pa so dali na razpolago motorna vozila za prevoz gradbenega materiala. Akcijo je organiziral občinski odbor SZDL in vrednost opravljenega dela je bila ocenjena na več kot 130.000 dinarjev.

-va-

POSLEJ V POSTOJNSKI OBČINI

elektrika v slednjem naselju

Minulo nedeljo je bilo v Ribnici, v zadnjem mejnem naselju postojnske občine proti Ilirski Bistrici, lepo in prisrčno slavje — prebivalci so praznovali zaključek del za elektrifikacijo še zadnjega naselja v občini Postojna, ki je bilo doslej brez električnega toka.

Pobudo za elektrifikacijo pa so dali prebivalci samo svoji kmetijski zadrugi Košana. Z njeno pomočjo in s podporo ObLO Postojna so nato tudi uspešno zaključili akcijo. Večina prebivalstva od starega do mladih je pa aktivno sodelovala pri tem s prostovoljnim delom. Izkopali so vse jame za 76 drogov, ki so jih tudi sami prispevali, jih razvozili ter napeljali tudi kamenje za njihovo utrditev pri postavljanju. Kmetijska zadruga Košana je s svojo udeležbo povsem upravičila zaupanje svojih članov, saj je prispevala v materialu in delu nad 300 tisočakov.

Vso pohvalo zaslužijo pri tem posebno delavci in strokovnjaki ter vodstvo podjetja Elektro Sežana, ki so prispevali 397 ur prostovoljnega dela v vrednosti 150 tisoč 860 dinarjev. Do sedaj so zgradili 1300 metrov 26 KV daljnovoda, trafopostajo in 4100 metrov nizkonapetostnega omrežja. Predvidevajo, da bodo do 4. julija, do Dneva borca, opravili vsa zaključna dela in novo omrežje slovesno izročili svojemu namenu.

m

Napoved vremena

Vse kaže, da je konec nestanovitnega vremena zadnjih dni in v začetku junija bo prevladovalo lepo in toplo vreme ter temperatura zraka se bo močno dvignila.

SPREHAJALČEVI ZAPISKI

O suhi poti čez mokro morje

Verjemite ali ne, res pa je in vsakomur na voljo, da si ogleda, da bo semedelsko izvoljeno ljudstvo že po nekaj prihodnjih nalivih lahko peš in suhih nog šlo čez Semedelski kanal v obljubljeno mesto Koper. Od vseh vrst odpadkov vsak dan bolj umazane vode bo razdelil na dvoje revni hudourniški jarek sredi Tomosovih blokov.

Ta jarek se je namreč že ob samem rojstvu zaklel, da bo svojemu stvarniku inženirju sramoto delal. Zato je pričel najprej zbirati od vseh strani pesek, blato in še vse drugo, kar je dosegel, potem pa je svojo bogato zbirko porinil v Semedelski kanal s hudomušno mislijo: »Le čemu ne bi ta nesrečni kanal zasul in razdelil njegovo vodo na levo in na desno, da se ne bo več prosto pretakala sèm in tja ter se čistila!«

Rečeno, storjeno — in še malo, pa bo namera res uresničena, tako da prebivalcem ob tem kanalu ne bo preostalo drugega kot preselitev iz okuženega področja.

Sprehajalec

Za pomladitev dopisniškega kadra

Poverjeništvo Društva novinarjev v Kopru je priredilo v zadnjih štirih mesecih tečaje za dijake koprskih srednjih šol, na katerih so novinarji seznanili tečajnike z osnovnimi načeli dopisovanja za radio in časopise. Predavanj se je udeležilo več kot 70 dijakov, ki želijo postati dopisniki Radia Koper in Slovenskega Jadrana. Namen tečaja je bil, da bi se predvsem bodoči učitelji seznanili z novinarskim delom, da bi iz krajev, kjer bodo službovali, seznanjali širše občinstvo s problematiko našega podeželja. Prihodnje šolsko leto pa bo poverjeništvo odprlo nov začetniški in nadaljevalni tečaj.

VSESTRANSKI RAZVOJ STRELSTVA V POSTOJNI

Pomerili so se najmlajši

Vodstvo osnovne šole v Postojni je skupno s strelsko družino »Center« organiziralo pred dnevi strelsko tekmovanje v počastitev Dneva mladosti. Ker se je na izbirnem tekmovanju pomerilo približno 250 pionirjev in mladincev, zares lahko govorimo o množični prireditvi, ki hkrati kaže tudi vzorno sodelovanje šole s tem strelskim društvom. V finalni del tekmovanja se je uvrstilo kar 73 mladih strelcev, kar postojnskemu strelskemu športu nedvomno zagotavlja mnogo obetajočo pomladitev. Po končanem tekmovanju, ki je bilo združeno s športnim dnevom, so podelili najboljšim strelcem lepe nagrade. Tehnični rezultati: Peter Škrjanc 86 krogov, Jože Kenič 74 krogov in Andrej Požar 72 krogov od 100 možnih — kažejo, da je med mladino dovolj talentiranih strelcev.

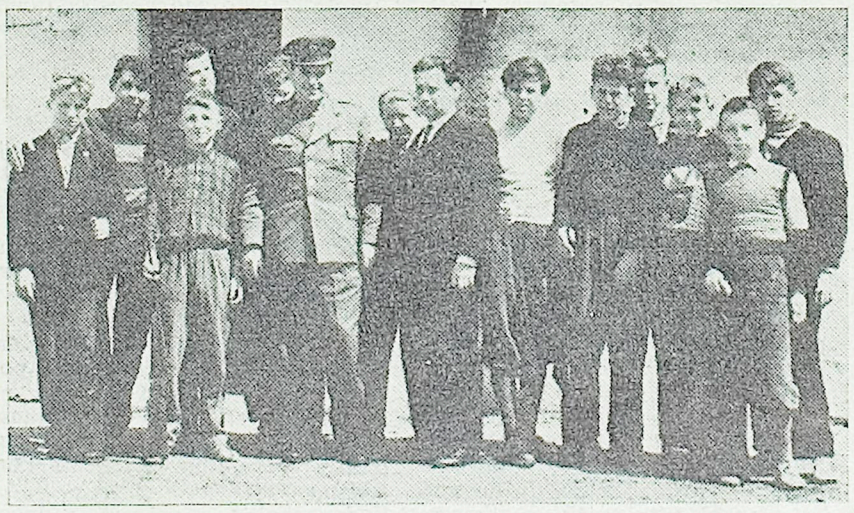

Mladi postojnski strelci s svojimi društvenimi funkcionarji

Obrtna delavnica »Sodavica« Koper razpisuje delovno mesto

KNJIGOVODJE

Pogoji: ekonomska srednja šola ter 5 let samostojne prakse v računovodstvu.

Prijave pošljite na upravo podjetja.

Kaj pravijo drugod ...

DOLENJSKI LIST

TUDI NOVO MESTO: KEMIČNO ČISTILNICO IN PRALNICO

V torek dopoldne je bila v Novem mestu v okviru Stanovanjske skupnosti Center odprta kemična čistilnica in pralnica. Otvoritvi so prisostvovali predsedniki vseh treh stanovanjskih skupnosti in zastopnik ObLO.

GLAS GORENJSKE

V Kranju bodo snemali film KAKO UPRAVLJA DRŽAVLJAN FLRJ

Filmski snemalci beograjske Radiotelevizije so se pred nedavnim dogovorili z Občinskim ljudskim odborom v Kranju, da bodo v prihodnjih dneh posneli film o kranjski komuni z naslovom: »KAKO UPRAVLJA DRŽAVLJAN FLRJ«.

Film bodo izdelali tako, da ga bodo lahko predvajali v rednem domačem televizijskem programu, razen tega pa ga bodo sinhronizirali tudi na druge jezike tako, da ga bo brez težav predvajala tudi Evrovizija. Za domače potrebe bodo izdelali dve kopiji, in sicer v slovenskem in srbohrvatskem jeziku. Za izdelavo filma so se predvsem odločili zato, da bi ljudem bolj nazorno prikazali družbeno upravljanje pri nas, ker sedanje razlage in predvajanja o družbenem samoupravljanju mnogokrat niso bila dovolj razumljiva. Eno kopijo bodo za kranjsko komuno sinhronizirali tudi v francoskem jeziku, ki jo bodo kasneje prikazovali predvsem tujim delegacijam, ki bodo obiskale Kranj. Televizijski in filmski delavci so izbrali kranjsko komuno zato, ker menijo, da je tu družbeno upravljanje pri nas najbolj razvito. Na filmski trak bodo posneli najprej nekaj prizorov iz Kranja, potem zbore volivcev, zasedanja delavskih svetov in upravnih odborov po kranjskih delovnih kolektivih, nadalje zasedanje Občinskega ljudskega odbora in vseh upravnih organov v občini.

CELJSKI TEDNIK

DOM ODDIHA ZA DELAVCE V OBRTI

Občinski sindikalni svet Celje urejuje v Fiesi dom oddiha, kjer bodo letovali delavci iz celjskih obrtnih podjetij. Obrtna podjetja doslej niso mogla sama urediti na morju lastne domove za svoje delavce. Za usposobitev doma so prispevala sredstva vsa večja celjska obrtna podjetja.

POMURSKI VESTNIK

INDUSTRIJSKA KOOPERACIJA

Lendavska »Mehanika« se v teh dneh pripravlja na kooperacijo z industrijo plastičnih mas in umetnih smol »Iplas« v Kopru. S kooperacijo bodo začeli 1. junija.

PRIMORSKE NOVICE

NOVA PODJETJA V IDRIJI

Na zadnjem zasedanju Občinskega ljudskega odborea v Idriji so sprejeli odlok o načrtnejši vzgoji srednjega in visokokvalificiranega kadra. Potreba po tem je zlasti zato, ker nameravajo ustanoviti nova podjetja za električno in kovinsko stroko, v katerih bodo delale pretežno ženske.

Po telefonu na 170

POSTOJNA 39: V počastitev Dneva mladosti so v Domu JLA v Postojni priredili komandant garnizije JLA generalni major Stevo Rauš, predsednik ObLO Postojna Jože Baša in sekretar Občinskega komiteja ZKS Slavko Černelč sprejem za delegacije mladinskih organizacij postojnske občine.

POSTOJNA 39: Letošnji občinski družbeni plan blagovnega prometa bo po predvidevanjih znašal 4 milijarde 589 milijonov dinarjev in bo torej za okrog 510 milijonov dinarjev večji od njegove lanskoletne realizacije.

HRPELJE 31: V torek je odpotovalo na gradnjo Ceste bratstva in enotnosti pet mladincev iz hrpeljske občine.

KOMEN 5: Z adaptacijo poslovnih prostorov za Konfekcijo v Komnu so že zaključili. Čim bo izdelan glavni projekt z načrtom za električno napeljavo za pogon šivalnih strojev, bo podjetje začelo obratovati s polno zmogljivostjo.

KOMEN 3: Podjetje Aluminij je naročilo investicijski program za dograditev nove hale.

SENOŽEČE 6: Mizarsko podjetje v Senožečah namerava razširiti svoje obrate, da bi povečalo proizvodnjo radijskih ohišij za slovensko industrijo radijskih sprejemnikov. Predvideno je namreč, da bo v prihodnje sestavljal radijske sprejemnike sežanski obrat Telekomunikacije, ki je že sedaj velik odjemalec izdelkov tega podjetja. Sežanski obrat Telekomunikacije pa namerava podvojiti svojo proizvodnjo in bo uvedel tudi proizvodnjo sestavnih delov za sprejemnike.

TOMAJ 1: Minulo soboto je začela v Tomaju poslovati nova privatna gostilna v prostorih prejšnje, ki je bila nekaj mesecev zaprta. Vse kaže, da bodo v kratkem odprli tudi gostinski obrat v Dobravljah in tako bo gostinska mreža v sežanski občini zadovoljivo izpopolnjena.

SEŽANA 107: V nedeljo, 29. maja, so bile v Sežani izbirne tekme osnovnih šol iz zgornjega dela koprskega okraja za prvenstvo v odbojki. Med ženskimi ekipami sta bili najbolj uspešni ekipi iz Dutovelj in Sežane, med moškimi pa so bili Sežančani pred Dutovci. Prvenstva so se udeležila tudi moštva iz Postojne, Hrpelj, Štanjela in Komna.

SEŽANA 40: V zvezi s proslavo 380-letnice obstoja kobilarne Lipica, ki je sedaj v sklopu uvozno-izvoznega podjetja Jadran Sežana, je kobilarna Borike pri Sarajevu organizirala zanimiv maratonski pohod treh bosensko-brčkih konjev. Na Dan mladosti so krenili iz kobilarne Borike in bodo v nedeljo zjutraj po več kot 700 km dolgi poti prispeli v Lipico. Dva konja bo kobilarna Borike podarila kobilarni Lipica, tretjega pa bodo odkupili.

III. REPUBLIŠKA REVIJA AMATERSKIH DRAMSKIH SKUPIN

RAZMERJE - AMATERIZEM : TURIZEM

Razgovor s tajnikom Zveze Svobod in prosvetnih društev Slovenije tov. Vinkom Trinkausom

— Letos ste se odločili, da prenesete republiško revijo amaterskih dramskih skupin iz Velenja v Koper in Izolo. Ali je bilo to samo zaradi spremembe kraja ali še iz kakšnih drugih vzrokov?

— Odločili smo se zato, ker smo mnenja, da je bolje menjati kraj prireditev. Pri tem se ravnamo po pogojih, ki nam jih nudijo. Za dobre pogoje pa smatramo gostoljubnost kraja in ljudi, zanimanje občinstva, dobro organizacijo, naslonitev na tradicijo. Vodi nas še želja, da bi razgibali dejavnost v kraju in bližnji okolici. Torej za Koper smo se odločili, ker smatramo, da v zadnjem času amatersko gledališko življenje pri vas ni razgibano, razen v Izoli. Vaše občinstvo doslej ni imelo priložnosti, da bi spoznalo naše amaterje, niti naši amaterji nimajo priložnosti, da bi nastopali v vaših krajih. Naša želja je tudi, da amatersko dejavnost povežemo z razvojem turizma in morda ste pri vas doslej to priložnost premalo izkoristili. Naše mnenje je, da bi solidne amaterske predstve lahko pomenile v turističnih mestih požitev in olepšale bivanje dopustnikov.

— Zelo povezujete amaterizem s turizmom?

— Naši amaterji navadno tožijo, da ob poletnih mesecih nimajo dovolj občinstva, pri vas pa lahko najdemo množico ljudi, ki je pripravljena in bi si z veseljem ogledala dobro amatersko predstavo. Morda je slabost vaših prosvetnih društev, da niso znala te želje povezati s svojo amatersko dejavnostjo in pritegniti te številne dopustnike k svojim prireditvam.

— Vidite, vse to so bili vzroki, ki so nas nagnili k temu, da smo se odločili za Koper in Izolo kot letošnji prizorišči revije amaterskih dramskih skupin.

— Ni grala privlačnost morja nobene vloge?

— Priznati moramo, da je morje ena izmed najprivlačnejših točk in da smo s to odločitvijo marsikateremu našemu amaterju omogočili, da si ga ogleda od blizu.

— Koliko je bilo letos zanimanja za republiško revijo po Sloveniji?

— Letos je bilo zelo veliko prijav in žal ni bilo mogoče vsem ustreči, čeprav se zavedamo, da so take prireditve dragocena šola za amaterje. Z ogledom predstav in v skupnih razgovorih si pridobijo razgledanost in izkušnje, pogovorijo se o dobrih in slabih straneh svojega dela. V pripravah na republiško revijo so bile tri okrajne revije, in sicer v Mariboru, Celju in Kranju, druge skupine pa so prijavljale direktno komisije republiške Zveze. Vse te priprave so zajele okrog 100 dramskih skupin, naša komisija pa jih je pregledala 34, od katerih jih je izbrala 10 za revijo v Kopru in Izoli.

— Rekli ste, da ste prireditveno mesto izbirali po določenih pogojih. In ste zdaj, v Kopru in v Izoli, z nami zadovoljni in kaj menite o organizaciji revije, pri kateri je imel največ besede naš okrajni svet?

— Na to je težko odgovoriti že zdaj, ko je za nami komaj nekaj predstav. Lahko pa vam zagotovim, da smo prijetno presenečeni, ker smo se bali, da v Kopru ne bo dovolj zanimanja pri občinstvu. Le za Izolo smo računali, da bo pri občinstvu lep odziv. Sedaj pa že lahko rečem, da nas je občinstvo zelo lepo sprejelo in da je mladina pokazala zlasti pri popoldanskih predstavah dovolj zainteresiranosti. Tudi kar zadeva vse drugo, ste presegli naše pričakovanje in Koper ima vse pogoje, kot kraj in kot organizator, kakor tudi odlične naravne pogoje, za revijske prireditve.

— Ali mislite, da bi bilo primerno, da bi ostal Koper stalno prizorišče republiške dramske revije?

— To je še stvar premisleka. So kraji, ki se izkažejo kot idealna prireditvena mesta — tako se je izkazalo Celje za mladinske pevske zbore — odvisno pa je to tudi od drugih činiteljev. V konkretnem primeru gre za dramatiko. Vprašanje je tudi, če bo ta dejavnost tako spontano rastla, kot se je to izkazalo v zadnjih treh letih, ali pa bo nastala doba stagnacije, ko niti ne bi kazalo prirejati revije vsako leto. Če pa bomo videli, da se naše dramske skupine razvijajo in kažejo dovolj zanimanja, bo revija lahko vsako leto in nobenega vzroka ni, zakaj ne bi bila v Kopru. Seveda pa je pri tem važnih še več vprašanj. Eno izmed najvažnejših je finančno, prispevek občin in okraja. Naša želja namreč je, da bi čim več dobrih in prizadevnih amaterejev lahko obdržali ves čas v kraju revije in ne samo režiserjev ter predstavnikov društev. To pa je seveda zvezano z visokimi stroški, ki jim za sedaj nismo kos. Na drugi strani pa se tudi nekatere dramske skupine, ki so najbolj oddaljene, obotavljajo priznati, da bi bil Koper najbolj primeren, ker imajo s tem večje stroške.

— Če že Koper ne bi postal stalno prizorišče dramske revije, bi lahko postal organizator revije zabavne glasbe. O tem smo govorili že lansko leto, vendar je bilo premalo prijav, da bi zamisel lahko uresničili. Mislim pa, da bo stvar uresničljiva prihodnje leto. Za to prireditev se zanima še Gospodarsko razstavišče v Ljubljani, vendar pa je naše mnenje, da bi bil Koper zaradi svoje lege in turističnega značaja veliko primernejši.

Take revije in amatersko dejavnost sploh bi morali v vaših krajih postaviti na turistično osnovo. Privlačno obeležje takih prireditev je koristno tako za amatersko dejavnost, kot za razvoj turizma in afirmacijo kraja kot turističnega in zabavnega središča. Tu mislim predvsem na primer Bleda, ki je znal vključiti v svojo turistično propagando domala vse in vsakovrstne amaterske dejavnosti na Gorenjskem. To je obenem njihova pomoč, finančna in moralna, amaterjem. Pri vas v Kopru pa te povezave še ni.

— Zanima nas samo še, če boste na tej reviji določili udeleženca za zvezni festival?

— Ob zaključku bomo eno ali dve najboljši skupini določili kot predstavnike Slovenije za udeležbo na zveznem festivalu amaterskih gledališč na Hvaru.

*

To je bil naš pogovor prve dni tedna, ko smo žal ze zaključevali redakcijo, revija pa še niti ni bila na svojem višku, kaj šele na koncu. Toda ko bodo prišle te vrstice v svoji dokončni, natiskani obliki pred bralce, bodo fanfare že izzvenele, teatrske luči bodo ugasnile in dvorane bodo prazne. V Ankaranu ne bo več zanimivih dopoldanskih razgovorov in vročega kresanja mnenj med amaterji, gledališkimi strokovnjaki, novinarji in društvenimi delavci. Avtobusi bodo medtem že odpeljali na vse strani Slovenije ljudi, ki so nam pet dni pri popoldanskih in večernih predstavah posredovali sadove svojega požrtvovalnega in predanega dela. Sprejeli in pospremili smo jih z željo, da jim je bilo kratko bivanje med nami prijetno.

O predstavah, ki smo jih gledali te dni, o vtisih in mnenjih strokovnjakov kakor tudi amaterjev, vam bomo poročali prihodnjič.

Med najboljšimi predstavami letošnjega dramskega festivala je bila gotovo drama DVANAJST POROTNIKOV v uprizoritvi Tolminskega gledališča. Predstava je bila v ponedeljek zvečer v Izoli

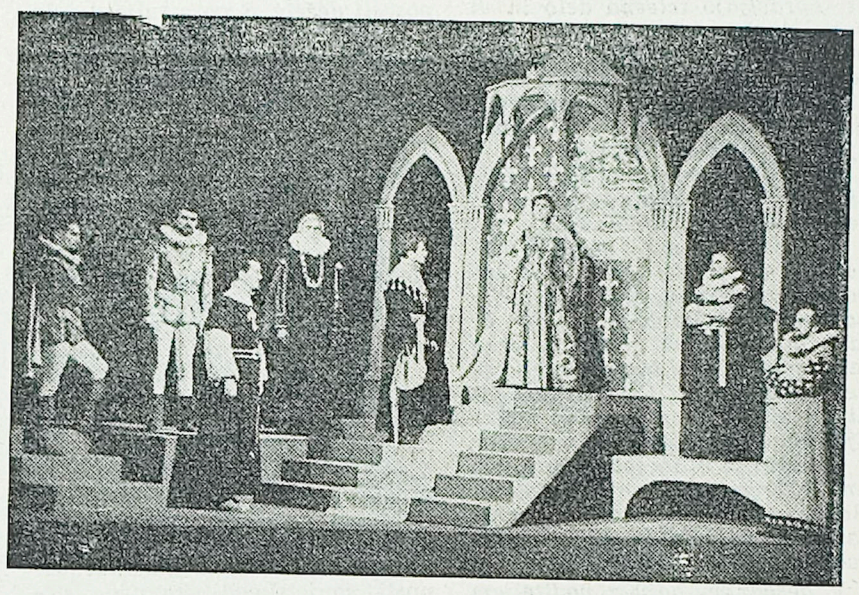

Zanimivo uprizoirtev znane zgodovinske drame MARIJA STUART nam je pokazalo gledališče »Tone Čufar« z Jesenic v sredo popoldne v Kopru. Na sliki prizor predstave

Nekrolog

GLASBENI VEČER V AJDOVŠČINI

V počastitev Dneva mladosti je bila v Ajdovščini vrsta prireditev. Učenci osnovne šole so uprizorili Golievo igro »Princeska in pastirček« v režiji Marice Robičeve, Glasbena šola iz Ajdovščine pa je pripravila glasbeni večer, na katerem so sodelovali njeni gojenci in pevski zbor ajdovske osnovne šole.

Na tem glasbenem večeru so se predstavili občinstvu številni gojenci klavirskega in violinskega oddelka. Zbor osnovne šole je zapel tri pesmi — vodi ga prof. Kalinova, ki je ravnateljica Glasbene šole.

POSVETOVANJE O DVOJEZIČNEM POUKU

Te dni se je mudila v Kopru skupina uglednih pedagoških delavcev iz vse Jugoslavije, da bi v obalnem pasu proučila izkušnje naših šol v uvajanju dvojezičnega pouka. V skupini so bili med drugimi tudi načelnik komisije za manjšinsko šolstvo pri Zveznem izvršnem svetu Gabor Janosi, predsednik republiškega Sveta za šolstvo Vlado Majnen, sekretar sveta Ludvik Gabrovšek in predsednik komisije za narodne manjšine pri izvršnem svetu Slovenije Bojan Lubej. Gostje so obiskali slovenske osnovne šole v Piranu, Izoli in Portorožu ter italijansko osnovno šolo v Kopru. Na skupnem posvetovanju s predstavniki našega šolstva so izmenjali mnenja, informacije in že pridobljene izkušnje pri uvajanju dvojezičnega pouka v naše šole.

NOVI ČLANI MLADINSKE ORGANIZACIJE

Pretekli teden je bila v mali dvorani koprskega gledališča prisrčna slovesnost, ko so 106 pionirjev (od tega 19 pripadnikov italijanske manjšine), dijakov VII. razreda obeh osnovnih šol v Kopru sprejeli v mladinsko organizacijo. Intimnemu slavju so prisostvovali predstavniki OK LMS, občinskega komiteja LMS in učiteljskega zbora.

Vzdušje je dopolnil kratek kulturni program, pri katerem so sodelovali recitatorji, folklorna skupina in pevska zbora obeh šol. Novo sprejeti mladinci so imeli skupno kosilo v hotelu Triglav, kjer so navezali prijateljske stike s svojimi bodočimi tovariši iz mladinske organizacije.

Film

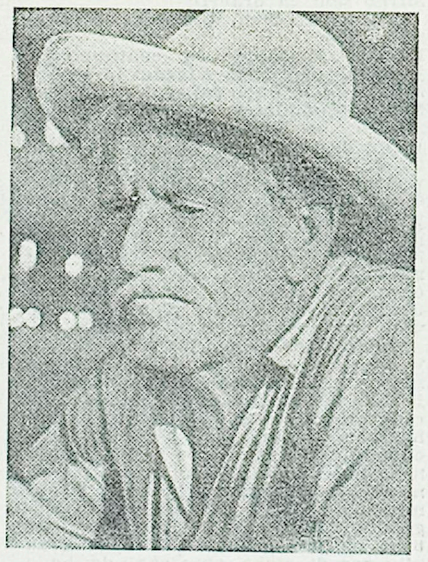

Med filmi, ki jih je letos odkupilo naše podjetje Vesna-film, je tudi film STAREC IN MORJE, ki so ga posneli po istoimenskem Hemingwayevem romanu in v katerem je mojstrsko izoblikoval glavno vlogo Spencer Tracy (na sliki). Film že kroži po naši državi in upajmo, da ga bomo lahko kmalu videli tudi pri nas

Beseda o šolskih odborih na Sežanskem

Kljub temu, da je družbeno upravljanje na področju šolstva relativno še mlado in se zaradi tega v praksi pojavljajo še določene pomanjkljivosti, je vendarle gotovo, da sedanji šolski odbori že razpolagajo s precejšnjimi izkušnjami, ki so iz leta v leto bogatejše. Plodovi skupne skrbi za življenje in delo šole, za njeno rast in napredek so mnogokje kakor na dlani. Marsikateri šolski odbor je lahko ponosen na uspehe, ki jih je dosegel v sodelovanju s šolskim upraviteljstvom in učiteljskim zborom.

Enodnevni seminar, ki ga je sklical občinski svet za prosveto v Sežani 19. tega meseca za predsednike šolskih odborov in upravitelje šolskih in predšolskih zavodov, je potrdil gornjo splošno ugotovitev. V razpravi na seminarju pa je bilo tudi ugotovljeno, da so potrebni pogostejši stiki med prosvetnimi organi komune, političnimi in gospodarskimi organizacijami na vasi ter šolskimi odbori in šolo sploh. Šola je kovačnica mladih ljudi in ji mora biti zato posvečena skrb vse družbe. Šolski odbori so le najneposrednejši predstavniki družbe, ki jim je z zakonom določena naloga, da sodelujejo pri reševanju mnogih in često težkih in zato odgovornih nalog, ki zadevajo življenje šole. Njihovo delovno področje se ne omejuje le na reševanje materialnih problemov, ampak obsega tudi vprašanja vzgoje učencev ter oblikovanja njihovega svetovnega nazora na znanstveni osnovi. Izredno važno, a tudi hvaležno delo, ki ga bodo šolski odbori mnogo laže opravljali, če bodo čutili, da pri svojem odgovornem poslanstvu uživajo vso podporo organizacij. društev, podjetij, kakor tudi organov komune. V tej zvezi bi lahko napisali posebno poglavje o vlogi staršev, ki so poklicani, da vzgajajo otroke v duhu napredka in stvarnosti. Vsi ti faktorji lahko odločilno vplivajo na rast mlade generacije, ki bo v bodočih letih prevzemala odgovorna mesta v družbi, v nadaljnji gradnji socialistične domovine.

Večina šolskih odborov je že proučila določbe zakona o osnovni šoli, zlasti tisti del, ki se nanaša na njihovo delo. Tisti zastopniki šolskih odborov, ki so se udeležili seminarja — žal se nekateri niso odzvali, niti niso poskrbeli, da bi prišel drug član, so slišali širše tolmačenje zakona, spremljano s konkretnimi primeri iz življenja na šoli. Slišali so tudi o cilju, ki ga zasleduje šolska reforma, to je ustvariti samostojnega učenca in mu omogočiti, da razvija svoje osebne sposobnosti.

V občini je 35 šolskih odborov z 299 člani. Tu so všteti tudi odbori vajenske in nižje glasbene šole v Sežani ter odbori 5 otroških vrtcev. Če prištejemo še roditeljske sestanke, vidimo, kakšno pomoč lahko dobivajo šole od družbenih organov in od samih staršev.

So vsi šolski odbori že začeli dobro delati? Ne. Nekateri, sicer redki, se šele iščejo, kot pravimo. Le-tem bo treba nuditi največ pomoči in jih vzpodbuditi k aktivnosti. Nekaj je tudi takih, ki jim je prva in zadnja skrb, ali so na šoli drva, ali pušča streha in podobno. Najštevilnejši so taki odbori, ki so kot celota dobri in delavni, imajo pa posamezne člane, ki so ostali le na papirju. Morda se ti člani ne zavedajo važnosti naloge, ki jim je zaupana, niti ne odgovornosti nasproti organu — ljudskemu odboru, zboru volivcev, učiteljskemu zboru in tako dalje, ki jih je izvolil. Končno, vedno več je takih odborov, ki jim ni žal časa, ki ga posvetijo šoli. Člani teh odborov ne čutijo svoje naloge kot breme, ampak kot nagrado za zaupanje družbe, da smejo sodelovati pri oblikovanju jutrišnjih nosilcev borbe za še lepše življenje.

-er

Med novimi knjigami

Založba »Borec«

DNEVNIK PARTIZANA in NÜRNBERŠKI PROCES

Izšla je prva knjiga Bratoža Hinka-Okija DNEVNIK PARTIZANA v opremi Radoslava Jelinčiča. Avtor je v svoj dnevnik beležil, kar je doživljal v raznih partizanskih enotah skupaj s svojimi tovariši. Tako je knjiga polna podrobnih opisov ljudi, borbenih akcij in pohodov rimskega odreda, Šercerjeve in Ljubljanske ter Gubčeve brigade. V svoje zapiske je vnesel Bratož veliko ljubezen in vso predanost do narodnoosvobodilne borbe, prepojil jih je z mladeniškim ognjem, in rešil iz pozabe marsikateri dragocen trenutek tistih velikih in usodnih časov. Založba zdaj pripravlja še drugi del Dnevnika.

Avtorja druge knjige, ki jo je pravkar poslala na knjižni trg ista založba v dveh delih, — Heydecker in Leeb, mlada nemška publicista, — sta razgrnila pred nami nürnberške dokumente, ki dokazujejo, kdo je sprožil drugo svetovno vojno in kdo je odgovoren za milijone žrtev in za vsa velika razdejanja, v katerih se je znašlo človeštvo pred petnajstimi leti. Knjigi nosita naslov NÜRNBERŠKI PROCES. Ta proces je trajal več ko deset mesecev, od 20. novembra 1945 do 1. oktobra 1946, preden so razglasili razsodbo. Prvi del knjige potanko obravnava sam proces, v drugem delu pa so dokumentarni podatki, ki razgrinjajo nacistična hudodelstva. Eden izmed avtorjev, Heydecker, je bil sam vseh deset mesecev poročevalec v nürnberški sodni dvorani.

Založba »Lipa«

LADJA NA OBZORJU

V prevodu in izboru Jožeta Dolenca je poslala založba Lipa v Kopru med svoje bralce knjigo, ki ima simbolični naslov LADJA NA OBZORJU. To je zbirka zgodb, novel in črtic iz življenja mornarjev, ribičev in pomorščakov. Napisalo jih je 22 avtorjev, katerih literarno delovanje sega v 19. stoletje. Izbor je prirejen tako, da predstavlja pisano podobo življenja na vseh svetovnih morjih, pa tudi pustolovska in tvegana doživetja mornarjev in ribičev. Ker na naših knjižnih policah odločno primanjkuje domače literature in tudi prevodov tako imenovanih klasičnih del pomorske književnosti, izpolnjuje vrzel ta nova knjiga.

★ NOVO NA KNJIŽNI POLICI ★ NOVO NA KNJIŽNI POLICI ★ NOVO NA KNJIŽNI POLICI ★

THEODOR PLIEVIER:

Odloča deželna skupščina

(Odlomek iz tretje knjige BERLIN. Izdala založba Obzorja Maribor, prevedel Ivo Petrič, opremil Janez Vidic)

General ni bil sam. Prvi predsednik SNSZ, »Svobodne nemške strokovne zveze«, je sedel pri njem. Iz Berlina so pripeljali tega odličnika, da bi nekemu vprašanju, ki je po pojmovanju berlinskega vodstva partije v Turingiji malce šepalo za drugimi deželami, pomagal do pospešene rešitve. Šlo je za okrog petinštirideset tisoč obrtniških obratov, ki ob večnih »s krpo zakrpaj« in »iz starega napravi novo« še zdaleč niso zadoščali, da bi zadovoljili najnujnejša popravila in druga dela.

»To so bili vendar samo sopotniki nacizma, vse močneje obremenjene je že zaplemba premoženja spravila čez mejo,« je ugovarjal predsednik. »Razen tega vsi opravljajo telesno delo in vi veste enako dobro ko mi, kako pičlo je število rokodelcev v deželi. Saj vendar ne mislite dimnikarjev, krovcev, kleparjev, čevljarjev-krpačev in kovačev zamenjati z neukimi ženskami?«

»Teh petinstirideset tisoč obrtnikov pomeni politično nevarnost, četudi so bili le sopotniki.«

»V vaši strokovni zvezi je organiziranih okrog sto bivših sopotnikov nacizma, to je ena petina vašega članstva — kaj oni, če tako gledamo, ne pomenijo prav takšne in v tolikšnem številu še večje nevarnosti! Če smo dosledni, potem bi morali začeti čiščenje v svoji lastni strokovni zvezi!«

General se ni mešal v pomenek, hranil je svojo avtoriteto za naslednjo točko programa, za vprašanje, ki je bilo očitno bolj pereče in mu je šlo do živega.

V besednem boju z voditeljem strokovne zveze je šlo za odpravo srednjega sloja in hkrati za nove rekrute, ki naj bi se obvezali za delo v saških uranovih rudnikih, to je bilo jasno. Pa čemu še to prizadevanje, saj je bilo vse skupaj doslej ko boj proti krilom mlinov na veter. Vrhu tega pa — jutri, pojutrišnjem ne bo več sedel na temle stolu, tedaj ne bo treba več trdih pogajanj, da človek uveljavi voljo strokovnega vodstva in centrale ESP v Berlinu.

Pogovor je bil prekinjen brez zaključka. Naslednji obiskovalec, gost iz Sovjetske zveze, ki ga ni bilo mogoče pustiti čakati, je prišel. — Pravniška kapaciteta iz Moskve.

»Gospod predsednik,« je začel general, »lansko poletje je bilo na podlagi povelja, ki se je opiralo na sklep kontrolnega sveta, nekaj podjetij v deželi izročenih sovjetskim delniškim družbam.«

»Doslej je bilo opuščeno,« se je pravnik iz Moskve tipal v stvar, »da bi prenos lastnine vpisali v zemljiško knjigo, in zato vas prosimo, naročite sodnikom zemljiške knjige, da to kar se da hitro popravijo.«

»Zelo žal mi je,« je odgovoril predsednik, »da tega ne morem. V smislu ustave nimam nobene pravice, da bi dajal napotke — niti pravosodnemu ministru niti sodiščem.«

»Saj tu ne gre za nič drugega, kakor da se označi sprememba v lastništvu.«

»Vi ste pravnik ravno tako kakor jaz in veste da se lastnina zemljišča lahko prenese samo na podlagi dogovora in predaje. Ta dva pogoja — dogovor o kupni ceni in pa prodaja, ki mu sledi v smislu zakona — manjkata v primeru obravnavanih objektov. Vi ste posestniki rudnikov, to je res, to je pa tudi vse. Objekti, ki so bili proglašeni za sovjetske delniške družbe, so pravno še v posesti dežele. S posestvijo dežele lahko po ustavi razpolaga samo deželna skupščina, in sicer samo z dvema tretjinama večine, jaz pa nimam pravice, razpolagati z njo.«

Deželna skupščina — o tem pa pravni izvedenec ni hotel nič slišati. Javnost in veliko vznemirjenje nista bila zaželena.

»Odložimo celo kopo vprašanj do poznejše obravnave! Omejimo se, da pridemo do praktičnega zaključka. Na en sam objekt, na kalijeve rudnike v Turingiji.«

Ti rudniki, največja najdišča kalija v Evropi, so neprecenljivo bogastvo. Tudi ti rudniki so bili nekoč izrečno izločeni iz zaplenjene mase, deželi izročeni in proglašeni za deželno posest. Vso to mrežo vprašanj, ki so bila svoj čas tedne in tedne v razpravi, so zdaj vnovič obravnavali v navzočnosti sovjetskega pravnega veščaka.

»Gospod general, če nam odvzamete kalijeve rudnike, potem bom moral zaprositi Sovjetsko zvezo, da deželi izplača na roko, recimo, trideset milijard v zlati vrednosti.«

Trideset milijard v zlatu — na deset milijard dolarjev v zlatu je zunanji minister Molotov izračunal reparacijske zahteve Sovjetske zveze. General in moskovski pravnik sta se z živim zanimanjem zleknila v svojih stolih.

Dr. Paul je nadaljeval:

»Odprta ležišča kalija se cenijo na sto milijard stotov. Če računamo z izkorščanjem v mirnem času, lahko tisoč let dobivamo kalij iz njega.«

»Mi plačamo samo naprave,« je izjavil general.

»Gospod general, če mi dovolite primero: Jaz imam zlato žilo, zlato leži pet metrov pod zemljo in ga z rokami lahko zagrabiš. Namesto vrednosti zlata, ki leži tam odprto, bi torej plačali samo leseno lestev, ki drži do njega?«

Nič odgovora, samo skomiganje z rameni.

Paul je govoril dalje: »Na kalijevih rudnikih je angleška hipoteka v skupnem znesku devet milijonov funtov.«

»Rudnike nam je treba izročiti brez vsake obremenitve!«

»Človek lahko kakšno reč izroči samo tako, kot jo ima sam, to je tisočletja staro pravno načelo.« Ta pripomba je bila namenjena pravniku. Generalu pa je rekel: »Gospod general, jaz imam jabolko v roki, jabolko je črvivo, vi mi zaukažete, da to jabolko izročim. Tedaj lahko izročim jabolko samo takšno, kakršno je, namreč črvojedno.«

»Mi pa grizemo okoli črva in drugo odvržemo!«

Nikamor niso prišli. Vrteli so se v krogu. Moskovski pravni izvednec je predlagal, naj razpravo nadaljujejo naslednji dan.

Naslednji dan se zadeva tudi ni premaknila dalje. Predsednika ni bilo mogoče pripraviti do tega, da bi izdal zahtevane ukrepe. Njegov izgovor je bila deželna skupščina...

Vse mesto je vznemirjeno

(Odlomek iz romana TAIS. Zbirka Ljudske knjige, prevedel Karel Dobida)

Tais je ljubila Lolliusa z vsem žarom domišljije in z vsemi presenečenji nedolžnosti. Na dnu srca prepričana, da govori resnico, mu je pravila:

»Še nikoli me ni imel nihče drugi, kakor ti.«

Lollius ji je odgovoril:

»Nobena druga ženska ti ni podobna.«

Čar je trajal šest mesecev in se je razpršil v enem samem dnevu. Iznenada se je Tais začutila

ANATOLE FRANCE

prazno in osamljeno. Nič več ni prepoznala Lolliusa in premšljala je:

»Kdo me je v hipu tako spremenil? Kako se je zgodilo, da je zdaj tak, kakršni so vsi drugi moški in da ni več podoben samemu sebi?«

Zapustila ga je z zatajevanim hrepenenjem, da si v kom drugem poišče Lolliusa, ker ga v njem samem ni več mogla najti. Premišljala je tudi, da bi bilo manj žalostno živeti z moškim, ki ga ne bi bila nikoli ljubila, kakor živeti z moškim, katerega ne ljubi več. V družbi sladostrastnih bogatašev se je kazala na tistih svetih slavnostih, kjer je bilo mogoče videti zbore nagih devic, plesočih v templjih, in krdela blodnic, ki so plavale čez Orontes. Udeleževala se je vseh zabav, ki jih je razgrinjalo elegantno in neznansko mesto; zlasti je vztrajno obiskovala gledališče, kjer so spretni glumci, prihajajoči od vseh vetrov, nastopali ob ploskanju množice, željne predstav.

Skrbno je opazovala mime, plesalce in igralce, a še posebej ženske, ki so v žaloigrah predstavljale boginje — ljubice mladih moških in umrljive ženske, ki so jih ljubili bogovi. Ko je odkrila skrivnosti, s katerimi so igralke znale očarati množico, si je rekla, da bi, ker je lepša, lahko še bolje igrala. Šla je torej in prosila vodjo igralcev v pantomimah, naj jo vzame v svojo družino. Zaradi njene lepote in naukov stare Maroe jo je sprejel in nastopila je na odru v vlogi Dirke.

Dosegla je le povprečen uspeh, ker ni imela izkušenosti in tudi zato, ker gledalcev dolgotrajni hrup hvalisanja še ni bil navdušil do občudovanja. Toda po nekaj mesecih skromnih poskusov je moč njene lepote zablestela na odru s tolikšno silo, da se je vse mesto vznemirilo. Vsa Antiohija se je dušila v gledališču. Visoki cesarski uradniki in prvi meščani so zahajali tjakaj, ker jih je vlekla moč javnega mnenja. Nosači, cestni pometači in pristaniški delavci so si pritrgovali pri česnu in kruhu, da so lahko plačevali vstopnino za svoje sedeže. Pesniki so ji na čast skladali epigrame. Bradati filozofje so grmeli proti nji po javnih kopelih in po gimnazijah, ob srečanju z njeno nosilnico so se krščanski duhovniki obračali vstran. Prag njene hiše je bil ovenčan s cvetjem in poškropljen s krvjo. Od ljubčkov je jemala zlato, ki ga niso več šteli, temveč so ga merili na škafe, in vsi zakladi, ki so si jih bili nagrmadili varčni starci, so pritekali kakor reke in se izgubljali ob njenih nogah. Zato ji je bila duša vedra. Z mirnim ponosom se je veselila javne priljubljenosti in dobrotljivosti bogov, in ker so jo tolikanj ljubili, je ljubila tudi sama sebe.

Ko je že več let uživala občudovanje in ljubezen Antiohijcev, jo je prevzelo hrepenenje, da bi spet obiskala Aleksandrijo in pokazala svojo slavo mestu, kjer je kot otrok blodila v revščini in sramoti, lačna in suha kakor kobilica na sredi prašne ceste. Zlato mesto jo je sprejelo z veseljem in jo obsulo z novim bogastvom. Ko se je pokazala na gledališkem odru, je žela zmagoslavje.

Nove revije

MLADA POTA, štev. 9

Iz vsebine:

Jože Hudales: Sla po soncu; **Veronika Grabeljšek:** Ponižanje; **Branka Brinc:** Slika; **Alenka Auersperger:** Kaj vse se ti otroci spomnijo; **Vido Korar:** Park, Plaha ljubosumnost, Kaj naj ti rečem; **Branka Brinc:** Poslavljanja; **Valentin Cundrič:** Ti, Prva pesem; **Anica Mihelič:** Dekle, Deček na asfaltu; **Rado Palir:** Šlager; **Janez Juvan:** Ne misliva na noč; **Jože Medija:** Sanjač pride v svet; **Jože Humer:** Pesmica; **Wolfgang Borchert:** Radi, Vrane odletijo zvečer domov, Tedaj je mogoče samo eno; **Vera Ferra-Mikura:** Zvezdnik, Ženska s kitaro; **Niko Keše:** Štiri krstne predstave; **Kajetan Kovič:** Zapiski o poeziji III; **V. Konjar, Marijan Kramberger:** Nove knjige; **Mirko Kambič:** Razvoj pokrajine v slikarstvu II.; **Vitko Musek:** Filmski klub; **Dr. Cene Malovrh:** Gospodarski in družbeni problemi sodobne Afrike: Pogovor s sodelavci — **Ivan Potrč, Mitja Mejak, Alenka Gerlovič;** Aktualne beležke.

RIŽANSKI VODOVOD

priporoča potrošnikom, naj štedijo z vodo!

ANDRÉ SOUBIRAN

Stažisti prvega letnika

(Odlomek iz romana LJUDJE V BELEM, ki bo v kratkem izšel pri Založbi Lipa v Kopru)

OPOZORILO

Pisec ponovno opozarja, da to ni ključni roman pa tudi ne avtobiografija. Zgodba je napisana le po »izmišljenih spominih«, seveda pa je pisec, ki je predvsem želel pisati resnično, neprestano primerjal domišljijo z lastnimi spomini.

Tistim bralcem, ki iščejo v tej zgodbi dokument o miselnosti in življenju študenta medicine, pisec dodaja, da je hotel oživiti dobo, ki sega od leta 1930 do leta 1939. Ta dokument se mu zdi psihološko veljaven tudi za sedanjo dobo. Vendar pa se je na tem, na vso srečo nespremenljivem ozadju zanosa, iskrenosti in mladosti materialno življenje študenta iz leta 1939, žal, strahovito spremenilo.

Dan po predstavi v gledališču sem ves zasopel, ker sem bil vso pot tekel, potrkal na vrata pisarne gospe Limagnac, ona pa mi je z grenkobo v glasu oznanila:

»Ura je devet in osemintrideset, gospod Nérac!«

Pred njenim strogim obrazom sem takoj izgubil ves pogum, da bi ji naštel upravičene razloge svoje zamude. A gospa Limagnac mi ni pustila zajeti sape, ampak je nadaljevala:

»Profesor bo imel danes vizito nekoliko prej, ker smo dobili nove stažiste. Takoj izperite želodec številki 12. Previjalka je zaposlena drugje. Vse potrebno je pripravljeno na mizi. Poiščite si koga, da vam bo pomagal.«

Pogledala je skozi okence v vratih, skozi katero je lahko iz pisarne nadzorovala vso sobo.

»Vzemite si študentko, ki stoji pri veliki mizi. To bo zanjo odlična vaja za začetek.«

Njen glas je iz grenkobe prešel v čisto kislino. Gospa Limagnac, ki je postala glavna sestra po dvajsetih letih nehvaležnega dela previjalke in bolničarke, je verjetno neskončno zaničevala mlade študentke in njih obraze užaljenih princes, kadar so morale s končki prstov in lakiranimi nohti prijeti nočno posodo ali pljuvalnik. Predvsem se ji je zdela smešna njih sicer kratkotrajna romantična vnema usmiljenk, s katero so z nežnimi kretnjami in v angelskih pozah rahljale blazine zmedenim bolnikom. Že po glasu, s katerim mi je odredila študentko, sem uganil, da jim je bila že od vsega začetka namenjena preskrbeti drugačne priložnosti za izkazovanje njihove vneme, ki bodo manj prijetne in predvsem mnogo manj fotogenične.

S senčico moške radovednosti sem jo pogledal še jaz: »Kakšen obrazek ima?« Zagledal sem belo postavo, pšenično glavico in rdeč madež platnic knjige ali zvezka v rokah.

Od ljubezenskega razočaranja s poljsko študentko v P. C. N. dalje sem skrbno negoval varno »teorijo o študentkah«. Nisem jaz kriv, če je bila za pranje želodca določena prav tale stažistka namesto kake bolničarke iz naše sobe, ki je bila za devet sto frankov na mesec dolžna osem ur na dan namakati roke v blato, urin in pljunke. Ko sem šel proti plavolasi študentki, sem si mislil: »Pranje želodca! Če je količkaj rahločutna, si bo dobro zapomnila, kako je začela delati v bolnišnici! Sicer pa ji nisem jaz ukazal, naj študira medicino...«

Stažistka me je gledala, ko sem šel proti njej, z očmi preplašene ovčke. Najin pogovor je bil kaj kratek:

»Pomagali mi boste izprati želodec.«

»Da, gospod.«

Ali veste, kaj je to?«

»Ne, gospod.«

S temi »Da, gospod«, »Ne, gospod« preplašene dijakinje, je bila res prav dobro vzgojena deklica; vzbujala mi je zoprno željo, da bi ravnal z njo kot z začetnico, z nerodno novinko, ki bi jo še bolj preplašil. Kljub temu je bila v beli halji kaj mična; imela je velike, rjave oči, okrogel in žameten obrazek, otroško bradico in začudeni pogled mlade deklice, ki so se ji nenadoma prikazali pred očmi vznemirljivi prizori.

Gospa Limagnac naju je verjetno opazovala skozi okence in se nisem smel muditi z njo.

»12« naju je pričakoval z grozo v očeh. Bil je možakar kakih šestdeset let, suh in temnopolt ko star cigan. Ukazl sem mu, naj sede, in ga do vratu zavil v rjuho. Zdaj je bil ko fantastičen star dojenček, ki bo dobil stekleničko. Dejal sem mali študentki:

»Držite posodo pred njim in ne premaknite se.«

Bolniku sem razložil:

»Odprli boste usta in požrli tole gumijasto cevko. Nič se ne bojte, šlo bo ko namazano!«

Brž ko je cevka prišla do požiralnika, se je bolniku dvignilo in bruhnil je rjav slap gnusne tekočine, polne gnoja, ostankov hrane in črne krvi; smrdelo je ko kuga. Jaz sem se bil previdno odmaknil. Stažistka je bila ponesnažena po roki. Ni se upala spustiti posode, pač pa me je z obupanim pogledom prosila za pomoč. Dejal sem ji:

»Očistite se z vodo, ki je v vrču.«

Takoj nato sem porogljivo dodal:

»Drugič se boste vsaj znali paziti.«

Postala je rdeča od jeze, ki je brez dvoma pomenila: »Lahko bi me bili opozorili!«

Začel sem potiskati cevko globlje. Na bolnikovem obrazu se je pojavil strahoten izraz; mišice na vratu so se mu napele kakor lestva iz vrvi, oči so se mu zazrle v prazno; začel se je dušiti, izdavil je hripave glasove in kar videl sem napenjanje prsnega koša pod rjuho in blazne sunke prepone, kakor da bo zdaj zdaj umrl. Mirno sem ga hrabril:

»Požirajte očka, požirajte. Nič se ne bojte.«

Počasi, centimeter za centimetrom, je debela cev lezla navzdol in se bližala želodcu. Pogledal sem študentko; Niti premaknila se ni. Skrbno je pazila, da bo dobro držala posodo, in je imela vsaj za sedaj več poguma, kakor sem ji ga bil prisodil. Bomo videli, kako bo šlo naprej! »Kaj hudiča,« sem premišljeval, »ji je treba toliko pudra, ustnic pa si sploh ni pobarvala? In še bel puder, ki ji ne pristoji!« Bil sem ves srečen nad temi malimi podrobnostmi, ki so mi obenem dopuščale, da jo lahko mirno opazujem. Prav nič bi mi ne bilo všeč, če bi se mi zdela popolna.

Stažisti prvega letnika so prihajali v majhnih skupinah. Radovedno so se zbirali okrog najinega bolnika, ki je bil tak, kakor bi ga napadla izredno močna morska bolezen. Prenehal sem za hip, da se je nekoliko oddahnil. Obraz se mu je za spoznanje sprostil. Curek rumene sline se mu je cedil z ustnic po cevi. Z gumijem, ki mu je molel iz ust, in tragičnim obrazom je bil podoben osebam iz Perraultovih pravljic, ki so bile zaradi zlobe obsojene, da bodo vse življenje bruhale kače. Spomnil sem se na ilustracije Gustava Doréja v eni mojih otroških knjig. Domislil sem se, kako bi lahko podražil mlado študentko.

»Gospodična, vaši otroški spomini so gotovo še sveži. Katera je že tista pravljica, v kateri mora zlobnež za kazen bruhati kače?«

Njeni tovariši so se nasmehnili; ker so jo že ves čas opazovali in ker že ni več vedela, kam naj gleda, je vse doslej strmela v bolnika; zdaj pa je pogledala vame z očmi, ki so bile črne od jeze in še bolj bleščeče, ter odvrnila:

»Ne vem čisto točno, a prav gotovo ne tista o zapeljivem princu.«

Vsi študentje so se zasmejali. A sonda je tičala v želodcu in morda bom spet dosegel prednost.

Prvič sem stisnil sesalko. Takoj je pritekel v posodo curek tekočine, ki je bila na pogled in po smradu še strahotnejša ko prvi izbljuvek. Stisnil sem drugič, tretjič, in vsakokrat je smrad postal gnusnejši, kakor bi brodil po dnu greznice.

Pogledal sem okrog sebe. Študentje so se z gnusom odmaknili. Študentka se ni premaknila, le glavo je obrnila stran. Vedel sem, da je na koncu svojih moči, a da se z vso voljo sili, da bi se ne premaknila. Bila je očarljiva v tem trepetajočem in odločnem pogumu. Spet sem začel sesati. Ko sem jo znova pogledal, se je že popolnoma ovladala; stala je zravnano in se držala popolnoma resno; svojo malo, ponosno glavico je držala popolnoma naravnost, le ustnice so ji proti volji drhtele. Ošabnica! V hipu me je pograbila blazna želja, da bi jo ugriznil vanje, da bi si jih pokoril, da bi jo kaznoval...

Začel sem želodec izpirati: skozi lijak sem nalival v cev vodo iz vrča in jo večkrat zaporedoma izsesal. Stažistka je še vedno mirno stala ob bolniku, pozorno in ubogljivo, toda iz kostanjevorjavih oči se ji je pobliskovala navihanost dijakinje, ki se norčuje iz profesorja. Trudil sem se, da bi je ne pogledal; kljub temu sem čutil posmehljiv pogled, ki ga je upirala vame. Vsi študentje so naju opazovali in temna ježa me je zadrževala in me delala nerodnega. Ravno sem hotel cev izvleči, ko so začeli stažiste klicati k popisu. Krog se je takoj razpršil; tudi študentko sem odpustil in medtem ko sem pomagal bolniku, da je legel, sem gledal za njo, nezadovoljen in jezen sam nase.

»Prijetna deklica,« je ugotovil za menoj znan glas.

Obrnil sem se. Bil je Chavasse s svojo okroglo glavo in pomenljivim nasmehom.

»Prijetna,« je ponovil, »ampak pošteno si te je privoščila.«

Potem se je spomnil svojega splošnega zaničevanja študentk in solidarnosti študentov drugega letnika ter je dodal:

»Spoštovanja do starejših sploh ne najdeš več. Treba bo nekoliko popaziti na te stvari. Preklemansko so nesramni letošnji bruci. Nimaš tega vtisa?«

»O, tale,« sem odgovoril, »ta je navadna koza.«

Pregled dela in uspehov ob letošnjem občinskem prazniku

Zastave in cvetje v Ilirski Bistrici

Četrtega junija praznuje prebivalstvo občine Ilirska Bistrica občinski praznik — dan, ki bo za vedno ostal v spominu ljudem pod Snežnikom in v Brkinih.

VELIK SPOPAD

Po dolgih letih suženjstva in fašistične strahovlade so se tudi v Brkinih odzvali pozivu Komunistične partije Jugoslavije na oborožen odpor proti okupatorju. Zato se je že jeseni 1941 formirala pod vodstvom domačina Ervina Dolgana četica osmih mož, ki je ob podpori Brkincev napadala italijanske patrulje in ustanavljala vaške odbore OF. Že v začetku 1942 je ta četa štela 24 mož in v noči med 1. ter 2. junijem napadla sovražnikovo postojanko v Marečah. Nekaj dni pred to akcijo je likvidirala tudi postojanko v Mali Bukovici, ki je dolgo časa ovirala zvezo med Notranjsko in Brkini. Takrat je brkinska partizanska četa zaplenila Italijanom večje število orožja, streliva in vojaške opreme, da jim je še bolj pognala strah v kosti.

Bilo je 4. junija 1942. Večkrat poraženi fašisti so pobesneli. Zapodili so se v Podstenje, Podtabor, Podstenjše, Mereče, Retečevo brdo, Kilovče in v Spodnje ter Gornje Bitnje. V teh vasicah so požgali 106 stanovanjskih hiš, 102 gospodarski poslopji in odpeljali vse, kar je imelo vrednost. Med tem pogromom so pobili 28 moških, a v Ilirski Bistrici so obesili dva domačina. Iz požganih vasi so v koncentracijska taborišča odpeljali 462 mož, žena in otrok, od katerih se jih nekaj ni več vrnilo domov.

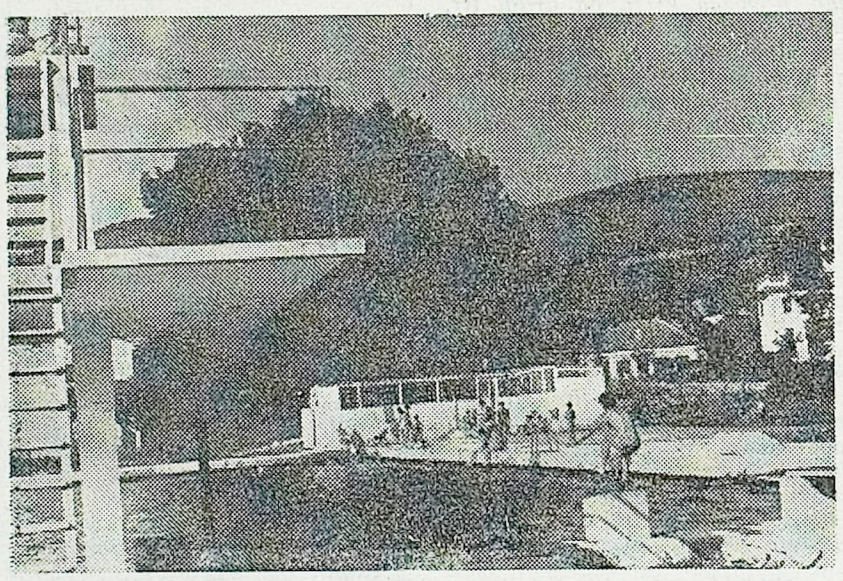

Med velikimi pridobitvami Ilirske Bistrice je tudi lep olimpijski kopalni bazen, kakršnega nima več noben kraj v koprskem okraju, na Primorskem pa samo še Nova Gorica v Tovarni pohištva v Krombergu

To besnenje okupatorja je povečalo odpor Brkincev. Četa se je kmalu številčno okrepila na 60 mož in v partizane je odšlo okrog 5300 mož in žena, od katerih je 1215 dalo življenje v borbi za osvoboditev.

Po kapitulaciji Italije so se Brkinci spoprijeli z Nemci, ki so še z večjim sadizmom požigali, ropali in morili. Ko so se Brkinci vrnili ob osvoboditvi domovine v domače kraje iz partizanov in pregnanstva so našli razrušene domove, zaman so iskali svojce, ki jih je zdrobil sovražnikov bes, vendar niso klonili. Krepko so se spoprijeli z delom, kot poprej s sovražniki in iz ruševin so rasle nove stanovanjske hiše in gospodarska poslopja. Izpraznjene hleve so ponovno napolnili z živino, da so kmalu dosegli predvojno stanje.

LETA OBNOVE IN VELIKE GRADITVE

Tudi maloštevilni industrijski obrati v sedanji ilirsko-bistriški občini, ki so bili pred vojno last tujih ali domačih kapitalistov, so bili več ali manj onesposobljeni za obratovanje. Ko pa so jih prevzeli v svoje roke delovni kolektivi, so se začeli širiti in spremijati strukturo prebivalstva.

Med prvimi je po vojni začela obratovati tovarna lesovinskih plošč LESONIT, za njo pa še drugi lesni obrati. Vanje se je leta 1946 vključilo še enkrat toliko delavcev, kot jih je bilo zaposlenih v industriji pred vojno. Leta 1956 je bilo v družbenem sektorju že 1789 delavcev in delavk in letos jih je 2548. Vzporedno z večanjem števila zaposlenih sta se večala tudi vrednost družbenega proizvoda in narodnega dohodka, ki sta leta 1956 znašala tri milijarde 24 milijonov dinarjev oziroma milijardo 354 milijonov dinarjev, letos pa bodo predvidoma ustvarili družbenega bruto proizvoda v vrednosti 6 milijard 187 milijonov dinarjev in narodnega dohodka v višini dve milijardi 576 milijonov dinarjev.

K hitremu naraščanju industrijske proizvodje so zlasti pripomogle investicije namenjene njenemu povečanju in izboljšanju. Tako bo od leta 1957 do konca letošnjega leta za dve milijardi dinarjev investicij in za 21,9 % več, kot je predvidel perspektivni petletni občinski družbeni plan. In s tem je industrijska proizvodnja v občini Ilirska Bistrica močno vplivala na strukturo prebivalstva, ki se ukvarja v glavnem s kmetijstvom.

Največ družbenega proizvoda in narodnega dohodka v industriji občine daje tovarna lesovinskih plošč »Lesonit«. Ker so razširili proizvodnjo, bo ta tovarna letos dala družbi že več kot milijardo in pol milijona dinarjev družbenega proizvoda in ko jo bodo dokončno preuredili in odpravili vsa ozka grla, bo njena proizvodnja za 40 % večja od sedanje.

Drugo pomembno podjetje je tovarna furnirja in lesnih izdelkov »TOPOL«. To podjetje, ki proizvaja vse vrste furnirjev domačih in eksotičnih lesov, bo letos povečalo proizvodnjo za 12 % in imelo 750 milijonov dinarjev dohodka. Medtem ko bo Lesonit porabil za nadaljnjo obnovo svojih obratov 55 milijonov dinarjev investicijskih sredstev, jih bo Topol več kot 100 milijonov dinarjev.

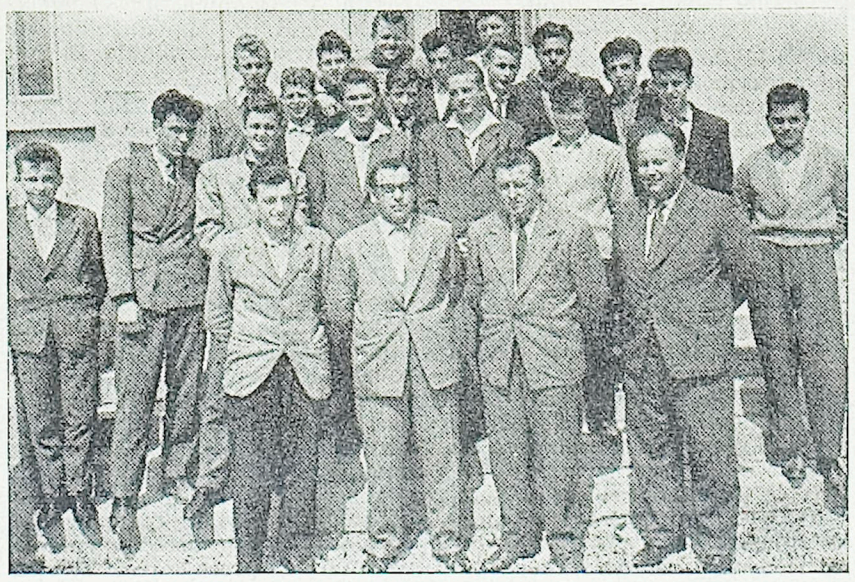

Vajenci Ilirske Bistrice so bili za svoj dan sprejeti tudi od predsednika občine Albina Kureta in so se po skromni pogostitvi in prisrčnem razgovoru skupaj fotografirali. Z njimi sta še upravnik Vajenskega doma Franc Žele in tajnik ObLO Janko Šabec

Tam, kjer je bila ob železniški postaji nekoč samo mlekarna — zbiralnica mleka in predelovalnica mleka v sir, je po vojni zraslo večje podjetje — Zadružnik. To je začelo predelovati tudi mleko v kazein in v druge prehranbene izdelke, v zadnjem času pa je skoraj v celoti spremenilo predmet poslovanja in je postalo kemično prehranbeno podjetje — Tovarna organskih kislin, ki izdeluje iz mleka in drugih surovin mlečno, citronsko in podobne kisline. Delovni kolektiv bo proizvajal letno okrog 1000 ton citronske kisline čim bodo uredili nov obrat, za kar nameravajo porabiti milijardo in pol dinarjev. Tako bo TOK kril vse potrebe domačega trga, dve tretjini proizvodnje pa bo lahko celo izvažal.

Opekarna v Mali Bukovici ni omembe vredna samo zaradi tega, ker ustvarja letno do 40 milijonov dinarjev dohodka, pač pa tudi zato, ker ima v neposredni bližini ogromne množine surovin. Iz majhne in zastarele opekarne bo v kratkem zrasla sodobna opekarna, ki bo proizvajala letno 8 milijonov kosov opeke več, kot je sedaj.

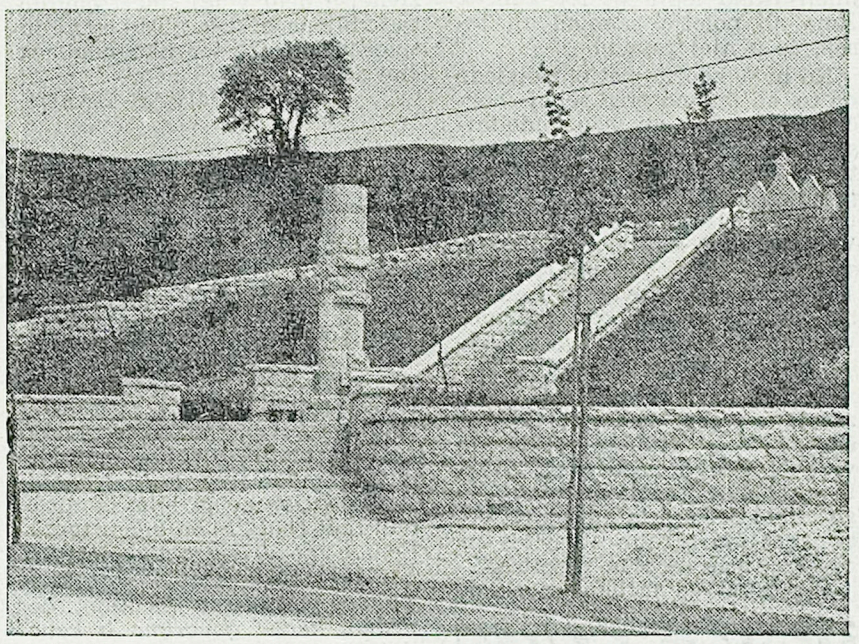

Spomenik padlim borcem NOV v Ilirski Bistrici

VSESTRANSKI RAZVOJ

Vzporedno z razvojem industrije se močno razvija tudi kmetijska proizvodnja. Največ zaslug za to imata kmetijski zadrugi Tone Tomšič in 4. junij. Ti dve zadrugi bosta letos imeli okrog 1 milijon 100 tisoč dinarjev dohodka, se pravi za 30 % več kot lani.

Lani je na območju ilirsko-bistriške občine poslovalo 5 kmetijskih zadrug, katerih glavna dejavnost je bila trgovina. Po združitvi teh petih v dve zadrugi, je zadružništvo doseglo večji razmah. Tako je KZ Tone Tomšič, ki je bila osnovana po združitvi KZ Knežak in KZ Bač, usmerila svojo dejavnost predvsem v živinorejo in do konca letošnjega leta bo imela v hlevih okrog 300 glav plemenske živine za pitanje. KZ Ilirska Bistrica, KZ Prem in KZ Jelšane so po združitvi osnovale zadrugo 4. junij. Čeprav so se združile šele marca, so že ustanovili nekaj živinorejskih obratov, v katerih imajo 150 glav goveje žiivne, v Smrjah so v kooperaciji s kmeti uredili sadovnjak, ki meri 37 ha ter v njem posadili 8 tisoč sadnih dreves, ki bodo po petih letih dajala že 4 do 5 ton sadja na hektar letno, in obdelali bodo tudi 102 ha zemlje. Zadruga 4. junij je s 773 privatnimi proizvajalci sklenila pogodbe za kooperacijsko obdelavo 900 ha zemlje in je nabavila 3 traktorje ter številne kmetijske stroje in opremo za obdelavo zemlje.

V Zabičah so letos uredili obrat kurje farme, v katerem bodo redili piščance za široko potrošnjo. V zelo kratkem času je gradbeno podjetje Primorje zgradilo poslovne prostore, ki so sicer veljali 35 milijonov dinarjev, se pa bodo kmalu obrestovali. Stvar je namreč v tem, da bo ta kurja farma lahko letno ustvarila okrog pol milijarde dinarjev družbenega proizvoda, seveda šele takrat, ko bo popolnoma dograjena, medtem ko bo letos že dosegla vrednost 58 milijonov dinarjev družbenega proizvoda in bo imela pri tem več kot 12 milijonov dinarjev čistega dohodka.

Avtoprevozniško podjetje z mehanično delavnico Transport v Ilirski Bistrici se je razvilo iz majhne delavnice, ki je bila odvisna od uslug, danes pa sodi med eno izmed večjih transportnih podjetij v okraju. Sedaj ima 29 vozil, ki prevažajo blago po vsej državi. Težave ima le v tem, ker nima primernih delavnic in garaž, kar nekoliko ovira njegovo nadaljnjo rast.

BOLJŠE TRGOVINE IN GOSTINSTVO

Ker se je povečala kupna moč prebivalstva, je bilo potrebno močno okrepiti tudi trgovsko mrežo. Odprli so več novih trgovin, med katerimi je nekaj specializiranih. Razveseljivo je tudi, da se je v zadnjem času izboljšala in povečala izbira blaga. Pričakujejo, da bo letos imela trgovina 1 milijon 350 tisoč dinarjev prometa, to je za 6 % več, kot lani.

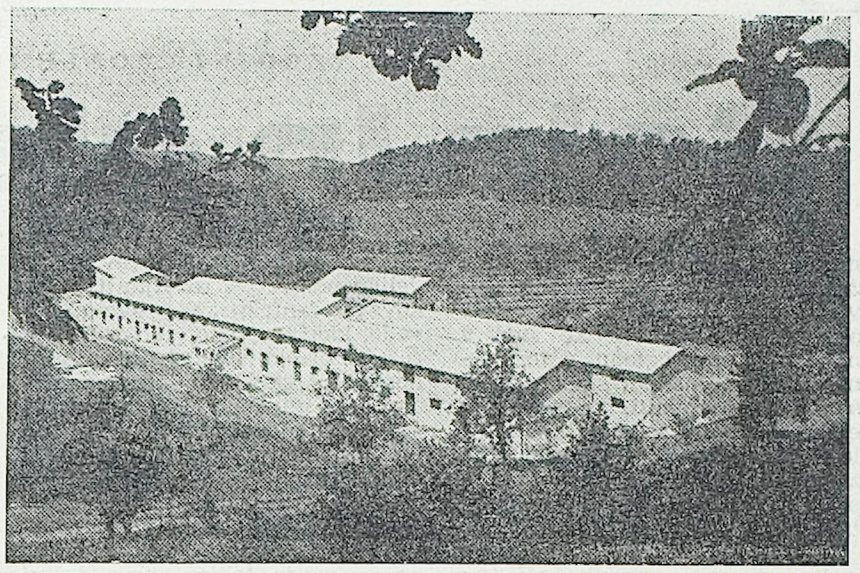

Nova farma piščancev v Zabičah pri Ilirski Bistrici

Čeravno počasi, vendar tudi v gostinstvu beležijo izboljšanja. Letos so obnovili gostišče Triglav v Ilirski Bistrici in začeli s pripravami za gradnjo novega hotela, ki bo veljal okrog 36 milijonov dinarjev. Čeprav so uredili več manjših gostinskih lokalov in izboljšali postrežbo, gostinstvo še ne nudi občini tistih virov dohodkov, kot bi jih lahko spričo možnosti, ki mu jih ustvarja turistični promet.

STANOVANJSKA IZGRADNJA

Znatno povečanje števila prebivalcev pa je nujno narekovalo gradnjo stanovanjskih blokov, da bi čim hitreje in na kar najbolj uspešen način omilili stanovanjsko stisko. Kljub temu, da so v zadnjih letih razen novogradenj obnovili nekaj starejših stanovanjskih zgradb ter povečali število stanovanjskih enot, je še v sami Ilirski Bistrici okrog 150 nerešenih prošenj za dodelitev stanovanj. Lani so v mestu obnovili Dom kulture, kjer imajo sedeže vse družbene organizacije, asfaltirali in napeljali javno razsvetljavo v Vojkovem drevoredu, letos pa v ulici Toneta Tomšiča. S pomočjo krajevnih odborov in odborov SZDL so v nekaterih vaseh s prostovoljnim delom uredili vodnjake in napeljali pitno vodo, popravili več kilometrov občinskih in poljskih cest ter poti in popravili razne vaške komunalne naprave. Letos bo dograjena tudi Brkinska cesta, v gradnji pa je 4,5 km dolga cesta v Veliko brdo.

PROBLEMI ŠOLSTVA

Precej pereče je šolsko vprašanje. V Ilirski Bistrici se odvija pouk v razredih, ki so nameščeni v treh stavbah. Zato je bilo sklenjeno, da bodo zgradili novo šolsko poslopje, ki bo stalo okrog 165 milijonov dinarjev in bo dograjeno prihodnjo jesen.

PA ŠE OBRT

Najbolj razširjena obrtniška dejavnost je v lesni stroki. Največje občinsko socialistično obrtno podjetje je Mizar, ki izdeluje pohištvo in lesno galanterijo ter bo letos dalo družbi 350 milijonov dinarjev družbenega proizvoda. Obrtništvo se bo v prihodnje razvijalo tudi v sklopu stanovanjske skupnosti. Okrepiti nameravajo čevljarsko in krojaško obrt, saj je za slednjo dovolj strokovnega kadra in v šiviljski šoli se je izučilo več šivilj, ki so sposobne prevzeti delo v konfekcijski krojaško-šiviljski delavnici. Je pa še vrsta obrtnih dejavnosti, ki so slabo zasedene, a zanje ni med mladino dovolj velikega zanimanja.

IN ZAKLJUČEK

Ko ob letošnjem občinskem prazniku pregledujejo občani Ilirske Bistrice dosežene gospodarske in politične uspehe, so lahko zadovoljni posebno še, ker so prav v zadnjem času napravili velik korak naprej na vseh področjih družbenega udejstvovanja.

Janko Šabec

NAŠI VZGOJNI PROBLEMI

Šola in glasba

Kadarkoli načenjamo vprašanje naše reformirane splošnoizobraževalne šole, prihaja vedno bolj v ospredje tudi vprašanje estetske vzgoje. Medtem ko smo v marsikaterem pogledu, v formalnem in vsebinskem smislu, našo šolo res spremenili, je vprašanje estetske vzgoje še marsikje ostalo zanemarjeno in postavljeno zaradi objektivnih, predvsem pa subjektivnih vzrokov na stranski tir.

Naša šola postaja v skladu z našim razvojem vedno bolj kovačnica bodočih upravljavcev, aktivnih družbenih delavcev, bodočih socialističnih državljanov. Vendar je posvečala in še posveča odločno premalo pozornosti področju, ki ne ustvarja samo profesionalnih umetnikov in ljubiteljev oziroma aktivnih delavcev na kulturnem, prosvetnem področju, ampak oblikuje mladega človela v kulturnega državljana, v poznavalca in ljubitelja lepega, mu oblikuje in dviga srčno kulturo in ne nazadnje življenjsko vedrino in optimizem. Premalo pozornosti je torej veljalo estetski vzgoji.

Če poudarjamo, da mora naša šola vzgajati in izobraževati, potem bo estetska vzgoja morala v okviru učno vzgojnega procesa dobiti mesto, ki ji po svoji pomembnosti pripada. O nujnosti reforme splošnoizobraževalnega sistema v smislu intenzivnejše estetske vgoje govorimo že vsa leta po osvoboditvi, vendar so rezultati komaj vidni. Nasprotno, marsikje je zaradi čisto subjektivne nezainteresiranosti vzgojiteljev, upraviteljev ali celo predavateljev, ki so po svoji strokovni usposobljenosti (mislim na glasbenike in predavatelje likovne vzgoje) prvenstveno poklicani skrbeti za nivo estetske vzgoje, iz leta v leto slabše.

Dovolite mi, da se v nadaljevanju dotaknem samo dela te vzgoje — glasbene vzgoje.

Najprej moramo postaviti vprašanje, kakšne cilje naj ima glasbena vzgoja, kaj hočemo z njo doseči. Ali gre tu za umetnost, za glasbo kot takšno, za lepoto? Ne — gre predvsem za človeka, za njegovo srečo, za njegovo lepše življenje. Glasba ni bila, ni in ne sme biti sama sebi namen, glasba je le sredstvo v službi lepšega, srečnejšega in človeku dostojnejšega življenja.

Napačno delajo učitelji, ki zaradi kateregakoli vzroka zanemarjajo glasbeno vzgojo, saj pozabljajo, da so s tem otroka prikrajšali za marsikatero veselje in doživetje, ki mu ga ta pouk z vso svojo pestrostjo in raznolikostjo lahko nudi. Ne zavedajo se, da je glasba edinstveno sredstvo za vzgojo otrokovih čustev, da je velika pomoč pri razvijanju otrokovega fantazijskega sveta. Ne vedo, kakšno pomoč lahko nudijo razvite otrokove glasbene sposobnosti (čut za ritem, glasovna izobrazba, muzilakni spomin, smisel za lepo in pravilno petje...) pri dojemanju katerekoli predmetne skupine. Odločno premalo poznajo vpliv tudi najpreprostejše pesmice na otrokovo patriotsko zavest, ljubezen do domovine, ne vedo, da lahko otrok doživi vso veličino ljudske revolucije ob preprosti, a z elanom zapeti pesmi.

Dobro poznamo otrokovo željo, da bi pokazal, česa se je naučil, kaj zna — ali ni petje izredno hvaležno polje, kjer lahko to prirojeno željo po uveljavljanju izkoristimo? Kako vzljubi naš Matjažek, Alenčica, Zorica ali Majdica srnico, polžka, račko ali konjička, ptičko ali žabico ob preprosti, toda skladno zapeti pesmici! Kako lepše doživi Tonček zimo ali poletje, pomlad ali jesen, če o njej zapoje!

No in — zborno petje! Ne glede na to, ali imamo pred seboj zborček najmlajših ali večje mladinske zbore, ali vemo, kako pozitivno vpliva takšno skupinsko petje na našega Marka v I., Tatjanico v III. ali Mihca v VI. ali VII. razredu? Smisel za kolektiv, skupinsko delo, privajanje k disciplini in redu, tovarištvo, uspehi kot odraz skupnega požrtvovalnega dela, ali niso vse to tiste odlike, h katerim težimo?

Da, vse to je kot na dlani, samo začeti je treba, pa bo šlo. Iz naših šol bosta zadihala vedrina in veselje, v njih bosta naš fantek in naša punčka spoznala svet, ki ga lahko pričara le glasba od vrhunskih umetniških stvaritev pa do preproste otroške pesmice.

Gre torej za otroka, ki se ne bo znal samo lepo izražati in pisati, ki ne bo znal samo računati, ki ne bo poznal le svojega domačega kraja, ožje in širše domovine, nje težko preteklost in jasno bodočnost, ne gre torej samo za otroka in za njegovo umsko vzgojo. Želimo imeti otroka, ki bo poleg tega tudi poln plemenitosti in ljubezni, otroka s polno srčno kulturo, otroka s srcem.

Skladnost vzgoje uma in srca imejmo pred očmi. Nujno in potrebno je, da mladini bistrimo razum. Toda prav tako je potrebno plemenititi mlademu človeku čustveno življenje, vzgajati njegovo srce. In kako lahko, s čim lahko tu mlademu človeku najbolj pomagamo? Z umetnostno vzgojo, z umetnostjo sploh.

Ustvarimo na naših šolah — če dovolite — poleg praktičnega delovnega vzdušja s poudarkom na umski usmerjenosti tudi toplejšo atmosfero, ki bo upoštevala glasbeno in likovno vzgojo kot važen vzgojni činitelj. Morda bi intenzivnejše delo v tej smeri omililo zaskrbljene besede glede srčne in splošne kulture ter lika mladega človeka.

MIRAN HASL

Nove revije

PROTEUS, štev. 9—10

Iz vsebine:

Ivan Rakovec: O najstarejših ptičah (ob novi najdbi praptice); **Miha Likar:** Nekaj misli o cepljenju proti poliomielitisu; **Angela Piskernik:** Po narodnih parkih in rezervatih Švice in Francije; **Zmago Bufon:** Biolog Edvard Hosser; **Ana Budnar-Tregubov:** Vtisi biologinje s poti po Iranu; **L. Čermelj:** Protonski sinhotron CERN-a; **P. Kunaver:** Bolid z dne 23. marca 1960; **J. Hadži:** Nekaj pomembnejših dosežkov na področju speleobiologije; **B. Škerlj:** Zinjanthropus boisei; **H. Pehani:** Umetni hibridi pri čebeli; **V. Ravnik:** Brazilsko mlečno drevo; **I. Pirkovič:** Zeleni žarek; **J. Kregar:** Morska zvezda, ki je pogoltnila polža; Matematična knjižnica Sigma (**L. Čermelj**); Za bistre glave; Prejete knjige.

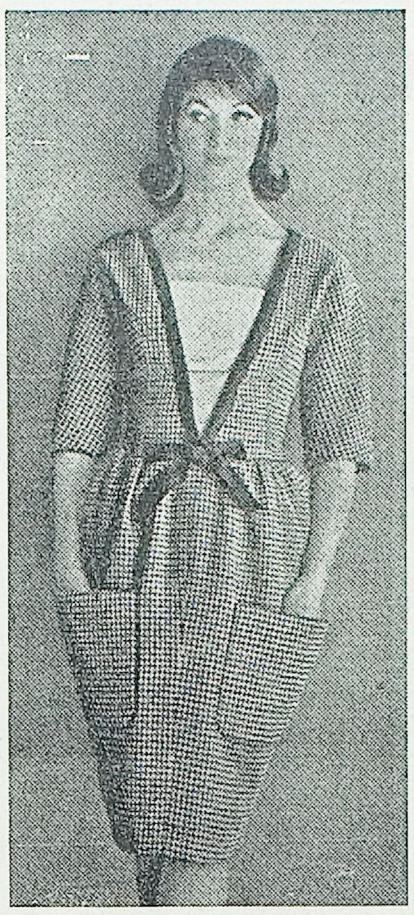

Pepita obleka s temnim obrobkom in pentljo. Okras so še veliki, nizko našiti žepi in bel vložek

4. junij Dan darovalca krvi

V soboto 4. junija, praznujemo Dan darovalca krvi, ki je letos v naši domovini povezano s praznovanjem 15-letnice transfuzijske službe. Čeprav poteka sicer letos formalno 7-letnica prostovoljnega krvodajalstva, bi morali pravzaprav govoriti tudi o 15-letnici krvodajalstva, kajti transfuzijske službe ne bi bilo, če ne bi bilo tudi ljudi, ki so bili pripravljeni v tej ali oni obliki dati kri. Gre torej za dvojni jubilej, ki je po svojem bistvu en sam, ker vedno, kadar govorimo o krvodajalstvu, mislimo tudi na transfuzijsko službo, in narobe.

Transfuzijska služba je ena najmlajših vej v medicinski stroki, čeprav ima za seboj že daljšo dobo znanstvenega raziskovanja, ki je bilo potrebno, da se je lahko uvrstila v aktivnega sodelavca pri zdravstveni skrbi za človeka. Kot takšna je našla svoje izrazito mesto v drugi svetovni vojni, ko je skupno s kirurgijo skušala reševati vsaj del tistega, kar je vojna poškodovala. Odtlej je postala transfuzija nepogrešljiv element v zdravstvu, rešila je veliko število problemov in je danes tesen sodelavec vseh panog sodobnega zdravstva.

Lahko z zadovoljstvom ugotovimo, da je zlasti v naši ožji domovini stopila transfuzijska služba na trdna tla, da se je uveljavila in dosegla kvalitete, ki jo dvigajo na evropsko raven. Naša mlada družba je našla sredstva, da ji je ustvarila gmotne pogoje za delo. Ta sredstva niso ostala mrtva — dala so rezultate, ob katerih smo lahko zadovoljni.

Od 15-letnice transfuzijske službe lahko trdimo, da se je misel prostovoljnega krvodajalstva v naši domovini močno uveljavila. Lahko rečemo, da ni kraja v njej, ni območja, skoro ni več vasi, ki ne bi pri tem sodelovala. Močni humanitarni noti prostovoljnega krvodajalstva, ki smo jo v naših akcijah znali uveljaviti, se moramo zahvaliti za te dosežke. Nedavna preteklost — revolucija naših narodov, ki je ustvarila v kasnejši družbeni praksi socialistični humanizem, je v našem narodu zgodovinska stvarnost, odnos človeka do človeka se vse bolj plemeniti v vseh detajlih človekovega življenja in naš človek je občutljiv za te odnose. Humanitarna nota v akcijah prostovoljnega krvodajalstva je torej izzvenela kot detajl tega socialističnega humanizma, detajl, ki je bil zelo blizu slehernemu človeku in je nanj zato tako lahko in hitro odgovoril.

Čeprav predstavlja transfuzijska služba s svojimi ustanovami poseben tir, krvodajalska dejavnost s svojim sistemom komisij za krvodajalstvo pri organizacijah Rdečega križa pa drugi tir, lahko ugotovimo, da smo uspeli v tej dvotirnosti ohraniti enakopraven položaj obeh elementov ter vsklajevati programe tako, da sta ob njih oba prirodno rastla, se razvijala in izpopolnjevala. Zato je tudi razumljivo, da letošnjo 15-letnico transfuzijske službe v naši domovini praznujemo skupno z Dnevom darovalca krvi.

V počastitev tega skupnega praznika sta Zavod za transfuzijo krvi iz Ljubljane in komisija za krvodajalstvo pri Glavnem odboru Rdečega križa Slovenije pripravila posebne embleme, ki jih bodo prihodnji teden podelili okrajnim komisijam za krvodajalstvo pri RK, transfuzijskim ustanovam ter krvodajalcem, ki dajejo kri kontinuirano od leta 1945 dalje.

N. K.

Uspeli koncert srednje glasbene šole

Ob zaključku šolskega leta so dijaki Srednje glasbene šole »Ivan Zajc« z Reke priredili v petek, 20. t. m., v kino dvorani v Ilirski Bistrici solistični koncert. Na sporedu so bile skladbe J. S. Bacha, W. A. Mozarta, L. V. Beethovna, F. Mendelsohna, F. Liszta, F. Chopina, J. Klengela, J. Suka, R. P. Mangiagallia, A. Giampierija, O. Respighia, B. Papandopulosa.

Uspeh, ki so ga pokazali dijaki Srednje glasbene šole »Ivana Zajca« je najboljši dokaz, da trud in požrtvovalnost njihovih vzgojiteljev in predavateljev ni bil zaman in da bodo znali kot bodoči predmetni učitelji glasbe vzgajati naš mladi rod.

Srednja glasbena šola »Ivana Zajca« z Reke je hvaležna lokalnim oblastem v Ilirski Bistrici, ki so šle dijakom zelo na roko in omogočile, da so priredili ta koncert in najbolje dokazale, kako razumejo potrebo po glasbi in umetnosti tudi v Ilirski Bistrici. Občinstvo je s svojim zadržanjem dokazalo zrelost in razumevanje do glasbe. Dijaki osnovne šole so se tudi v precejšnjem številu udeležili koncerta, kar je najboljši odraz pravilne vzgoje, ki jo dobivajo na tukajšnji osnovni šoli.

Op.

kaj bi kuhala?

VZHAJANI SKUTINI OCVRTKI

5 dkg margarine, 5 dkg sladkorja, 2 jajci, 2 dkg kvasa, 5 žlic mlačnega mleka, 15 dkg skute, malo soli, 50 dkg moke; olje za cvrenje.

Margarino, sladkor in jajci penasto umešamo. Dodamo v mleku razdrobljen kvas, pretlačeno skuto, sol in moko in zgnetemo oziroma stepemo kvašeno testo. Ko na toplem prostoru vzhaja, ga razvaljamo za prst debelo. Narežemo koščke, dolge za prst, jih v rokah izoblikujemo v svaljke, pustimo nekaj časa vzhajati, nato pa jih v vročem olju ocvremo. Še tople potresemo s sladkorjem.

SIROV PUDING

10 dkg mehkega sira (mazavega), 2 dkg moke ali eno žlico, 2 dkg surovega masla, 1 jajce, približno desetino litra mleka, sol.

Maslo razpustimo, vanj zmešamo moko in mešamo, vendar moka ne sme zarumeneti, temveč jo prej zalijemo z mlekom. Kuhamo tako dolgo, da se zmes lepo zgosti. Posebej umešamo rumenjak in mehak sir, da dobimo mazavo zmes, ki jo umešamo med pripravljeno kuhano moko. Po potrebi solimo. Narahlo dodamo še sneg iz beljaka. Maso denemo v dva pomazana majhna modla za puding ali pa kar v lončka in kuhamo v sopari pol ure.

SKUTINI CMOKI

Osminko kilograma pretlačene skute, 2 dkg moke, 2 dkg belega zdroba, 2 dkg drobtin, 1 jajce, 2 do 3 žlice mleka, sol.

Vse sestavine zmešamo in tudi premešamo ter pustimo eno uro, da se lepo napoje. Izoblikujemo šest cmočkov, ki jih skuhamo v slanem kropu. Vro naj prav počasi 6 do 8 minut.

SKUTIN NARASTEK ZA DIABETIKE

5 dkg skute, 1 jajce, kavna žlička Sionina ali 1 raztopljena tableta saharina, žlička naribanih mandeljnov ali orehov, malo limonine lupinice in soka.

Pretlačeno skuto zmešamo z naribanimi mandeljni ali orehi, sesekljano limonino lupinico in sokom. Zmes denemo v pomaščeno majhno posodico in spečemo. Serviramo takoj, sicer upade.

(Po »Naši ženi«)

Nove revije

NAŠA ŽENA, štev. 5

Iz vsebine:

Razstava »Družina in gospodinjstvo«; **G. G.:** Naš vseljudski kongres; **M. S.:** Šolske mlečne kuhinje je treba obdržati; Iz organizacij; Žene po svetu; **S. V.:** Mednarodni politični pregled; Ali v gorske kraje ali k morju?; **Dr. Milan Benedić:** Kako izbirati zakonskega tovariša; **Luigi Pirandello:** Krokar z zvoncem; Novi filmi; Nove knjige; Zaupni pomenki; **R. Tagore:** Brodolom; **V. Bartol:** Zabavna kleptomanija; **Dr. L. Novak-Rejec:** Kramljanje o Parizu; Zanimivosti; Iz dispanzerja za žene; Zdravniški pogovori; Gospodinjstvo; Naš vrtnar; Moda.

Vreče in trapece smo odločno črtali. Nova modna linija poudarja pas z o[illegible]kim životom, krila pa so kratka, močno široka in precej nabrana

Srečanje hvaležne mladosti z junaško starostjo

Mladina iz Hrpelj je obiskala stare borce za svobodo in matere padlih partizanov

Dan mladosti. Sončen. Sončna so tudi srca delegacije občinskega komiteja LMS, ki jo sestavljajo sekretar MARICA SEGULINOVA, član komiteja DANILA METLIKOVA in predstavnik mladinske organizacije hrpeljske šole MARJAN ERJAVEC, ki v spremstvu sekretarja občinskega komiteja Zveze komunistov, tovariša VIKTORJA LJUBIČA, hite v prvih popoldanskih urah proti »Kraljici« Brkinov Pregarjam. Zgodovina piše:

Na obisku pri partizanski mamici Mariji Znebelj v Markovščini

»Brkini so veliko dali za svobodo teh krajev«, »v Brkinih so bile organizirane prve partizanske enote Slovenskega Primorja«, »v brkinskih vaseh je okupator uprizoril največje razdejanje«, »Brkini so gosto posejani s partizanskimi grobovi«. Da, partizanski Brkini in njihova herojska epopeja, že mnogokrat poveličana v natisnjenih vrstah spominskih dokumentov.

Prav zato se je naša mladina odločila, da bo počastila svoj veliki praznik tudi z obiskom preživelih prvoborcev in partizanskih mater, katerih delež v narodnoosvobodilnem boju je bil največji.

Naša mladina je to, ki polna ponosa prižiga v srcih žareče bakle domovinske ljubezni in hvaležnega občudovanja velikih dogajanj in junaških žrtev slavne osvobodilne borbe. In pripovedovali so:

»Najprej smo se napotili k JAKOBU MALEJU, čigar dom v Pregarjah nosi tablico s številko 98. Tu živi in kmetuje gospodar Jakob, ki je obenem tudi zidar, preživeli borec, ki se je že leta 1942 vključil v partizanske odrede. Ni nas pričakoval. Nismo ga našli doma. Bil je nekje po opravkih. Sprejela nas je žena in radostno iznenadena strmela v nas. »Kako škoda, da ga ni! Kako vesel bi bil vašega obiska! Glejte, tako se ubijamo na kmetiji! Trdo je treba delati. Zemlja je skopa. Ničesar ne da sama od sebe. Sama sva. Hčerka bo letos končala učiteljišče, sina imava v podoficirski šoli v Ljubljani. Izbrala sta si boljši poklic. Rada delava z Jakobom, da bo otrokoma laže.«

Tudi IVANA BUTINARJA na številki 34, Malejevega partizanskega tovariša iz leta 1942, nismo dobili doma. Sloga in zvestoba iz časa borbe ju povezuje tudi danes v tovarištvu in dobrem sosedstvu.

Krenili smo na Gaberk in poiskali na štev. 3 LUDVIKA IVANA-BRJAKA, nosilca partizanske spomenice. Domači so nam pokazali proti hlevu, kjer smo ga pozdravili, ko je čistil belega konja. Močno se nas je razveselil in nas povabil v hišo. Poprosili smo ga, naj nam kaj pove iz svojih spominov.

»V jeseni 1941 me je organiziral Anton Gustinčič iz Rjavč. Bila sva glavna organizatorja protiokupatorskega gibanja v teh krajih. Februarja 1942 sem stopil v brkinsko četo partizanov, ki je tedaj štela 26 ljudi in delovala v brkinskem okolišu. Oktobra istega leta sem bil poslan na Slavnik, na postojanko P-2. Do maja 1943 sem bil komandir postojanke. Potem se je formiralo okrožje in sem postal spremljevalec okrožja. Mesec dni pred kapitulacijo Italije sem bil dodeljen v enoto UDV centra Celje. Moja enota je stalno križarila po Primorskem. Pozneje sem bil dodeljen belokranjskemu odredu, kjer sem bil vodnik mitraljeskega voda vse do osvoboditve. Leta 1942 so mi Italijani odpeljali ženo v zapore v Rim, tri otroke, od katerih je bilo najstarejšemu komaj 10 let, pa v Benetke. Žena se je vrnila domov leta 1944, otroci pa ob razpadu fašistične Italije. Debela bi bila knjiga mojih spominov. Vsak borec bi lahko napisal debelo knjigo svojih doživljajev iz osvobodilnega boja,« je kratko povedal zaslužni stari borec.

Pri IVANU GUSTINČIČU na Rjavčah štev. 6, najstarejšemu revolucionarju v Brkinih, smo zvedeli zanimive podrobnosti iz njegovega rodoljubnega delovanja. V odporniški organizaciji je pričel sodelovati že leta 1932 skupaj z Antonom Ludvikom iz iste vasi. Leta 1935 se je z več tovariši vključil v »Tigrovo« organizacijo, ki je bila Iatlijanom trn v peti. Leta 1941 so fašisti prijeli in odpeljali v Pulo njega in še nekaj »Tigrovcev«. Iz Pule so jih po nekaj dnevih nameravali odvesti nekam v Italijo. V Kozini pa je Gustinčič s tovariši pobegnil z vlaka. Zatekli so se v zavetje brkinskih gozdov. Še istega leta v jeseni je bil nasilno mobiliziran in poslan v Italijo, odkoder pa se je po 3 mesecih vrnil. Dobil je 28 dni dopusta zaradi smrti otroka. Namesto nazaj v italijansko vojsko je odšel v rudnik v Ilirsko Bistrico, kjer je med rudarji pričel organizrati odporniško gibanje, zaradi česar so ga Italijani ponovno prijeli. Imel je srečo in se je zopet izmazal. Tako je deloval na terenu do februarja 1943, ko je odšel v NOV. Udeležil se je partizanskih akcij v Liki, Kordunu, Bosni. Pripadal je XIII. diviziji, nato je bil dodeljen VI. diviziji, mesec dni služil v Porletarski diviziji, nato pa v Istrskem odredu. Demobiliziran je bil šele junija 1946. Med najrazburljivejše doživljaje šteje prenašanje partizanskih ranjencev v Gabrovici. Bosi so spravljali ranjene tovariše čez progo pri Podgorjah. Ves čas so jim bili Nemci za petami. V Sečovljah je prišel v stik z italijanskimi financarji in jim izmamil 150 kvintalov soli, ki so jo borci in aktivisti prepeljali v Skadanščino, kjer so jih Nemci obkolili in napadli. V ogorčeni borbi pa se je moral sovražnik umakniti. »Dolga, predolga bi bila povest, če bi vam hotel opisovati vsa pota, tegobe, napore in zmagovite podvige, ki smo jih brkinski partizani doživeli v borbi za našo in vašo svobodo,« je končal stari partizan. »Lepo je, da ste nas prišli obiskat. Srečni ste, da lahko še prelistavate žive liste naše slavne zgodovine. Nam pa je v zadoščenje, da mladina ceni in spoštuje žrtve, s katerimi je bila odkupljena naša svoboda in velika bodočnost!« To misel smo čutili v srcih, ko smo si stisnili roke v slovo.

— —

»... Jesen, poletje, zima,
rožnata pomlad,
preko groba
ljubkujoče ti potuje.
Ti ne gledaš cvetja več,
ne čakaš več na sad,
ne vidiš solze,
ki za teboj žaluje ...«

V Markovščino, tiho vasico, ki ponižno gnezdi ob veliki, mednarodni prometni žili pod Brkini, so se namenili. Tam blizu je skrit znameniti biser kraškega podzemlja, jama »Dimnica«. Velike in žalostne reči so se tod dogajale v letih grozot.

Mladinska delegacija je obiskala 73-letno Marijo ŽNEBELJ, ki je preživela strahotno tragedijo. V borbi sta padla sinova Jože in Anton, Karla pa so ji Nemci 17. marca 1945 ujeli kot partizanskega kurirja in ga v Kozini pred usmrtitvijo zverinsko mučili. Četrti sin Alojz je bil ob razpadu italijanskega fašizma odpeljan v nemška taborišča, od koder se je po osvoboditvi sicer vrnil in po sedmih letih umrl za posledicami internacije. Ovdovela mati je ostala na trdo prigarani kmetiji sama. Stara, strta in onemogla preživlja jesen svojega življenja.

Njena sestra v žrtvah je JOŽEFA SEGULIN iz sosednih Povžan. Njenega moža je ugrabila smrt po vrnitvi iz zloglasnega mauthausenskega taborišča, hčer Miro so Nemci z rafali posekali 1. maja 1944, ko je na križišču pri Kopru s še neko kurirko pisala na zidove parolo »Živel prvi maj!«. Za sina Franca, znanega pod partizanskim imenom Boro, ki je bil nazadnje tajnik okrožnega odbora OF v Trstu, se še danes ne ve, ali so ga fašisti ustrelili na Občinah, ali je bil sežgan v rižarni. »Primorski dnevnik« je 27. aprila 1948 na več mestih opisal rodoljubno delovanje tega izrednega fanta. Sin Janoš, ki je bil kurir bazoviške brigade, je padel 22. januarja 1945 v Črnem vrhu nad Idrijo. Druga hči Slavka, ki je bila tudi aktivistka, je umrla leta 1959 in zapustila bolnega moža ter štiri otroke, od katerih je najstarejšemu komaj 11 let. Herojska mati se živo spominja, kako so jo Italijani leta 1929 zaprli, ker je ilegalno prepeljala v prejšnjo Jugoslavijo takrat 15-letnega sina Franca-Boro, ki se je v Mariboru povezal s pripadniki Osvobodilne fronte. Segulinova družina je bila ves čas okupacije in vojne med najaktivnejšimi sodelavci v odporniškem in osvobodilnem gibanju. Osamela mati Jožefa je bila globoko ginjena ob obisku predstavnikov hrpeljske mladine. Vsem šestim obiskovancem so obiskovalci izročili poleg lepih albumov s Titovo sliko in zgoraj navedenimi verzi tudi praktična darila, obema partizanskima mamicama pa še šopke rdečih nageljev.

Ker mladinski komite ne razpolaga z zadostnimi sredstvi, so mu velikodušno priskočili na pomoč občinski ljudski odbor in podjetja: »TOS« Hrpelje, »Iplas« — obrat Podgrad, »Sudest« Gradišče, »Jadran« Kozina, »Timav« Hrpelje in »Mehanotehnika — obrat Materija, da je bilo mogoče obdariti obiskance, za kar se občinski komite LMS navedenim iskreno zahvaljuje.

— — —

Tako je hrpeljska mladina ob Dnevu mladosti ponesla v tihe brkinske vasi sonca, zdravja, tolažbe in zaupanja, sebe pa obogatila in okrepila ob živih pričah slavne in junaške preteklosti.

JAŠA ŽVAN

Hrpeljski mladinci so obiskali med drugimi borci tudi Ivana Guštinčiča na Rjavčah — najstarejšega revolucionarja v vasi

PARTIZANSKI POHOD ŠTUDENTOV KOPRSKEGA OKRAJA PO SLOVENSKI ISTRI

Pridite še in pogosteje!

(Nadaljevanje in konec)

Vaški studenec je takoj dobil goste, skupna vaška peč za kruh pa obilo »firbcev«, saj je zares zanimiva. V njej so ravno mesili in pekli kruh iz enotnega testa za vso vas. Nekaj takega le še poredko srečamo po naših vaseh. V žgočem soncu se je vlekla bela pot mimo Bezovice, Loke na vrh do Črnega kala in spet navzdol do Nove Gabrovice. Počitek, razgovor o težki, a borbeni preteklosti Gabrovice in drugih vasi. Z Ivanom Cahom-Iskro je ostal v spominu kot pričevanje očividca in dolgoletnega aktivista. Čez Rozar smo jo ubirali do Rižane in v Čežarje. Sprejem in komemoracija. Srečanje z edinim preživelim partizanom iz Frenkovega bunkerja in partizanska pesem za slovo.

V našo utrujeno hojo po najnapornejšem dnevu pohoda je v Pridvoru rezko in mogočno udarila domača godba. Špalir pionirjev s cvetjem, slavolok z dobrodošlico, sprejem, ki ga nihče ne bo pozabil, saj je utrujenim nogam vrnil energijo, poživil pevce, odnesel vso utrujenost daleč stran od nas. Komemoracija v noči na pokopališču ob fosforni razsvetljavi je bila najbolj svojevrstna, tajinstvena in zarotniška. Na kulturnem večeru so zmogla utrujena grla in ljudje daleč več, kot je kdorkoli verjel in pričakoval. Kakor vsak večer, tudi to noč harmonika in fantovska pesem nista potihnili. Bil je najlepši sprejem in najlepši večer na pohodu.

Spet je sonce vroče peklo, ko je lezla kolona proti Kavaličem do kraja, kjer je bil izvoljen leta 1944 prvi okrajni ljudski odbor sprva loparskega, kasneje koprskega okraja. Njegov prvi predsednik je povedal marsikaj o tistem času, ko so istrski ljudje prvič v svoji zgodovini volili svojo oblast. Kratek skok do Loparja je razgibal vso vas in kmalu smo razširili svoje pevske vrste z domačimi pomočniki. Škoda, da je bilo treba naprej. Na koncu poti smo. Mogočen spomenik v Marezigah ima čudovito lego z razgledom, kakor jih je malo. Opoldansko sonce žge, da postaja obzorje motno. Vse okoli kliče zemlja po dežju suha in prašna. Nas pa zvabi k mizam najboljša polenta, da se svetijo oči.

Še Babiči so na našem programu in — Koper.

Zadnjič na pohodu koraka naša grupa po koprskih ulicah. Harmonikar je že utrujen in grla tudi — toda partizanska pesem ne poneha. Na trgu nas čaka množica, da skupno zaključimo. Trikratni zdravo za sprejem in še poslednjič pesem, ki je postala himna našega pohoda:

Lepo je v naši domovini
biti mlad!

Sredi noči drvi avtobus proti Ljubljani. Štirje nepozabni dnevi pohoda so končani. Čakajo izpiti, knjige, delo. Vračamo se utrujeni, a močnejši, kakor smo odšli. Z nami so vsi lepi spomini na domače ljudi, na njihove prijazne besede, ko so nas sprejemali. Bolje smo se spoznali in globlje razumeli, kakšna je ta zemlja, kako živi in kako je živela. Videli smo novo, ki se poraja povsod: nove vodovode, kulturne dvorane, zadružne domove, šole, boljše ceste. Spoznali smo, da smo zvezani s to zemljo, da smo zvezani z ljudmi, ki so nas sprejemali kot svoje. Nešteto vtisov se je nabralo v nas ob odhodu, napori so izginili in zbledeli. Doživetja so bila polna in bogata, toda najmočnejše in najprijetnejše je bilo vabilo, ki je šlo za nami iz vsake vasi, ki smo jo obiskali: »Pridite še, pridite pogosteje!«

Maks Smrdelj

Pridna mladinka Marica Brezina iz Jelšan pri Ilirski Bistrici je eden izmed stebrov novega obrata kokošje farme v Zabičah. Svojo kvalifikacijo si je pridobila deloma na osrednjem obratu v Neverkah pri Pivki, deloma pa na farmi v Zalogu pri Ljubljani

ZA PRAZNIK OBČINE ILIRSKA BISTRICA

Nova farma piščancev v Zabičah

V soboto bodo na občinski praznik ilirskobistriške komune slovesno odprli nov obrat za vzrejo piščancev-pohancev v Zabičah pri Ilirski Bistrici. V njem bodo pripravili za ponev okrog dve sto tisoč pohancev letno. Na sedmi strani je slika tega novega gospodarskega objekta, nameščenega v preurejenih nekdanjih vojaških konjušnicah.

Novi obrat je del ogromne kokošje farme v Neverkah pri Pivki — novega podjetja ali zadružnega obrata »Kras«, ki obeta postati eno izmed največjih tovrstnih podjetij v tem delu sveta. V Neverkah so inkubatorji, v Zabičah pa le umetne koklje, s katerimi bodo že izvaljene piščance iz Neverk gojili naprej, dokler ne bodo dobri za pohanje. Novi obrat v Zabičah ima že zdaj nekaj deset tisoč piščancev, vendar pa je to še plemenski fond, ki ga bodo po določenem času prepeljali spet v Neverke kot kokoši-jajčarice. Ni treba posebej poudarjati, da gre za skrbno izbrano pasmo najboljših kokoši.

Novi obrat pomeni veliko pridobitev za vse gospodarstvo občine Ilirska Bistrica, hkrati pa bo v njem dobilo zaposlitev precej okoliških deklet, ki bodo skrbele za rumene drobljance.

Farma piščancev v Zabičah bo samostojen obrat v sklopu matičnega podjetja Kras v Neverkah. Vsa gradbena in zidarska dela pri adaptaciji nekdanjih konjušnic za namene novega obrata je izvedlo SGP Primorje iz Ajdovščine.

V Zabičah pa je sicer tudi še kmetijsko posestvo ter se tako vključuje v socialistično kmetovanje, kar je osnova za uspešen razvoj tudi tega področja našega gospodarstva.

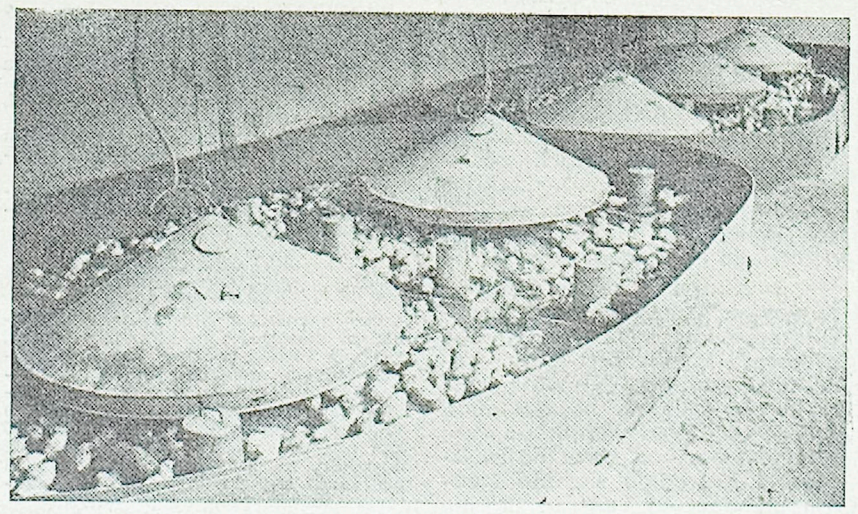

Drobni rumenčki se pod umetnimi kokljami na farmi piščancev v Zabičah pri Ilirski Bistrici kar dobro počutijo in odlično uspevajo

V SEŽANI BO NOVA PEKARNA

Vse je že pripravljeno za gradnjo nove pekarne v Sežani. Podjetje »Pekarna« ima že odobrena sredstva iz občinskega in okrajnega investicijskega sklada. Gradnja moderno opremljenega objekta bo stala 23 milijonov dinarjev.

Računajo, da bi mogli z deli začeti že v sredi junija. Stroji so tudi že naročeni. Z gradbenimi deli bi bilo treba pohiteti, tako da bi bil objekt dokončan v začetku prihodnjega leta. Zmogljivost nove pekarne bo tolikšna, da bo zadostovala potrebam po kruhu v mestu in okolici, kakor tudi v Dutovljah, Štanjelu ter Komnu z bližnjimi vasmi. Zato je v drugi investicijski etapi tudi predvidena nabava ustreznega prevoznega sredstva. Sedanja pekarna v Dutovljah bo seveda ukinjena.

S tem se bo zelo izboljšala kvaliteta kruha, znižali pa se bodo tudi stroški peke. -er

Vodometi na vrtnariji KZ Bertoki

Na vrtnariji KZ Bertoki v Valmarinu, ki obsega 42 ha površine, se tridesetčlanski kolektiv bori že nekaj tednov neusmiljeno proti suši. Razumljivo, da je namakanje lahko edini učinkovit način v boju proti temu najhujšemu sovražniku kmetovalcev. Odličen sistem cevi z razpršilnimi napravami je zato devet in več ur dnevno v pogonu, da bi obvarovali milijone, ki jih je prizadevni kolektiv vrtnarjev vložil v zemljo v obliki dela, gnojil, sadik in semenja.

Vrtnar Srečko Bizjak, delovodja tega vrtnarskega področja ve iz svoje prakse, da je suša posebno za vrtnarje lahko usodna in uničujoča. Proti slani, ki je letos presenetila kmetovalce sorazmerno pozno celo v obmorskem pasu, so se uspešno borili z dimlienjem, tako da so skoraj v celoti obvarovali pred pozebo tudi najbolj izpostavljene in občutljive rastline. Najbolj so veseli, da jim je uspelo obvarovati pred ledenim uničenjem velike nasade breskev in trto, kajti prav od tega pridelka si letos obetajo lep dohodek. Ko so se veselili svoje prve zmage pa se je pojavil še hujši sovražnik — suša. Hujši v toliko, ker namakanje ne more nadomestiti blagodejnega dežja. Marljivega vrtnarja smo vprašali, kaj meni o letošnjem pridelku povrtnine v obmorskem pasu in kakšni so izgledi vsaj za povprečno letino. Takole nam je odgovoril:

— Po sedanjem predvidevanju lahko pričakujemo letos za okrog 70 odstotkov slabšo letino kot v normalnih vremenskih pogojih. Povsem razumljivo, da bi to utegnilo vplivati na cene na našem trgu, vendar sem prepričan, da se bomo tega neljubega pojava lahko izognili z dobavo zelenjave iz notranjosti, kjer je suša kmetovalcem v glavnem prizanesla.

— Ali kljub sedanjemu stanju ne odstopate od svojega plana in katerim kulturam ste namenili največ površin?

— Ker lahko razpršilno namakanje s sistemom cevi, ki so kot vidite dobro razpredene po naši vrtnariji, vsaj za silo nadomesti padavine, nismo bistveno spremenili našega izbora zelenjave. Pol milijona sadik paprike, jajčevec, majaron, fižol, paradižnik, petršilj in druga zelenjava je v glavnem že v zemlji — seveda s precejšnjo zakasnitvijo v primerjavi s prejšnjimi leti.

Še eno vprašanje smo postavili tovarišu Bizjaku: — Ali imate razen te osnovne težave — suše — še kakšne probleme, ki bi lahko ovirali vaše delo?

— Posebnih težav nimamo, kajti delovni kolektiv je ustaljen in temu primerno strokovno usposobljen. Sicer obdeluje to površino samo trideset oseb, čeprav bi rabili vsaj 60 delavcev, toda mehanizacija, ki jo uvaja naša zadruga, že sedaj nadomešča dobršen del delovne sile.

(bb)

ZAVOD ŠKOCJANSKIH JAM

obvešča, da ima v letu 1960 naslednji urnik za ogled jam:

od 1. maja do 31. oktobra dnevno ob 8., 10., 12., 14., 16. in 18. uri,

od 1. novembra do 30. aprila naslednjega leta pa vsako uro ob vsakem času.

Za najavljene skupine nad 50 ljudi se ogled opravi na zahtevo obiskovalcev.

Vstopnina za ogled jame:

1. normalna vstopnina	200.— dinarjev
2. za člane množičnih organizacij FLRJ	100.— dinarjev
3. za otroke, dijake in vojake JLA	40.— dinarjev

Avtoprevozniškim podjetjem, turističnim birojem, potovalnim agencijam in turističnim organizacijam priznavamo za naše državljane 10 %, za inozemce pa 20 % provizije. Provizija se izplača po vnovčitvi »Voucherja« ali po predložitvi računa.

Vse informacije dobite v upravi Škocjanskih jam v Divači.

Avtoturistično podjetje »SLAVNIK« — Koper obvešča javnost, da bo s 1. junijem 1960 vzpostavilo naslednje nove avtobusne proge:

1. **PIRAN—MARIBOR**
   odhod iz Pirana ob 5.05 ter povratek iz Maribora ob 16.15. Po navedenem avtobusnem voznem redu bodo avtobusi našega podjetja obratovali vsak dan, ter prav tako ob 10.15 iz Pirana in ob 13.00 iz Maribora po veljavnem voznem redu
2. **PIRAN—OPATIJA—RIJEKA**
   odhod iz Pirana ob 14.00 in povratek iz Rijeke ob 5.30. Obratuje vsak dan
3. **PIRAN—NOVA GORICA**
   odhod iz Pirana ob 4.50 ter povratek iz Nove Gorice ob 15.15. Obratuje vsak dan
4. **PIRAN—KNEŽAK**
   odhod iz Pirana ob 14.20 in povratek iz Knežaka ob 7.50. Obratuje samo ob delavnikih.
5. **ILIRSKA BISTRICA—POSTOJNA**
   odhod iz Ilirske Bistrice ob 7.15 in povratek iz Postojne ob 12.30. Obratuje samo ob delavnikih

Istočasno obveščamo potnike, da s 1. junijem 1960 ukinjamo redno obratovanje naših avtobusov na avtobusni progi KOZINA—POSTOJNA—KOPER, ki je doslej obratovala ob delavnikih.

JADRAN - export. import - SEŽANA

KOBILARNA LIPICA

Vas vabi na

proslavo 380. obletnice obstoja kobilarne Lipice,

ki bo dne 5. junija 1960 v Lipici

s športnim tekmovanjem vseh konjeniških klubov Jugoslavije z naslednjim sporedom:

skakanje čez prepone,

dresurno jahanje,

olimpijski program,

vprežne vožnje

Prevoz gostov od 8. ure dalje redno z avtobusi izpred železniške postaje Divača in z bloka Fernetiči preko Sežane v Lipico

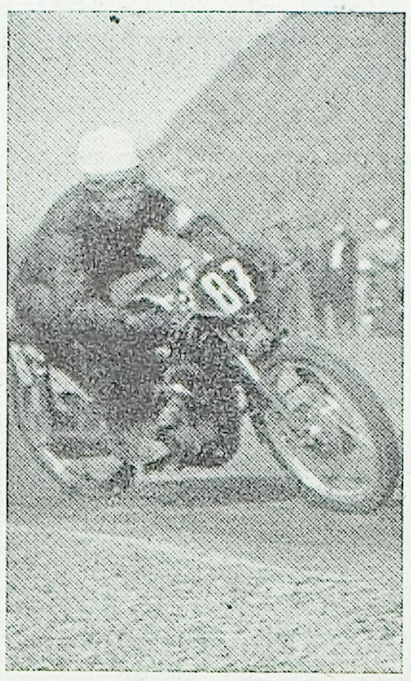

Državni prvak FLRJ Leo Pintar s startno številko 87 med vožnjo na nedeljskih motornih dirkah za Nagrado Primorske v Portorožu

KOŠARKA NEUSPEH POSTOJNE V ŠKOFJI LOKI

Preteklo nedeljo se je v Škofji Loki srečalo z domačo ekipo košarkarsko moštvo Postojne, ki je odšlo na pot z lepimi upi. Žal pa je bila Postojna zopet poražena z rezultatom 50:68, čeprav so bili postojnski košarkarji na igrišču občutno boljši od domačega moštva, pač pa so zatajili strelci pri metanju na koš. Za Postojno je bil najboljši strelec Rojs (18) in Oman za Škofjo Loko z 28 uspelimi meti.

J. B.

RIŽANSKI VODOVOD priporoča potrošnikom, naj štedijo z vodo!

Športni Dan Elektro-Sežane

Minulo soboto, ko je delovni kolektiv Elektro-Sežana izvolil nov delavski svet, je njegov športni aktiv priredil športni dan za svoje delavce in uslužbence. Tekmovali so v metu krogle, teku na 100 metrov, teku čez drn in strn na 1500 metrov, v skoku v višino, namiznem tenisu, odbojki, streljanju in šahu. Tehnični rezultati v nekaterih disciplinah so bili zelo dobri. Zmagala je ekipa uprave z 10 točkami pred ekipo servisne službe, ki je osvojila 8 točk, in rajonske službe, ki je bila s petimi točkami na tretjem mestu. Med posamezniki je nabral največ točk Danilo Gulič, njemu pa je sledil Roman Kopriva.

Športni aktiv Elektro Sežana ima močno odbojkarsko, namiznoteniško in šahovsko moštvo ter je na občinskem sindikalnem tekmovanju v odbojki že dvakrat zasedel prvo mesto.

F

NEVAREN POŽAR SREDI KOPRA

Teden dni po tem, ko je bil v delavnici radiotehnike in galvanizacije podjetja Antena v Čevljarski ulici v Kopru manjši požar zaradi nepredvidnega ravnanja s hitro vnetljivimi gorivi, je minuli petek v istih prostorih in iz istega vzroka ponovno izbruhnil ogenj. Delavec Edvin Cerut je med delom kljub opozorilom uprave podjetja že drugič doživel eksplozijo.

V delavnici, ki je bila nasičena z bencinskimi hlapi in v kateri je bilo vskladiščenega tudi nekaj litrov bencina v zaprti posodi, je bil prižgan električni kuhalnik, kar je verjetno povzročilo požar. Le-ta je v hipu zajel vso delavnico in napravil za približno dva milijona dinarjev škode.

Požar bi lahko bil usodnejši, če bi pihala burja in če bi prišla Poklicna gasilska četa Koper na kraj požara le tri minute kasneje. Postavlja se vprašanje: zakaj ni uprava podjetja po prvem požaru takoj podvzela ostrejše ukrepe glede uporabe vnetljivih snovi v zaprtih in za takšno dejavnost, kot jo ima to podjetje, neprimernih prostorih, nad katerimi so celo stanovanja; zakaj je le na papirju obveljalo opozorilo uprave o internem delu v tej delavnici glede zaščite pred eksplozijami in končno, ali je sploh dopustno, da je sredi Kopra, kamor ni možen neposreden dostop z gasilskimi avtomobili in kjer je strnjen sistem starih stanovanjskih zgradb obrat, ki lahko ob najmanjši nepazljivosti ogrozi svojo bližnjo okolico.

SPOROČILO!

Uprava RIŽANSKEGA VODOVODA — KOPER sporoča, da prva faza del za povečanje zmogljivosti vodovoda ne bo zaključena v juniju, ker dobavitelj novih črpalk ne bo mogel izvesti dobave do predvidenega roka.

Z izrednimi tehničnimi ukrepi je upravi uspelo nekoliko povečati izdatnost vodovoda n tako preprečiti izpade pri dobavi vode, toda vsak dan potrošnja raste in je že spet na skrajni meji zmogljivosti vodovodnih naprav; zato priporočamo vsem odjemalcem, naj uvedejo skrajno štednjo pri uporabi vode in naj ne prekoračujejo določenih normativov.

kje so ladje

P/l »BIHAČ« je 18. maja odplula iz Emdena in prispe 3. junija v Benetke

M/l »BLED« je 21. maja odplula iz New Yorka v pristanišča ZDA Boston, Filadelfijo, Baltimore, Wilmington in se 9. junija vrne v New York, nakar odpluje za Koper

M/l »BOHINJ« je 30. maja odplula iz Kopra v ZDA

M/l »BOVEC« je 20. maja odplula iz New Yorka, obišče Tanger, Genovo, Neapelj, Palermo, Benetke in Trst ter prispe na Reko 21. junija

P/l »DUBROVNIK« je 26. maja priplula v Benetke, kjer razklada v Porto Marghera

M/l »GORANKA« je v Splitu, kjer kompletira tovor za Japonsko

M/l »GORENJSKA« je na popravilu v Trogirski ladjedelnici

P/l »LJUBLJANA« je 21. maja odplula iz Šibenika z Ždanov

M/l »MARTIN KRPAN« je 18. maja odplula iz Aleksandrije v Suez in Port Sudan

P/l »PIRAN« je 19. maja odplula v San Diego, kjer raztovarja

P/l »POHORJE« je na poti v Amsterdam in Bermen pristala 20. maja v Dakarju

P/l »ROG« je od 14. maja v Beiri, kjer razklada

M/l »TRBOVLJE« je 22. maja prispela na Reko, kjer manipulira s tovorom

P/l »ZELENGORA« je 29. maja prispela v Avonmouth, kjer raztovarja

OBVESTILO

Vse naročnike Slovenskega Jadrana, ki stanujejo na območju Kopra, Izole in Pirana prosimo, da nam čimprej javijo novo ime ulice ali hišne številke, ako je bila ta preimenovana oziroma je nova, ker bodo le tako pismonoše lahko dostavljali naš list pravočasno. Tako se ne bo več dogajalo, da bi posamezni naročniki prejemali list z zamudo ali pa nekaterih številk sploh ne prejeli.

Obvestilo naj bo napisano čitljivo, da bodo naslovi točni.

Uprava Slovenskega Jadrana

Radio KOPER

NEDELJA, 5. junija — 8.00 Domače novice — 8.05 Kmetijska oddaja: Ob letošnjem odkupu na Goriškem — Uspehi pri živinorejskem obratu na Bistriškem — Izkušnje drugih — 8.30 Z veselo pesmijo v nedeljsko jutro 9.00 Naša reportaža: Praznik pod Snežnikom — 9.15 Zabavni zvoki — 13.30 Sosedni kraji in ljudje — 14.00 Glasba po željah — 15.00 Poje Slovenski oktet — 15.30 Igrajo orkestri Stanley Black, Arturo Mantovani, Wally Stott.

VSAK DAN je ob 7.15 in 7.40 Glasba za dobro jutro, vmes ob 7.30 Poročila. Poročila so nato še ob 13.30 in 15.00, ob 15.10 pa Zabavna glasba, vmes reklame.

PONEDELJEK, 6. junija — 13.40 Kmetijski nasveti — 13.45 Pisana paleta zabavne glasbe — 14.30 Športni pregled — 14.40 Izbrane melodije — 15.20 Slovenske narodne.

TOREK, 7. junija — 13.40 Kmetijski nasveti — 13.45 Odlomki iz oper — 14.30 Šola in življenje: Pred mikrofonom so pionirji iz Prestranka, Ilirske Bistrice in Božičev — 14.50 Glasbena medigra — 15.20 Hrvatske narodne pesmi in plesi.

SREDA, 8. junija — 13.40 Kmetijski nasveti — 13.45 Od melodije do melodije — 14.30 Kulturni obzornik: Kaj je pokazala anketa o poklicnem usmerjanju mladine — 14.40 Domači ansambli — 15.20 Poje mladinski zbor iz Sežane p. v. Majde Hauptmanove.

ČETRTEK, 9. junija — 13.40 Kmetijski nasveti — 13.40 Waldteuflove melodije v izvedbi orkestra Roberta Stolza — 14.00 Glasba po željah — 14.30 Pogovor z volivci — 14.40 Glasba po željah — 15.20 Dalmatinske popevke.

PETEK, 10. junija — 13.40 Kmetijski nasveti — 13.45 Od melodije do melodije — 14.30 Domače aktualnosti: Trgovina in turizem — 14.40 Poje zbor RTV Ljubljana — 15.00 Poročila — 15.20 Igra godba LM iz Ljubljane.

SOBOTA, 11. junija — 13.40 Kmetijski nasveti — 13.45 Popevke in ritmi od tu in tam — 14.30 Primorski tednik — 14.45 Erwin Malletz s svojim orkestrom — 15.20 Polke in valčki.

Kino

KOPER: 3., 4. in 5. junija sovjetski barvni film cinemascope KAPITANOVA HČI, 6. junija ob 16. in 18. jugoslovanski film PET MINUT RAJA, ob 20.30 (letni kino) ameriški barvni film ZLATO V DŽUNGLI, 7. junija ameriški barvni film ZLATO V ŽUNGLI, 8. in 9. junija angleški barvni film NEPRIČAKOVANA LJUBEZEN.

IZOLA: 3. junija češki barvni film GLASBA Z MARSA, 4. in 5. junija italijanski film ZAPELJIVEC, 5. junija angleški barvni film NEPRIČAKOVANA LJUBEZEN (matineja), 6. in 7. junija angleški barvni film NEPRIČAKOVANA LJUBEZEN, 8. in 9. junija sovjetski barvni film MRAČNO JUTRO (III. del filma Sestre).

ŠMARJE: 4. junija francoski film TATOVI DRAGULJEV, 5. junija ameriški barvni film ZLATO V DŽUNGLI, 8. junija jugoslovanski film PET MINUT RAJA.

ŠKOFIJE: 4. junija ameriški barvni film ZLATO V DŽUNGLI, 5. junija francoski film TATOVI DRAGULJEV, 9. junija jugoslovanski film PET MINUT RAJA.

SEŽANA: 4. in 5. junija japonski film STREHA JAPONSKE, 7. in 8. junija češki film NA KONČNI POSTAJI, 9. in 10. junija nemški film JAZ, LJUBEZEN IN PESEM.

POSTOJNA: 3. in 4. junija jugoslovansko-francoski film PAZI SE, LA TUR!, 7. in 8. junija ameriški barvni film ZAKON DIVJINE.

PRESTRANEK: 5. junija jugoslovanski film TAKA PESEM VSE OSVAJA.

PIVKA: 4. in 5. junija angleški film HAMLET, 8. in 9. junija ameriški film AFRIŠKI LEV.

Mali oglasi

Ko pridete v Trst, napravite zanimiv sprehod od avtobusne postaje po ulici Carducci in Ghega do ulice Cellini št. 2. Ne bo Vam žal, kajti tam je znana manufakturna trgovina »MAGAZZINI ALLA STAZIONE« z bogato izbiro moške, ženske in otroške konfekcije, po zmernih cenah in za vsak okus. Vaša pot bo poplačana, ako obiščete »MAGAZZINI ALLA STAZIONE«, ulica Cellini 2, nekaj korakov od glavne postaje. Kdor pride s propustnico, ima poseben popust!

OB PRIHODU V TRST ne pozabite obiskati dobro znano trgovino **Casa DELL'IMPERMEABILE V ULICI S. NICOLÒ 22.** V njej dobite največjo izbiro moške, ženske in otroške konfekcije, dežnih plaščev, vse vrste vetrnih jopičev, bund, dežnikov itd. po najnižjih cenah. Zagotavljamo, da boste zadovoljni z nakupom v naši trgovini. Kdor dostavi odrezek tega oglasa, dobi poseben popust.

PRIMORSKO NOGOMETNO PRVENSTVO

Jesenski prvak bo ohranil naslov?

V nedeljskem kolu primorskega nogometnega prvenstva so dosegli naslednje izide: Tabor—Tolmin 0:3, Tomos—Ilirska Bistrica 3:0, Postojna—Adria 6:2, Rudar—Anhovo 5:2 in Branik—Primorje 0:1. Sidro je počivalo.

Zaradi presenetljive zmage Tolmina v Sežani je najbrž prvo mesto že oddano. Tolmin potrebuje praktično le še dve točki, ker ima tako dober količnik, da ga Tabor skoraj ne bo mogel prehiteti. Tako torej lahko že dve koli pred koncem govorimo o novem prvaku. Taboru je spodrsnilo tik pred ciljem. Toda ta poraz ima lahko za Sežančane še druge posledice. Postojna in Koper sta v nedeljo zmagala in sta se mu nevarno približala. V naslednjih dveh kolih lahko pričakujemo še ostro borbo med temi tremi moštvi za naslov okrajnega prvaka, to se pravi za vstop v kvalifikacije.

O tekmi v Sežani lahko rečemo, da je imela precej nenavaden potek. Domačini so začeli zelo poletno in izvedli več nevarnih napadov. Toda streli so šli tik mimo gola, v vratnice, ali pa so postali plen izvrstnega vratarja gostov. Ko so domačini videli, da bo zelo težko ukaniti vratarja gostov, so začeli igrati zmeraj bolj nervozno. Tehnično boljši gostje so umirili igro in s smotrnimi kombinacijami vse pogosteje ogrožali sežanska vrata. Izid take igre so bili trije zadetki.

Igro je odločno vodil Livio. Čeprav je to srečanje odločalo o prvem mestu, je bila igra fair in brez incidentov. Doživeli smo redek primer, da so domači funkcionarji po končani tekmi čestitali sodniški trojki zaradi odličnega sojenja.

Primorje je pripravilo veliko presenečenje Braniku, ki je zaradi poraza zdrknil na šesto mesto. Po šestih zaporednih porazih so končno Ajdovci povezali svoje vrste. Tokrat so zaigrali borbeno in tudi koristno ter je njihova zmaga povsem zaslužena.

Tomos je brez težav odpravil borbeno moštvo Ilirske Bistrice. Po dogodkih na igrišču pa bi lahko zmagali domačini z višjo razliko. Spet se je pojavila stara napaka koprskega napada, ki je vse preveč zadrževal žoge in se izgubljal v pretiranem kombiniranju. Edina izjema je bil Gombač, ki ima največ zaslug za zmago domačinov. Razen njega je treba pohvaliti tudi krilsko vrsto.

V zvezi s to tekmo naj omenimo nešportno potezo vodstva Ilirske Bistrice. Domačini so namreč predlagali, naj bi bilo srečanje zaradi motornih dirk v Portorožu že v nedeljo dopoldne. Igralcem Ilirske Bistrice so obljubili povrniti vse stroške, ki bi nastali zaradi preložitve tekme, razen tega pa bi jim plačali še kosilo. Kljub temu je vodstvo kluba prošnjo zavrnilo. Takih dejanj ne moremo odobravati, saj kažejo, da je v posameznih klubih še zmeraj precej egoizma in kljubovalnosti. V nedeljo popoldne so šli mnogi ljubitelji športa v Portorož, igrišče Tomosa pa je bilo skoraj prazno. Ali je potrebno, da sami sebi pljujemo v skledo, ko vemo, v kako velikih finančnih težavah so primorski klubi?

Postojna je visoko premagala Adrio. To moštvo je zdaj dokončno prebrodilo krizo in se resno poteguje za vstop v kvalifikacije. V nedeljo je napad prikazal nekaj prav lepih akcij. Imel pa je tudi dobro podporo v krilski vrsti.

Rudar je brez težav premagal Anhovo. Moštvo sicer še zmeraj ni v formi, vendar igra precej bolje kot v začetku spomladanskega prvenstva.

Ker imajo Idrijčani tekmo manj, imajo še zmeraj nekaj možnosti, da se uvrstijo nekje v sredini lestvice.

Dve koli pred koncem je lestvica primorskega nogometnega prvenstva naslednja:

Tolmin	18	11	4	3	50:24	26
Tabor	18	11	2	5	52:37	24
Postojna	18	10	3	5	45:28	23
Tomos	18	10	3	5	36:20	23
Branik	18	9	3	6	42:21	21
Sidro	17	8	3	6	31:22	19
Primorje	19	7	4	8	34:44	18
Rudar	17	7	1	9	46:46	15
Adria	18	6	2	10	35:59	14
Anhovo	18	2	4	12	22:51	8
Il. Bistrica	18	3	2	13	18:59	8

V nedeljo se bodo pomerili: Rudar—Postojna, Anhovo—Tomos, Il. Bistrica—Tabor, Tolmin—Branik in Primorje—Sidro. Adria bo počivala.

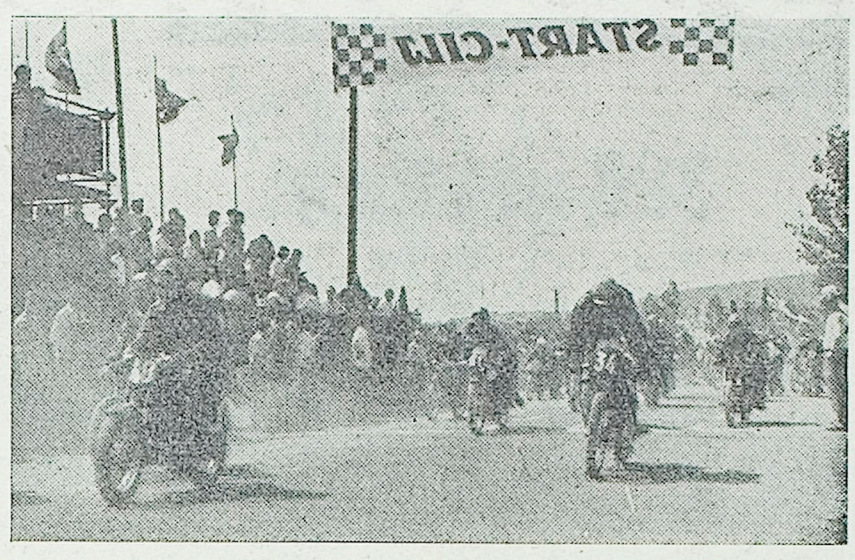

Na startu in cilju nedeljskih avto-moto dirk v Portorožu

ŠPORTNI DOGODEK LETA

(Nadaljevanje s 1. strani)

ve Gorice in zasedla med dvajsetimi tekmovalci odlično osmo mesto.

Glavna atrakcija dneva je bil nastop motorjev do 250 ccm. Množica je pričakovala ostro borbo med Tržačanom Tassinarijem in našim Pintarjem. V prvem krogu sta bila sicer tesno skupaj, potem pa je Tržačan stalno večal razdaljo in prispel na cilj z več kilometri prednosti. Tassinari je postavil nov rekord proge 96 kilometrov na uro, v enem krogu pa je dosegel celo 98 kilometrov na uro. Bil je pravi užitek opazovati njegovo vozilo Morini, ki je drvelo po ravnem tudi s 160 km na uro. Seveda Pintarjev serijski dvotaktni Tomosov motor se ni mogel meriti s specialnim štiritaktnim motorjem Morini. Zmagovalec je po končani dirki sam priznal, da bi se s Pintarjem na enakovrednem vozilu trdo borila za prvo mesto. Res pa je tudi, da tovarna Tomos še ni izrekla zadnje besede in da lahko na prihodnjih dirkah pričakujemo nastop tehnično še bolj izpopolnjenih vozil.

V kategoriji motorjev s prikolicami je z velikim naskokom zmagal znani zagrebški tekmovalec inž. Šnajder.

Zanimiva je bila dirka avtomobilov do 2 tisoč ccm. Nekaj krogov je favoritu Doratiju iz Trsta tesno sledil Milovan Rodica iz Opatije. Potem pa se mu je žal pokvaril motor in je moral odstopiti. Tako je Dorati zmagal z veliko prednostjo.

V kategoriji motorjev do 500 ccm je seveda vladalo največ zanimanja za nastop Avstrijca Untersteggaberja. Le-ta je tudi zmagal s precejšnjo prednostjo in dosegel povprečno hitrost 90,7 km na uro.

Dirke v Portorožu so veljale kot prvi del državnega prvenstva (razen avtomobilov in motorjev do 50 ccm).

Ob koncu naj omenimo, da zaslužijo organizatorji vso pohvalo za odlično izpeljano in zavarovano progo in za nemoteno organizacijo na startu in cilju. Vso pohvalo zasluži tudi naša prometno-varnostna služba, ki je poskrbela, da se je promet po končanih dirkah nemoteno odvijal.

Tehnični izidi

Kategorija 50 ccm: 1. Pintar (Slovenija, Colibri), povprečna hitrost 76,0 km na uro, najboljši krog 77,9 km, 2. Oblak (Slovenija, Colibri) 73,0 km, 3. Parlotti (Trst, Motom) 72,8, 4. Suspiza (Trst, Itom), 71,6 km, 5. Zelnik (Slovenija, Colibri) 71.0 km in 6. Struna (Slovenija, Colibri) 70,0 km na uro.

Kategorija 125 ccm: 1. Rinaudo (Trst, Ducati) povprečna hitrost 79 km na uro, najboljši krog 84 km na uro, 2. Stepančič (Slovenija KTM) 78,9 km, 3. Arčon (Srbija Puch) 78,8 km, 4. Surina (Hrvatska, Ducati) 78,0 km na uro, 5. Moitzi (Avstrija, Rumi) 75,0 in 6. Oblak (Colibri) 74,1 km na uro.

Kategorija 175 ccm: 1. Parlotti (Trst, Morini) povprečna hitrost 93 km na uro, najboljši krog 94 km na uro, 2. Suspiza (Trst, Parilla) 88.8 km, 3. Volmajer (BiH, NSU Pretis), 85,5 km, 4. Rinaudo (Ducati) 84,5, 5. Bug (Trst, Ducati) 83,0 in 6. Marčan (Hrvatska, Morini) 82,5 km na uro.

Kategorija prikolice 750 ccm: 1. inž. Šnajder s sovoznikom Sajnovićem (Hrvatska, BMW) povprečna hitrost 90,9 km na uro, najboljši krog 92 km na uro, 2. Crček s sovoznikom Kostravcem (Hrvatska, BMW) 82,5 km in 3. Gluhak s sovoznikom Jozićem (Hrvatska, Norton.) 76.0, km na uro.

Kategorija 250 ccm: 1. Tassinari (Trst, Morini) povprečna hitrost 96 km, najboljši krog 98 km na uro, 2. Pintar (Tomos SGSS) 91.1 km, 3. Parlotti (Morini) 90,1 km, 4. Sever (Hrvatska, Tomos SGSS) 88,5 km, 5. Suspiza (Trst, Parilla) 88,2 km in 6. Intzko (Avstrija, Puch SGSS) 85,7 km na uro.)

Kategorija 350 ccm: 1. Pintar (Tomos SGSS) povprečna hitrost 91,1 km na uro, najboljši krog 91,5 km na uro, 2. Intzko (Puch SGSS) 86,8 km na uro, 3. Sever (Tomos, SGSS), 86,1 km, 4. Podrekar (Slovenija, Tomos SGSS) 84,5 km, 5. Štefe (Slovenija, AJS) 83.1 km in 6. Mihokovič (Hrvatska, Java) 76,9 km na uro.

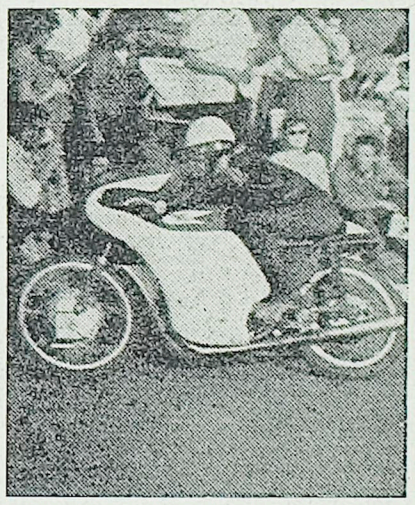

Zmagovalec v kategoriji motorjev 250 ccm Tržačan Valter Tassinari med vožnjo

SLOVENSKO NOGOMETNO PRVENSTVO

Nova Gorica še lahko upa

V predzadnjem kolu slovenskega nogometnega prvenstva je bil na sporedu primorski derby. Kakor je bilo pričakovati, je Nova Gorica na svojem igrišču prepričljivo premagala Izolo. Izid 5 : 1 povsem ustreza dogodkom na igrišču. Domačini so bili v premoči zlasti v prvem polčasu in v drugem delu drugega polčasa. Gostje so nekoliko povezali svoje vrste le v začetku drugega polčasa, ko so tudi dosegli častni gol.

Z zmago nad Izolo je Nova Gorica prehitela Grafičarja. Toda njen položaj je še zmeraj zelo težaven. V nedeljo igra namreč v Murski Soboti, kjer bo zelo težko osvojiti kako točko. Grafičar je v boljšem položaju, ker igra v Ljubljani z Ilirijo. Pričakovati je namreč, da Ilirija ne bo igrala »na nož«, ker ji zmaga na lestvici ne bi prav nič koristila. Njeno osmo mesto na lestvici je namreč povsem fiksirano. No, v podobnem položaju je tudi Murska Sobota. Tudi to moštvo ima zagotovljeno sedmo mesto na lestvici in ji zmaga ne bi pomagala na višje mesto. Pričakovati je torej dve tekmi, v katerih se bosta Nova Gorica in Grafičar zagrizeno borila za točki, Murska Sobota in Ilirija pa izključno le za prestiž.

Lestvica pred zadnjim kolom:

Branik	21	17	1	3	85:18	35
Kladivar	21	14	2	5	59:44	30
Maribor	21	11	4	6	35:30	26
Rudar	21	11	2	8	59:28	24
Triglav	21	11	2	8	41:40	24
Ljubljana	21	11	1	9	48:38	23
Sobota	21	10	2	9	49:53	22
Ilirija	21	8	2	11	30:40	18
Krim	21	5	6	10	28:47	16
N. Gorica	21	5	3	13	39:63	13
Grafičar	21	4	5	12	20:54	13
Izola	21	0	8	13	17:65	8

REPUBLIŠKO PRVENSTVO V VELENJU

Uspeh obmorskih modelarjev

V soboto in v nedeljo je bilo na velenjskem jezeru prvo republiško tekmovanje modelov jadrnic in motornih čolnov. Najštevilneje je bila zastopana koprska obala, ki je dala skoraj dve tretjini vseh tekmovalcev. Tekmovanja so se udeležili člani naslednjih organizacij: društvo LT Srednje pomorske šole Piran, klub mladih tehnikov piranske osemletke, društvo LT Mehanotehnika Izola, JK Jadro Koper, DLT Valdoltra, DLT IKŠ Koper, DLT učiteljišče Koper in klub mladih tehnikov postojnske osemletke.

Predstavniki koprskega okraja so se odlično uveljavili, saj so pobrali večino prvih mest.

V tekmovanju modelov motornih čolnov z vgrajenimi motorji je zmagal Ambrožič (LBD Ljubljana) pred Pergerjem (Mehanotehnika) in Bezekom (DLT Koper), v tekmovanju modelov s krmenimi motorji je bil prvi Raber (Mehanotehnika) pred Jugovičem (SŠP Piran) in Prvinškom (LBD Ljubljana), v tekmovanju hidrogliserjev je zmagal Dudina pred Semelbauerjem (oba Mehanotehnika), tretji pa je bil Pete (SŠP Piran).

V tekmovanju jadrnic »Kornat« je zmagal Semelbauer pred Ambrožičem. V tekmovanju jadrnic Prosta gradnja je bil prvi Strgulc (JK Jadro), naslednja štiri mesta pa so zasedli zastopniki Mehanotehnike. V tekmovanju jadrnic F-2 je bil prvi Černe (Piran), pred Krebljem (Mehanotehnika) in Bradaškjo.

V tekmovanju začetniških modelov tipa Pionir je prišlo do velikega presenečenja, ko je zmagala Milenca Bevc iz Pirana pred Ljubljančanko Marto Levc. Tretje do peto mesto pa so zasedli člani Mladega tehnika iz Pirana.

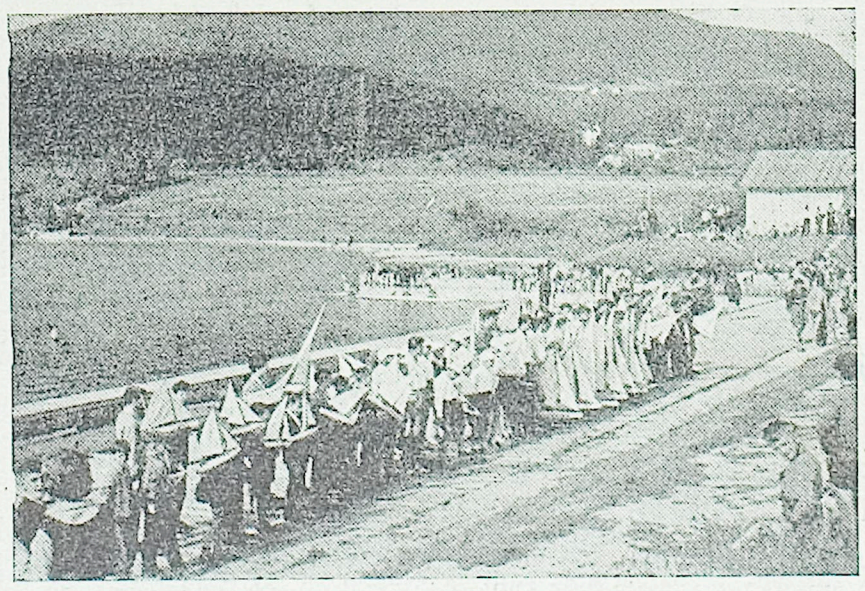

Z nedeljskega tekmovanja LRS modelov motornih čolnov in jadrnic v Velenju

LEP USPEH ODBOJKARJEV POSTOJNSKEGA GSC

V počastitev Dneva mladosti je športno vodstvo JLA organiziralo pokalni turnir v odbojki in malem rokometu, ki so se ga udeležile ekipe Postojne, JLA in Gozdarskega šolskega centra. Po zanimivih srečanjih, ki kažejo očiten kvalitetni napredek postojnske odbojke, je osvojila pokal ekipa GSC.

Podoben uspeh je dosegla ekipa GSC na turnirju v rokometu, kjer so mladi in požrtvovalni gozdarji premagali ekipi A in B JLA in končno tudi v finalnem srečanju zabeležili proti moštvu JLA lepo zmago z rezultatom 33:22. J. Bedrač

SPET PORAZ KOPRČANK

Ženska rokometna ekipa Kopra je v nedeljo igrala v Ljubljani s Slovanom in izgubila s tesno razliko 9:10. Koprčanke so igrale dobro in bi zaslužile neodločen izid.

Lestvica:

Slovan	7	6	0	1	79:56	12
Svoboda	6	6	1	0	48:32	11
Drava	6	2	0	4	39:43	4
Koper	7	2	0	5	52:62	4
Mladost	6	0	1	5	34:59	1

NOVI NOGOMETNI VADITELJI

Koprska nogometna podzveza si zelo prizadeva, da bi klubi dobili kvalitetne vaditelje. V ta namen so v začetku tedna organizirali v Izoli tridnevni seminar, ki so se ga udeležili člani Izole, Tomosa, Sidra, Tabora in Adrie. Na seminarju so se seznanili z osnovami trenerskega dela. Predavanja so bila kvalitetna, za kar so poskrbeli znani športni strokovnjaki Ulaga, Hacler, Pišek, Pilej in drugi. Tečaj je odlično vodil Jenko.

Udeležencem bodo omogočili obisk nadaljnjih izpopolnitvenih tečajev, tako da bo koprski okraj že v kratkem razpolagal s kvalitetnimi domačimi trenerji.

Na tečaju pa smo pogrešali zastopnike Postojne in Ilirske Bistrice. Zlasti Ilirski Bistrici taka stvar ne bi škodovala, saj je nogomet v tem mestu še v povojih.

KOŠARKA

Koper premagal vodečega na lestvici

Koprski košarkarji so poskrbeli za največje letošnje presenečenje v drugi republiški ligi. Nepričakovano so namreč premagali vodečo Ilirijo z 51:50 (27:22).

Zmaga je bila plod dobre taktične igre domačinov. Igrali so namreč mirno in premišljeno ter se izogibali metom na koš iz nezrelih pozicij. Res pa je tudi, da so gostje v prvem polčasu nekoliko podcenjevali domačine.

V drugem polčasu so gostje zaigrali bolj podjetno in dosegli 6 košev prednosti. Ko je že kazalo, da je tekma za Koper izgubljena, so domači igralci uprizorili pravo ofenzivo ter v zadnjih sekundah igre tudi zmagali.

Ker je Ilirska Bistrica na svojem igrišču prepričljivo premagala Celje z 82:57, je zdaj sama prevzela vodstvo na lestvici. Koper se je pomaknil za dve mesti više, medtem ko je Postojna obtičala na zadnjem mestu (tekmo v Škofji Loki je izgubila s 50:68).

PRVI REGATI

Jadralni klub Jadro je v soboto in nedeljo organiziral prvi dve letošnji regati v koprskem zalivu. Na mladinski regati jadrnic klase Snipe je zmagal Majerič Izola, na članski regati klase Snipe pa je bil prvi Cerkvenik (Koper).

Fafangel v formi

V Splitu je bilo te dni več tekmovanj jadrnic Star v sklopu priprav za olimpiado. Nastopil je tudi Koprčan Fafangel z jadrnico Cha-cha ter osvojil tri prva mesta od štirih. Fafangel je zmagal tudi na regati, ki so jo priredili v Splitu v počastitev Dneva mladosti.

MALI ROKOMET

Položaj brezupen tudi za Ajdovščino

Spet poraz Koprčank

V šestnajstem kolu republiške rokometne lige je Ajdovščina igrala doma s Svobodo 20:20, Koper pa je izgubil v Ljubljani s Slovanom 16:27.

Medtem ko je Ajdovščina prikazala dobro igro, so Koprčani povsem odpovedali. Zlasti v drugem delu igre so se počasi premikali po igrišču in domači bi lahko zmagali z malo več prizadevnosti tudi z višjo razliko.

Medtem ko se je Koper že prejšnjo nedeljo dokončno poslovil od slovenske lige, pa je Ajdovščino to doletelo v tem kolu. Skoraj neverjetno je namreč, da bi Ajdovci obe tekmi dobili, Kovinar pa obe izgubil. Povrh vsega bi morali Ajdovci zmagati s precejšnjimi razlikami, ker imajo mnogo slabši količnik kot Kovinar.

Prihodnje leto bo torej republiška liga brez primorskih zastopnikov. Prav bi bilo, da bi začeli že zdaj misliti na kvalitetno tekmovanje v okrajnem merilu, morda pa tudi na primorsko ligo, v kolikor bi si zagotovili primerna sredstva.

Lestvica:

Odred	16	14	0	2	358:249	28
Rudar	16	12	0	4	310:215	24
Branik	16	9	2	5	279:255	20
Krim	16	9	2	5	267:245	20
Mladost	16	9	1	6	294:260	19
Slovan	16	6	2	8	276:302	14
Svoboda	16	5	3	8	245:278	13
Kovinar	16	4	3	9	231:272	11
Ajdovščina	16	2	3	11	229:325	7
Koper	16	0	4	12	221:299	4

SLOVENSKI JADRAN

3. junija 1960 • ZADNJA STRAN • Leto IX. — Štev. 23

380 let Lipice

5. junija bodo v Lipici proslavili 380. obletnico ustanovitve kobilarne. Ob tej priložnosti bo v tej svetovno znani krški vasici konjska revija, na kateri bodo sodelovale kobilarne in jahalni klubi iz vse Jugoslavije. Pričakujejo, da bo na tej reviji nastopilo razen domačih še okrog 40 konj. Bržkone bo višek programa izvleček iz olimpijske naloge za leto 1960 »grand prix de dressage«, ki ga bo izvajal renomirani dreser Alfonz Pečovnik.

Zgodovina te naše najstarejše pa tudi najslavnejše kobilarne je sila pestra in burna. Leta 1580 jo je ustanovil avstrijski nadvojvoda Karel. Domače konje so v Lipici križali z žrebci in kobilami španske pasme, ki je bila v tedanjem času zelo slavna. Lipica je oskrbovala s konji predvsem dunajski dvor, zato so vzgajali takšne konje, ki bi bila njihova zunanjost kar se da reprezentativna. To jim je tudi uspelo in danes skorajda ni konja, ki bi se lahko v eleganci meril z lipicancem. Konji iz Lipice so dobrih 300 let vozili kočije raznih »presvitlih« vse do Franca Jožefa, danes pa ima kobilarna predvsem to nalogo, da vzreja originalne lipicanske žrebce in kobile zaradi osveženja krvi v ostalih kobilarnah in v inozemstvu. Danes vzrejajo konje lipicanske pasme v Italiji, Avstriji, Češkoslovaški, Poljski in na Madžarskem.

Lipicanec Favory Sistina je zagledal beli dan 9. marca 1945 in ima svoj rodovnik vse do leta 1779, ko se je rodil njegov »pradeč«

Kakšne pa so odlike lipicancev, da je vse, kar o njih govorimo, podobno superlativom s propagandnega letaka? Odličen je pod sedlom, eleganten v lahki zapregi, pa tudi pri težkem kmečkem delu bi težko našli konja, ki bi bil bolj vzdržljiv in bolj krotek. Ker zelo pozno dozori, je njegova življenjska doba razmeroma dolga, razen tega pa je lipicanec tudi sila bister. Zanj se močno zanimajo dreserji. Pred dobrim mesecem dni so prodali v Lipici 4 konje nekemu cirkusu iz Zahodne Nemčije. Mimogrede naj še povemo, da so nastopali lipicanci tudi v ameriškem filmu »Ben Hur«, ki je dvignil toliko prahu in je dobil letos kar 11 Oscarjev. O tem filmu so pisali nekateri ameriški časopisi približno takole: »Tisti, ki so Oscarja najbolj zaslužili — niso bili nagrajeni. To so lipicanci.«

V Lipici imajo danes 8 rodov žrebcev in 14 rodov kobil. Večina teh rodov je starejših od 160 let. Najstarejši je 5. rod kobil — Almerina, katerih »prababica« je bila rojena leta 1709, torej pred 251 leti v Kladrubu. Kobilarna razstavlja vsako leto tudi na novosadskem sejmu. Letos je odnesla državni šampionat njihova kobila »Dubovina 5«, zaradi plemenske lepote pa so se častno odrezale tudi ostale tri kobile, ki so zastopale Lipico na tem sejmu.

ROBOT – VLAKOVODJA

Pred nedavnim so napravili v moskovski podzemski železnici zanimiv poskus z elektronskim robotom. Pustili so mu, da je nekaj časa sam upravljal z vsemi vlaki. V eni sekundi je napravila ta imenitna naprava več kot 2 tisoč zapletenih računov in upravljala vlake, ki so se točno držali voznega reda. Leta 1962 bo ta robot nastopil službo in tedaj bo moskovska podzemska železnica povsem avtomatizirana in ji ne bo več potrebno prometno osebje. Letos slavi moskovski metro 25-letnico svojega obstoja.

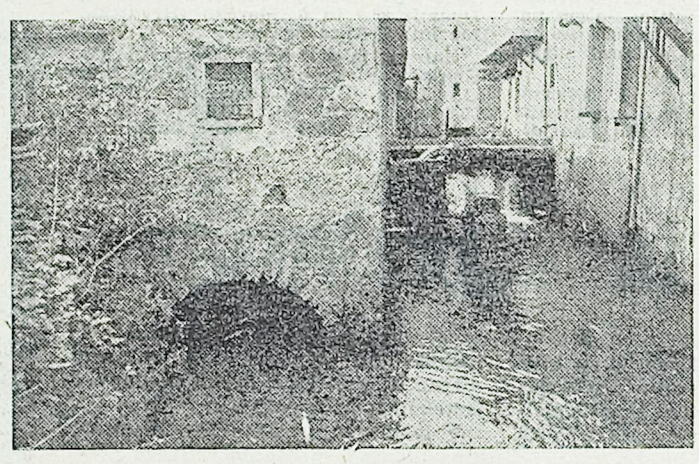

Tudi naša mesta in trgi so polni starinskih zanimivosti. Na sliki je detajl iz Ilirske Bistrice, kjer potok Bistrica teče pod nekaterimi starimi poslopji. V stavbi nad vodnim pretokom je nekoč bil mlin, ki pa že zdavnaj ne dela več

Okno v svet — ZANIMIVOSTI OD VSEPOVSOD

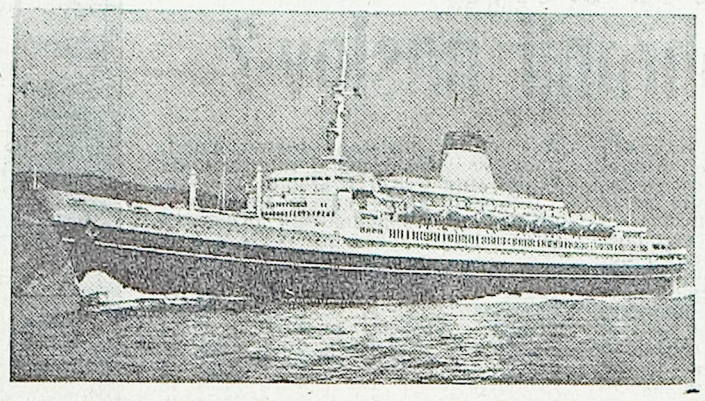

V genovski ladjedelnici so dokončali veliko potniško ladjo »Leonardo da Vinci«, ki obeta postati ponos italijanske trgovinske mornarice in dostojno nadomestilo za tragično izgubljeno »Andrea Doria«. Nova prekomorska velikanka je pravkar uspešno prestala prve preizkusne vožnje in jo bo 15. junija prevzela lastnica, ladijska družba »Italia«, 30. junija pa bo odplula na svojo prvo vožnjo s potniki, na tako imenovano »Sončno pot«. Ladja ima 33.000 BRT, opremljena je z vsem mogočim udobjem in bo verjetno odločilno posegla v boj za »Plavi trak« — za najhitrejši prevoz preko Atlantika med Evropo in ZDA

Velikodušni dar

Iz slovenskega izseljenskega časopisa »Prosveta«, ki izhaja v Chicagu, povzemamo vest, da je Kollandrova potniška pisarna v Clevelandu poslala prvi slovenski himalajski odpravi v New Delhi 3.600 čevljev barvnega filma, za katerega je plačala 300 dolarjev. Časopis zaključuje z besedami: »Kollandrova pisarna zasluži vse priznanje za velikodušni prispevek prvi slovenski ekspediciji, ki bo s tem podjetjem opozorila ves svet na našo Slovenijo in na njene za napredek in znanost vnete ljudi.«

KITAJSKA ATOMSKA BOMBA

Londonski dnevnik Daily Mail poroča, da Kitajci pripravljajo poskusno eksplozijo svoje prve atomske bombe. Pri pripravah sodeluje znanstvenik italijanskega rodu Bruno Pontecorvo in ameriška znanstvenica Joan Hinton, ki je sodelovala pri izdelavi prve ameriške atomske bombe. Kitajci so nameravali napraviti svoj atomski poskus v začetku aprila, vendar so ga zaradi tehničnih ovir preložili na junij ali julij.

ROJSTVO OTOKA

Pred obalo Ekvadorja se je te dni dvignil iz Pacifiškega oceana nov otok, ki je dolg kilometer in pol, širok sto metrov in na nekaterih krajih visok več kot štirideset metrov Dva očividca, ki sta videla rojstvo novega otoka, pravita, da se je pred tem stresla zemlja in se je slišalo zamolklo grmenje. Novi otok leži 60 km severno od zaliva Karakez.

HIŠA IZ PRAZNIH STEKLENIC

V Rayolittu, v Kaliforniji, stoji hiša, v katero je vgrajenih 25.000 praznih buteljk. Zgrajena je bila v času »zlate mrzlice«, ko je v mestu, ki je danes zapuščeno, vrvelo od kopačev zlata in ko so pili whisky od veselja ali obupa bolj kakor kjerkoli drugje v Ameriki. Danes je ta osamljena hiša spremenjena v muzej in jo ščiti država Kalifornija.

SVOJEVRSTEN SPOMENIK

Znani madžarski kipar Laszlo Vastag je izdelal v naravni velikosti kip krave Nisi, ki je dala v lanskem letu 18.000 litrov mleka in tako potolkla vse dosedanje rekorde.

18 MESECEV SVEŽE MLEKO

Britanski strokovnjaki za konserviranje hrane so našli nov postopek za konserviranje mleka. Domislili so se kombinacije hlajenja in ultrazvoka. Mleko ohladijo do zmrzlišča in ga pasterizirajo z ultrazvočnimi vibracijami. Ta postopek traja okrog 5 minut. Mlečni led, ki ima obliko opeke, spravijo v hermetično zaprte vrečke in segrejejo do temperature 2 stopinj Celzija. Na ta način lahko ostane mleko sveže polnih 18 mesecev, ne da bi zgubilo med tem vsaj del svoje hranljive in vitaminske vrednosti.

DOLGI PRIIMKI SO USPEŠNEJŠI

Predsedniške volitve v ZDA so tako rekoč pred durmi. Kdo bo nasledil Eisenhowerja? V Ameriki so napravili svojevrstno tabelo, ki kaže, da so bili kandidati z dolgimi priimki uspešnejši od svojih »kratkih« nasprotnikov. Že vse od leta 1920 naprej je bil namreč izvoljen za predsednika tisti kandidat ene ali druge stranke, ki je imel daljši priimek. Tako je bil leta 1920 izvoljen Harding, poražen Cox! leta 1924 izvoljen Coolidge, poražen Davis; leta 1928 izvoljen Hoover, poražen Smith; leta 1932 izvoljen Roosevelt, poražen Hoover; leta 1936 izvoljen Roosevelt, poražen Landon; leta 1940 izvoljen Roosevelt, poražen Wilkie; leta 1944 izvoljen Roosewelt, poražen Dewey; leta 1948 izvoljen Truman, poražen Dewey, leta 1952 izvoljen Eisenhower, poražen Stevenson, leta 1956 izvoljen Eisenhower, poražen Stevenson. Kdo bo potemtakem novi predsednik v Beli hiši? Najsi pride v Belo hišo dolgi ali kratki priimek, gotovo pa je, da ne bo izvoljen črnec Rev. Clennon King iz Floride, ki je te dni prijavil svojo kandidaturo.

Kot vsako leto (o tem smo poročali tudi lani) izvolijo fotografi v ZDA svojo Miss — dekle, ki se je v minulem letu najbolj obnesla kot fotografski model. Letos je žirija izbrala Lono Pierce, ki je ob tem skoraj eksplodirala od veselja (na sliki)

NAJDRAŽJI POKLIC

Kakor trdi ameriški ilustrirani časopis Look, ima najdražji poklic ameriški ambasador v Veliki Britaniji. Vsako leto mora dodati svojim prejemkom še 100 tisoč dolarjev iz svojega žepa, da lahko dostojno predstavlja svojo državo. Na leto prejéma 44 tisoč dolarjev plače, za sebe in svojo osebno reprezentanco jih pa porabi 150 tisoč.

— Samo čas izgubljate, dragi moj! Naju vaša glasba prav nič ne gane, ker se pravkar dogovarjava za ločitev.

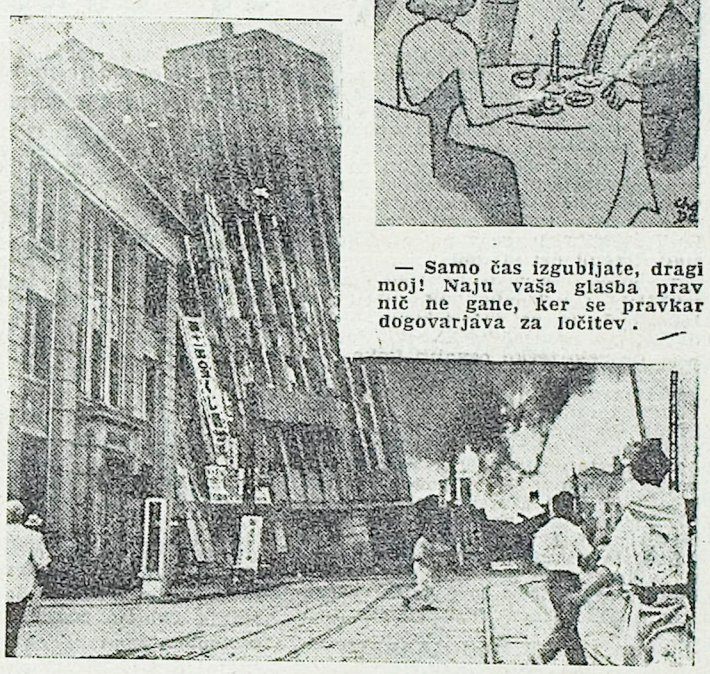

Po vsem svetu je slišati o hudih naravnih nesrečah — potresih in povodnjih. Za Marokom zdaj Čile, pa razdejanje na Havajih in še druge naravne katastrofe. Mednje spada tudi hud potres, ki je pred časom razdejal mesto Fukui na Japonskem (na sliki)

R. L. STEVENSON

Nenavaden primer

16

Dragi Lanyon!

Ti si eden mojih najstarejših prijateljev in čeravno sva se v znanstvenih vprašanjih razhajala, se vendar ne morem spomniti, da bi zaradi tega trpelo tudi najino prijateljstvo. Spominjam se, da si mi ob neki priložnosti dejal: »Jekyll, moje življenje, moja čast in moj razum so v tvojih rokah.« Vedi, da bi dal tudi jaz Tebi svojo levo roko, ko bi Ti mogel s tem kdajkoli pomagati. Lanyon, moje življenje, moja čast in moj razum so sedaj v Tvojih rokah, na milost in nemilost. Če me nocoj izneveriš, sem izgubljen. Po takšnem uvodu boš lahko tudi sam precenil, da Te bom prosil nekaj nepoštenega. Presodi to sam.

Želim, da nocoj odložiš vse druge obveznosti — celo če bi Te klicali k bolniški postelji kakšnega cesarja! Pokliči takoj izvoščka, razen če nimaš svoje kočije že zaprežene in pripravljene. S tem pismom, ki Ti bo nekakšen kažipot, se odpelji nemudoma k meni. Moj sobar Pool je dobil že vsa potrebna navodila. S ključavničarjem čakata Tvojega prihoda. Vlomiti morate v mojo delovno sobo, vendar vstopi vanjo sam, odpri stekleno omarico (črka E) na levi strani; če bo omara zaklenjena, razbij ključavnico in izprazni vse, kar je v četrtem predalu od zgoraj, oziroma v tretjem predalu od spodaj navzgor (kar je pravzaprav isto). Bojim se, da Ti bom dal v tej svoji duševni pobitosti kakšna napačna naročila in čeravno sem se v čem zmotil, boš z lahkoto našel pravi predal po tem, kar je v njem, to je: nekaj praškov, majhna steklenička in beležnica. Prosim Te, da predal povsem izpražneš in vzameš s seboj na Cavendish square.

To je prvi del usluge, za katero Te prosim, zdaj pa še drugi del. Če greš na pot takoj, kakor hitro dobiš to pismo, se moraš vrniti domov precej pred polnočjo. Tega roka Ti ne postavljam le iz bojazni, ker bi se utegnile pripetiti kakšne ovire, ki jih ni moč nikdar predvidevati, marveč tudi zato, ker je to ura, ko je Tvoja služinčad že v postelji in je zaradi tega to tudi najbolj primeren čas. Nadalje Te prosim, da bodi točno ob polnoči sam samcat v svoji ordinaciji, da sam odpreš vrata človeku, ki bo prišel k Tebi v mojem imenu in da mu izročiš vsebino predala, ki jo boš prinesel iz moje delovne sobe. Pet minut po tem, če boš le hotel, boš mogel razumeti, kako velikega pomena so vse te priprave. Če zanemariš ali spregledaš kakršnokoli malenkost pri tem podjetju, naj se Ti zdi to še tako neverjetno in fantastično, boš imel na vesti mojo smrt ali pa boš kriv moje blaznosti.

Čeravno sem prepričan, da ne boš jemal moje prošnje lahkomiselno, me vendar že sama misel na to vsega ohromi. Vedi, da sem v tem hipu v tako nenavadno mučnem položaju, da ga ne bi mogla pretirati še tako bujna domišljija, in vendar sem prepričan, da bo moje nesreče konec, če me boš dobro poslušal in se boš ravnal po mojih navodilih. Napravi mi to uslugo, dragi moj Lanyon, in reši svojega prijatelja

Henryja Jekylla

P. S. To pismo sem že zapečatil, ko me je prevzel nov strah. Nemara se zgodi, da me pošta izneveri in boš dobil pismo šele jutri zjutraj. V tem primeru, dragi Lanyon, izvrši moje naročilo podnevi in to tedaj, ko boš najlaže utegnil. Mojega glasnika pričakaj spet ob polnoči. Morda bo pa tedaj že prepozno; če ne boš ničesar opravil, vedi, da si me zadnjikrat videl. H. J.

Ko sem prebral to pismo, sem bil prepričan, da je moj kolega zblaznel, vendar sem se čutil obveznega, da napravim tako, kakor je zahteval, dokler se dokončno ne prepričam o njegovi blaznosti. Vstal sem od mize, sedel v kočijo in se odpeljal naravnost v Jekyllovo hišo. Sobar me je pričakoval. Tudi on je dobil priporočeno pismo podobne vsebine kakor jaz. Takoj je poslal po ključavničarja in mizarja. Malce sva ju morala čakati, in ko sta prišla, smo se skupaj namenili k staremu kirurškemu amfiteatru doktorja Dermana, iz katerega je — kar prav gotovo veš — najlaže priti v Jekyllovo delovno sobo. Vrata so bila nenavadno močna, ključavnica pa solidna. Mizar je rekel, da se bo pošteno spotil, preden jih bo odprl. Ključavničar je bil skoraj obupan, vendar je bil sila spreten dečko. Čez dve uri so bila vrata odprta. Omarica, ki je bila označena s črko »E« je bila odklenjena. Odprl sem predal. Rekel sem Poolu, naj ga napolni s slamo in zavije v rjuho. Z njim sem se vrnil na Cavendish square.

Doma sem se takoj lotil posla. Hotel sem videti, kaj je tisto, kar je Jekylla tako vznemirjalo. Praški so bili skrbno zaviti, vendar ne tako lepo, kakor znajo to napraviti lekarnarji. Kazno je bilo, da so Jekyllov proizvod. Ko sem odvil enega od omotov, sem našel nekaj, kar je bilo podobno belim kristalom soli. Steklenička, na katero sem postal zdajci pozoren, je bila skoraj do polovice polna tekočine, ki je bila rdeča kot kri in je imela močan duh; vsebovala je fosfor in lahko izparljivi eter; drugih sestavin nisem mogel ugotoviti. Tista knjiga je bila pravzaprav navadna beležnica, v kateri je bilo malokaj razen datumov, ki so obsegali razdobje mnogih let, vendar sem opazil, da ni bilo v zadnjem letu tod ne datumov ne zapiskov. Sem in tja je bila ob datumih pripisana kakšna opomba, običajno ne več kot le ena sama samcata beseda. Na šestih mestih od skupaj 100 strani, se je pojavljala beseda »dvojno«, na nekem mestu pa, in to prav na začetku beležnice, je bilo z znaki razočaranja poderčtano »popoln neuspeh«. Čeravno mi je vse to vzbujalo radovednost, mi je vendar povedalo bore malo. Tu je bila steklenička z nekakšno raztopino, nekaj zavojčkov nekakšne soli in beležka o vrsti eksperimentov, ki niso (kot toliko Jekyllovih raziskovanj) privedla do rezultatov, ki bi mogli imeti kakršnokoli praktično vrednost.

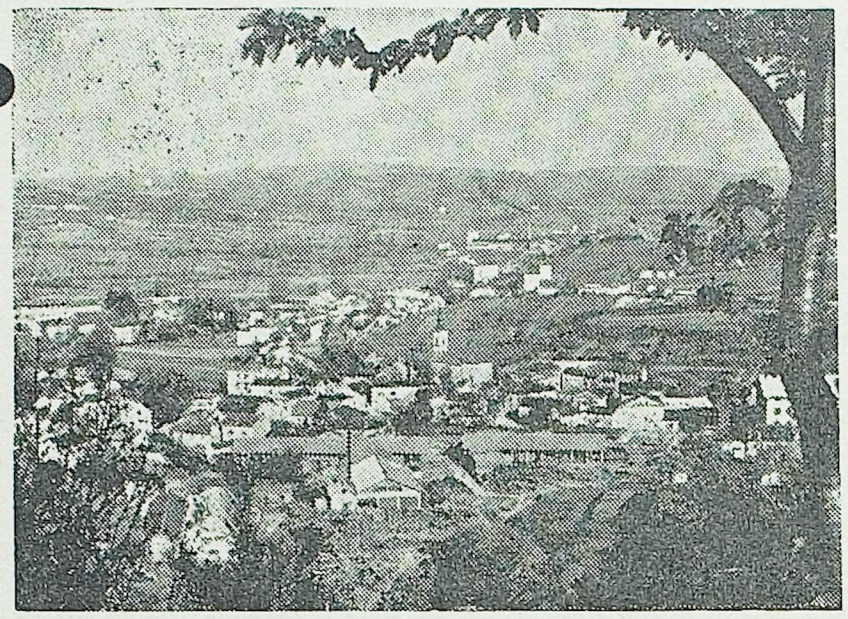

ILIRSKA BISTRICA

Za občinski praznik občine

ILIRSKA BISTRICA, dne 4. junija

★

čestitajo delovni kolektivi
vsem občanom za dosežene uspehe

Tovarna lesovinskih plošč
„Lesanit"
ILIRSKA BISTRICA

Kmetijska zadruga
„Tone Tomšič"
Knežak

Grosistično trgovsko podjetje
„ILIRIJA"
Ilirska Bistrica

Gostišče
„Triglav"
ILIRSKA BISTRICA

Kmetijska zadruga
„4. JUNIJ"
Ilirska Bistrica

Obrtno podjetje
PLANIKA
Ilirska Bistrica

KOMUNALNA BANKA
podružnica
ILIRSKA BISTRICA

TOK
TOVARNA ORGANSKIH KISLIN
Ilirska Bistrica

★

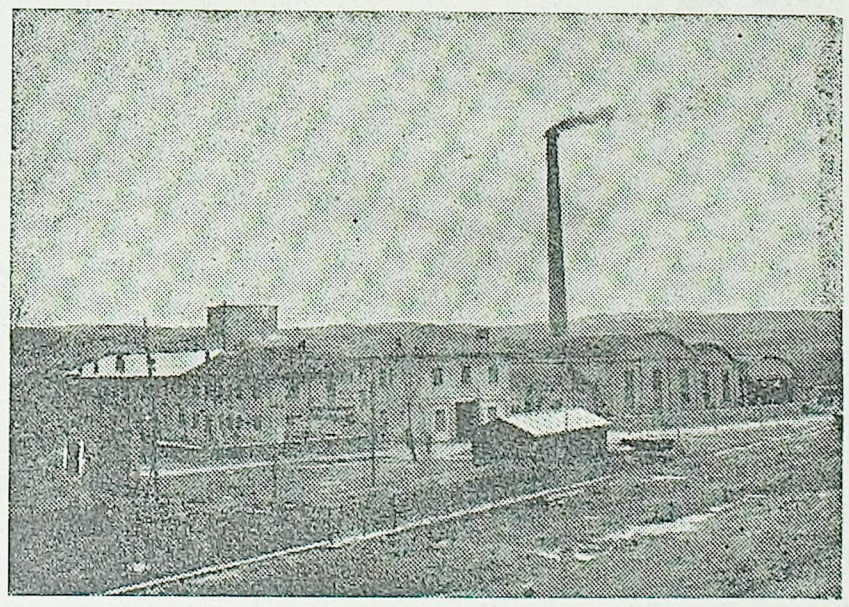

TOVARNA LESOVINSKIH PLOŠČ

Vsemu delovnemu ljudstvu občine ILIRSKA BISTRICA

čestitajo za občinski praznik 4. junij in jim želijo mnogo uspehov pri nadaljnjem razvoju občine:

Tovarna furnirja in lesnih izdelkov „Topol" ILIRSKA BISTRICA

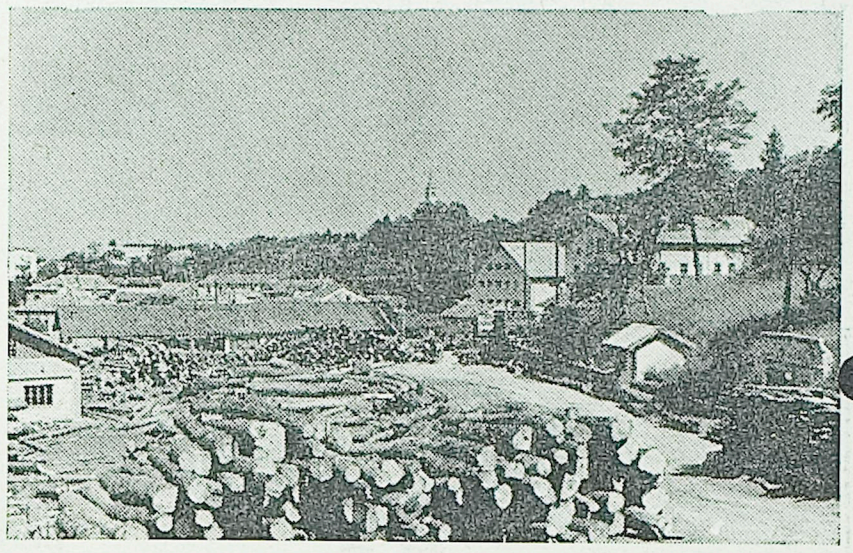

LESNA INDUSTRIJA TOPOL

OBRTNO PODJETJE **„Mizar" Ilirska Bistrica**

Avtopodjetje „Transport" Ilirska Bistrica

Buffet **„Šport"** *Ilirska Bistrica*

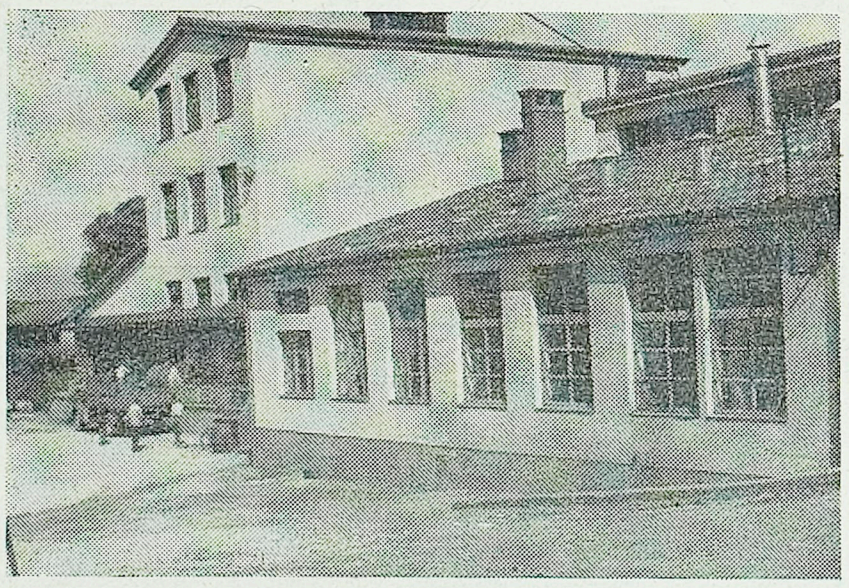

TOVARNA ORGANSKIH KISLIN

Gostišče **›Zmaga‹ Ilirska Bistrica**

»Opekarna« *Mala Bukovica*

Komunalno prehrambeno podjetje **»Snežnik« ILIRSKA BISTRICA**